

شورا

عدد ۲

غوار ۱۵ = سنہ ۱۹۱۶

محرری: رضا الدین بن فخر الدین
ناشری: «م. شاکر وم. ذاکر رامیفلر»

عبدالرحمن الکو اکبى
حلب خاطر ه لرى -
ساقماری .

مکتب و مدرسہ لردہ حفظ
صحت مسئلہ سی -
کمال الدین فخر الدین .
اسلامده ايک الک ظهور
ابتکان اختلاف و اسماعيليه
مذهبی -

ذاکر آبو خانف .
مطبوعات و ادبيات -
نوشیروان یاوشف .
مرجانی -

عبدالحمید المسلمی .
گوزه لک - ماتورلق ، نو -
رانی محبت -
معلم احمد کریم مقصودی .
مسلمانلرنک اسلاميته
نظری -

شاه کبوال صالی .
«بلک یورطی» حقنده -
ع . خطی .

تربیه و تعلیم : «مکتبلر
ایچون علم حال درسلی کیره ک» -
حاجی احمد امیرف ،
«سوزگه اوستالق» . اسماعیل خان
سوه .

مراسله و مخابره : زایسان ،
یارکند . قوز نیشکی دن .
اشعار : یراق ایلردن . شیطان -
ندن فائده اولماز ، تلمن ،
..... نی طوغان کونی ایله
تبریک ایتیم و غملی کون .

مطبوع اثرلر
متنوعه .

حکایه : «ایلکه خدمت یولنده» -
تیسر علی میر ولیف .
وقتلی مطبوعاتیز .

لغت کتابی حقیده

پلتر اوفازیمستواسی لغت کتابی ترتیب حقیده بر مسابقه اعلان ایکن ایدی. کتاب نگ ترتیبی حقیده آلتی تورلی شرط قویلغان ایدی. لغت کتابی ترتیب ایقوب بیاروچیلر بولدی، لیکن شرطلر مزغه توغری کلمه دیب قبول ایتمه دیلر. ییلرنگ اوکغایسز لغینه قارامای، اوفازیمستواسی مذکور لغت کتابی ترتیب ایترونی ارتقه قالدیر ماغان. غزته خبرلرینه قاراغانده بویولی مکافات ده آرتغراق ییگیله تنگن، مکافات زورراق بولغاچ مسابقهغه بیرلمه ی، زیمستوا تیره سنده یورویچیلر آغای انی اوز آرا کامیسه بولب، اوزلری ترتیب ایتمکچی بولغانلر دیب ایشتلدی.

مسابقه اعلان ایتمکگن وقتداغی شرطلر نده قصورلر بار ایدی. شول شرطلری آله اوزگرمه که ندر دیب بو اورنده بر نیچه سوز آیرکه تیش تابدق.

ایکنچی شرطده: لغت کتابینه خلققا معلوم بولماغان تورک تاتار سوزلریده کررکه ممکن، فقط بو سوزلر تاتار ادبیاتنده استعمال ایتمسه گنه دیلمگن ایدی. بزنگچه، بو شرطنی آزرارق کیگه تیرهک قویغانده ده زیانی تیمهس ایدی. حاضرکه قدر تاتار ادبیاتینه کررکه گان تورکیچه پیک کوب سوزلر باردررکه بو کون می، ایرته که می آلارنی ادبیات که کرترکه مجبور بولاجاقمز. یوقسه، آلارنک اورینه بوتونله ایجیبی سوزلر کرب، اورناشب قالاچق. شونک ایچون، بر یاقدن یازویچیلر طرفدن استعمال ایتمه باشلاغان اوز سوزلر منی ایکنچی یاقدن خلق لغت کتابندن تاب آورلق بولسن ایدی.

دورتیچی شرطده: اوسملک، معدن، حیوانات، شهرلر هم خلقلر اسمی کتابکه کررکه سکه تیش دیلمگن. لغت کتابی اوقومشی آز خلق اوجون نشر ایتمه در. غزته وزورنالرده تاریخ عمومی که عائد سوزلر اوجراغه ممکن. اول سوزلر لغت کتابنده بولماسه تاریخ عمومی دن خبری یوق کیشی لر آنگ معناسن قایدن بلور؛ شونلقدن، ادبیات که، خصوصاً غزته و زورنالرغه کررک اسملر تلمسه نهرسه نکی بولسن، لغت کتابینه کررکه تیش.

بیشنچی شرطده: تاتار تلمینه کررگن سوزلرنگ قای تلدن آلتغانغی کورسه تلمسن دیلمگن، بر سوزنگ قای تلدن آلتغانغی علم هم فن اهلی اوجون گنه کیرهک. عوام اوجون نشر ایتمه تورغان لغت کتابنده جیت سوزلرنگ قای تلدن آلتغانغی کورسه تاورن سز بولسه کیرهک.

○ نعمت الله افندی حکیموف که: «مکتب که قبول قیلنغان کتابلر حقیده» اسملی مقاله باصلمی.
عبدالله صابروف افندیگه: خطبکر یاننده مارقه یوق یدی. شعر کر باصلمی.

○ اوشبو مقالهلر و حکایتلر اوز نو پلتر نده باصلورلر: تاشکندنگ سلمان قسیمینگ ظهوری خصوصنده، محمودا کرر حضرتلری، آتهد رکون (یونان حر افاتی)، اولهت، محمداقدی، اسلام نظر نده خاتون فر.

تصحیح لر

«شورا» نگ ۱ عددنده «زکات و اسلام ایرادلری» مقاله سنده بر نی قدر مهم خطالر کررگن. شول مقاله نی اوقویچیلردن توبه نده. گیچه تصحیح ایقولرن اوتتمه: ص ۱۰، برنجی باغاناده ۱۵ نجی یولده «بر قانون» سوزی صوگنده کیری اوتر قویوب «اساسی» سوزن «اساس» رهوشنده، ۲ باغاناده ۱۸ نجی یولده «اصل» سوزی صوگنده «زکات» سوزی ص ۱۱؛ برنجی باغانا، ۱۳ نجی یولده «ایتهرگه» سوزی صوگنده «یاراسا» سوزن آرتدروب، شولوق باغاناده ۳۳ یولده «خزینه» اورنینه «جزیه» سوزن آلماشدروب، ص ۱۲ برنجی باغاناده ۴ نجی یولده «چیکله نسون اوچو ندر» اورنینه «چیکله نه چکدر»؛ ۱۲ ص، ۲ باغاناده برنجی یولده «۲۲» اورنینه «۴۲» رقم، شولوق باغاناده توبه نگی یولده «آونی» سوزن «آونک لوزومن» رهوشنده آلماشدروب ص ۱۵ برنجی باغانه ۳۴ نجی یولده «عمومی» سوزی صوگنده «مصلحتلر که» سوزن آرتدروب اوقورغه تیوشدر.

ذاکر آوخانف. «کوز: بیتسکی

II

اونکان یل ۲۴ نجی «شورا» ده خواجه احمدسوی نگ وفاتی ۱۶۱۶ ده دیب باصلغان (آرگینالده شولای). شونی ۱۱۶۶ نجی یل دیب توزه تورکه تیوشلی.
احمد سردار.

III

بویل ۱ نجی «شورا» نگ ۲۹ نجی بیت ۲ نجی باغاناده غی. آیشرده ده گی «أخذوا» کلمه سی «یاخذوا» دیب و «یاخذ» کلمه سی «و اخذ» دیب توزه تلور که تیوشلی.

۱۵ غنوار - ۱۹۱۶ سنه

۲۲ ربیع الاول - ۱۳۳۴ سنه

مشهور آدمیر والوغ حادیر

عبدالرحمن الكواکبی

۱۲۶۵-۱۲۲۰

(مصر مطبوعاتندن و اوزینک بعض اثرلردن جیولوب یازلدی)

«الوغلق» برله «شهرت»، هر وقتده برکه بولورغه، بری ایکنچیسندن آیروم یورمازکه تیوشلی کورلگان کالاتلردن بولسه ده نی حکمتدر، مونلر یک کوب وقتده باشقه باشقه بولالر و بر برندن آیرلوب یوریلر، الوغلقلری بولماغان آدملر شهرت چیقارالر و شهرتسز آدملر آراسنده یک الوغ آدملر بولادر. شهرتلری تارالغان خلقلرک کوبلری بارابانلرغه اوخشیلر. تاوشلری یراقغه کیته، یانلرینه باروب ایچلری تیکشیرسه ایچلری بوش بولادر.

اوشبو حکمت ایچون هر بر مشهور آدمنی «الوغ» آدم دیب نانومازغه و شهرتسز لکنی توبانلک که دلیل ایتوب طومازغه تیوشلی.

اسلام دنیا سنده یک مشهور مؤلفلر بولوب اوتدی، لکن معنلری یوق ایدی، بو کون قوللرده یوری تورغان اثرلری، مونلرک معناسزلقلرینه درست دلیللردر. اسلام دنیا سنده یک الوغ آدملر بولوب اوتدی، لکن مونلر نی خلق بلمادی، تانومادی، کوزلر توشمادی، شول حاللرنجه اوتوب کیتدی، اثرلرینی کورگانلردن صولغنه صولغنی خلقلر، مونلرک کالاتلری حضورلرنده تزله ندیلر، اوز عصرلرنده قدرلری بلماو ایچون تأسفلر ایتدیله و ایتلر.

وفاتی بتون دنیاغه زلزله یاصاغان تولستویک بتون فلسفه سی «طوطی نامه»، «کلله ودمنه» حکایتلردن استفاده ایتولگان

نرسه لردن عبارت ایدی، دیلر. ضرر یوق. طوطی نامه. کلله ودمنه دن استفاده قیلوب استعدادینی کیگایتوجی. عقل و فکرینی نورلاندره آوجی ذات مدح ایتلورکه و حرمت قیلنورغه تیوشلی. آدم بالاسینک کالاتی فائده له نه بلوده در. بر کشی آغاچنی میچ که یاغا و ایکنچی بری شول آغاچنی مثقالاب صانا. قوللرنده بولغان قرآن و حدیثلردن فائده له نه بلماو چیلر، آچولرینی طوطی نامه و کلله دمنه دن فائده له نه بلوچیدن آمازغه و آنی کیستماز که تیوشلی. اگرده طوطی ناملر، کلله ودمنه لردن شوشی درجه ده فائده له نه بلورکه موفق بولغان کشینک قولینه قرآن و حدیثلر توشکان بولسه ایدی اول آنلردن بتونلای باشقه روشده فائده له نه بلگان بولور ایدی.

بر اورنده اولده اوچوجی بر آدم برله بخاراده اوچوغان بر کشی ماقتانشدیله. شونده بولغان وجدانلی و حق سوزلی بر عالم «اش اوچوده و قایدده اوچوده توکل بلکه هنزده، اوچوغان اورن اعتباری برله مزیت، سین بخاراده اوچوغان کشیده اما هنر و علم جهتدن بولغان کالات سین اولده صالام توبه لی مکتبده اوچوغان کشیده» دیب نزاعنی اوزدی.

اسلام دنیا سنده عمر سوروب ده اوزی اولگاندن صولغنه قدری بلنگان آدملرک بری موندن اون اوچ یلر مقدم مصرده وفات ایتکان عبدالرحمن الكواکبی در.

«حلب» و باشقه شهرلرده «کواکبی» اسمنده مشهور بر فامیلیه بار. «اردبیل» شهرنده ابراهیم صفوی اسملی برامبرکه منسوب بولغان اوشبو فامیلیه، موندن دور تیوز یلر مقدم «حلب»

عبدالرحمن الكواکبی فهملی وزیر اک بولووی برله برابر بیک صبری و دقتی، نیندی گنه اش که کرشسهده آخرنی فکریله برگاندن صولغنه کرشوجی ایدی. هر کیمنک خلقینی انتقاد قیلو، برر توری عیب تابو بیک ییکل بولغان حالده عبد الرحمن اخلاقینی انتقاد قیلو چیتون ایکانلگی معلوم ایدی.

دقتی و اجتهادلی بولووی سببلی مکتبده اوقوماغانی حالده تورکیانک حقوق فننده یدطولی صاحبی بولدی، حقوق شاگردلی امتحان قیلنغان مجلسده حکومت طرفدن اعضا ایتلوب قویولدی. تورکیاده حقوقنی انتقاد قیلوب یازغان اثرینی کورگانلرندن صولک حقوق عالملی، بو فننده کالانی یرنده ایکانلگینه شهادت یریدیلر، بون عمرلرینی شوشی فننده صرف ایکان عالملردن ده شوندن آرتق نرسه کوتارگه ممکن بولماغانلغینی اعتراف قیلدیلر. موگا تعجب قیلورغه اورن یوق. آوروپا مکتبلرنده اوقوماغان و فرنک پرافیسورلرندن استفاده قیلنغان بندکه آوروپا تللرندن هیچ برینی بلمگان حالده استبداد حقنده یازغان اثری نیندی روشدهدر؟ موندی بر اثرینی اوشبو کون که قدر شرقدهده غربدهده هیچ بر فیلسوف یازا آغانی یوق. مونی ایسه بو آدم آندن موندن اوقوغان نرسه لرینی اوز فیکرنده اشله و، موازنه و تفتیش قیلو اصولی برله یازدی. حالبوکه روح، نفس علملی بو کونده اگ چیتون فلردن سانالا، اوزینه مخصوص عالملردن استفاده ایتمگان وقتده آگلاو و توشنو حتی ممکن ده کورلمیدر.

اگرده عبدالرحمن، آوروپا مکتبلرنده اوقوغان و شول فن که کیره کلی بولغان مقدمه و مبدلرینی خزینه سینه جیغان و مقتدر آدملر حضورنده تریه آغان بولسه ایدی اول وقتده البته دخی ده باشقه آدم بولغان بولور ایدی.

عبدالرحمن، خلق منفتینی مقصد ایتوب طوتا و هر اش که شول نقطه دن حرکت قیله، شخصینه فائده بولوب بولماوینه التفات ایتمی ایدی. شونک ایچون مطبوعاتک قیمتی یوق، غزته نیک نی ایکانلگی آگلاشلمی طورغان خلقلر آراسنده غزته تحریر قیلورغه کرشدی و بو طوغروده بیک کوب کوچلرینی صرف ایدی. اگرده خلق غزته دن استفاده قیله بلسه یا که حکومت، حر روشده یازارغه ایرک یرگان بولسه ایدی عبد الرحمن نیک «الشهباء» جریده سینه صرف ایکان کوچلرینک نمره سی بیک کوب بولاجق ایدی. لیکن بو زمانلرده تورکیا حکومتی افراط درجه ده مستبد بولوب قلملرینی قسقلانلغندن و ایکنچی طرفدن ده خلقنک آگسز و اوز منفصلرینی اوزلری بله آماغانلقلرندن «الشهباء» غه توگلگان کوچلر بوش اورنده ضائع بولدیلر.

عبدالرحمن بیک حر فیکری، مدارا و مداهنه سز بولغانلقدن

که هجرت ایتوب کیلدیلر و اعضالری ده توری اورنلرده درس و تعلیم هم ده حکومت خدمتلی قیلوب طور دیلر. «حلب» شهرنده بولغان «مدرسه کواکبیه» ده مونلرغه منسوبدر. «جامع اموی» مدرسلی آراسنده احمد الكواکبی اسمنده بر عالم بار ایدی. ترجمه ایسه سی بولغان عبدالرحمن الكواکبی ایسه اوشبو احمد الكواکبی نیک اوغلیدر.

•••

عبدالرحمن الكواکبی ۱۲۶۵ - ۱۸۴۹ نجی یل سوال (آوغوست) آنده «حلب» شهرنده دنیاغه کیلوب «مدرسه کواکبیه» و باشقه مکتبلرده ده اوقودی. عربی، تورکی و بر آز فارسی تللیر بلدی، علوم ریاضیه و طبیعه دن یاخشی غنه خبردار و علوم شرعیده ده یدطولی صاحبی بولدی.

عبدالرحمن الكواکبی یاش وقتندن باشلاب مطبوعات غه، قلم صناعتینه کوکل قویغان ایدی. شول سببلی درس لرینی تمام ایتوب مدرسهدن آیرلو برله «حلب» شهرنده حکومتک رسمی غزته سی بولغان «فرات» غه محرر بولدی. بو وقتده یاشی ۲۷ ده ایدی. موندی ییش یل خدمت ایتمکندن صولک «الشهباء» اسمنده عربی بر جریده نشر قیله باشلادی.

عبدالرحمن الكواکبی حکومت خدمت لرنده اوزون مدت یوروب ۱۳۱۰ - ۱۸۹۲ نجی یل رجب (یانوار) نده «حلب» شهرینه شهر باشلغی (غلاوا) بولدی. ۱۳۱۴ - ۱۸۹۷ ده «سوریا» ده «راشیا» اسملی شهر قضا خانه سینه «قاضی» ایتلوب قویولدی. اوشبو ترجمه حالتی گنه کوروب اوزینی بلمی طورغان کشیلر مونک بر عادتلی آدملردن بولووی برله حکم ایتارلر و اجتماعی، عمرانی عالملردن و متخصص آدملردن بولاجقینه کوکلری کیتاز. لیکن عبدالرحمن، بو امتنک بیک مهذب آدملرندن، اجتماعی و عمرانی، دینی و دنیاوی علملرنده مثالسز عالملردن ایدی. مونک اوستینه ده تعجب ایتارک درجه ده متانت و عزم، صاف ذهن و درست فکر صاحبی وزمانه نیک فریدلرندن ایدی.

یاش وقتنده آناسی وفات بولووی سببلی عبدالرحمن الكواکبی اوزینک خاله سی (آناسی برله بر طوغمه قز قارنداشی) قولنده اوسدی. بو خاتون، مشرق خصوصاً اسلام دنیا سنده بیک سیره ک کورله طورغان عقللی و داهی سانالورغه تیوشنی خاتونلردن ایدی. بو خاتون عبدالرحمن نیک جسمندن بیگروه روحینی تریه ایدی. حلم و رفق، نزاهت و عزت، تواضع و شجاعت، شفقت و مرحمت کبک گوزل خلقلرینی قانینه سکدردی و شول سببلی بو بالا متفکر آدملردن بولوب یتشدی.

ایچون اوز آدواکاتلرینی یبارهدر وکوب وقتده اوزی باروب مدافعه قیلهدر ایدی. مونک «مرکز» دیب آتاغان اوشبو پورتی بارا طورغاچ بتون خلقنک کبهسی حکمینه کردی حتی که زور اش توشو برله محکمه لر اوزلری آگا مشورت اینه طورغان بولدیله. حلب خلقی موگا «ابوالفقرا» (فقیرلر آتاسی) دیب عنوان بیردیله. عبدالرحمن الکوواکبی، «قورقو» دیگان نرسه نی بلمیدر، بتون خلقنی قورقوتوچی تورکیا مأمورلرینه اصلا التفات ایتمیدر. خیانت غه اصلا راضی بولمیدر، تورکیا مأمورلری مونی طوزاق غه توشروکه اجتهاد ایتسه لرده اوکغایی طوغری کیمیدر ایدی. شیخ ابوالهدی نك سیدلگینی اثبات ایتوب توزوگان شجره سینی تصدیق ایتاوی و موندی اش که رضا بولماوی سببلی عبدالرحمن غه دشمنلر کوبایدیلر.

سعایت (دانوسچیلیق)، زمانه شیخلری و آخر زمان مرید- لرینک سویگان اشلی بولغانلقدن «عبدالرحمن الکوواکبی، حلب ولایتینی جیت بر دولت که تابشروغه اجتهاد ایته» دیب کاغد یازلدی و حلب والیسینه (غویرناطوریتیه) بیرلیدی. ولی ایسه، عبدالرحمن نك ایتینی آشارغه طورغانلقدن، کاغدن اوقو برله ژاندارمارل، پالیتسه و عسکرلر یباروب عبدالرحمن نی توقیف ایتدردی و حبس که صالدردی ده حکم که بیردی. عبدالرحمن ایسه حکمنک «حلب» دن باشقه ولایتده بولوونی صوراب عریضه بیردی. استانبولدن کیلگان فرمان بونچه «بیروت» شهرنده حکم ایتولوب عیسیز تابولدی و آزاد قیلنوب اوز شهری «حلب» که یبارلیدی. بو وقتده «حلب» نك والیسی ده عزل ایتولگان و استانبول غه قایتوب وفات ایتکان ایدی. اوشبو حبس سبندن عبدالرحمن الکوواکبی کوب مصرفلر طوتدی و «ارمن» واقعه سنده بیک کوب ملکلی و شرکتلرده بولغان حصه لری تالانوب بایلغندن آیرلیدی و شوندن صوگ مصرغه هجرت ایتدی.

عبدالرحمن، اوز اوستینه آغان خدمتلی برله برلکده عمومی، ملی و دینی اشلردن ده غافل طورمی هر برینه قاتناشه، خدمت ایته ایدی. تورکیچه، عربچه جریده لر نی بر قالدردی اوقی، ممنوع جریده لر نی یاشرون بوللر برله آدرا و هر برینی کوزندن کیچره در ایدی.

عبدالرحمن الکوواکبی، مسلمان دنیا سینک اصلاح قیلنوی ممکی بولاجقیمی یوقی؛ دیگان فکر که کروب، اوز کوزی برله یوروب تجربه قیلورغه قرار بیردی و شول سببلی تورکیا قول آستنده بولغان تورکلر و عربلر، کرد و باشقه لر آراسنده سیاحت ایتدی. مصرغه بارغانندن صوگ سودان ایچلر نده، آفریقا و آسیاده

جریده لری برله ده، باشقه اورنده غی رسمی خدمتلی برله ده حکومت آدملرینی رضا قیله آلمادی، آنلرغه یارامادی، اوزی ده آنلر نی یارامادی. اوزی رشوت آلمادی، رشوت آلوچیلرغه رضالق کورساتمادی. بو طوغروده مونک ماجرالری بیک کوب. عبدالرحمن، رشوت آلو توکل بلکه رشوتی بتر و حقنده اجتهاد ایتهدر و رشوت آلودرغه مجبور بولماسونلر ایچون اوز قول آستنده بولغان توبانگی مأمورلر نك معاشرینی آرتدرتادر و هر تورلی چاره لر که کره در ایدی.

عبدالرحمن هر وقتده کشی کوکلینه کرمی طورغان و بیک کوبلر نك جسارتلی بیتمی طورغان اشلر که اقدام قیلورغه یاراتا، خلقلر نك: «اول بولمی طورغان اش، محال اش» دیولرینه التفات ایتمی و «دنیاده آدم اشلی آمازلق اش یوق» دیب دعوی قیله در ایدی.

«سویدی» دیگان اورن غه لیمان یاصاتو و شول اورن برله «حلب» آراسینه تیر یول صالدرو حقنده لایحهلر توزوب حکومتدن امتیاز آوغه اجتهاد ایتدی. «ساجور» اسملی یلغنی «حلب» که آغزو و شول مناسبت برله «حلب» ولایتی صوغه طوبیدرو اجتهادنده یوردی. «ارمناز» برله «ادلب» آراسنده فائده سز یاتا طورغان سازلقنی کیدرو حقنده ده سعی قیلدی. بو بر که اوزی باروب اوزی اولچاب یوردی و هندسی اصوللر برله تجربهلر یاصاب سازلقنک صولرینی آغزو ممکن ایکنلگینه تمام اشانغان ایدی. «العامی» یلغه سنده غی سازلقدن الیکتریق چیقاروب شونک برله حلب، مرعش، اورفه، بیرم چک شهرلرینی الیکتریق برله یاقترتو حقنده لایحهلر حاضرله دی و حکومتدن امتیاز صورادی. حلب ولایتده بولغان «ارغنه» شهری یاننده باقر قازیتو حقنده رخصت صورادی.

موندی اشلر حقنده امتیاز بیرگان وقتده بیک زور رشوتلر آلودرغه اوگره نگان تورکیا مأمورلری، رشوت بیرمگانی سببلی عبدالرحمن غه رخصت بیرمادیلر. نیندی دربر جایی تابوب باقر قازیتور ایچون گنه امتیاز آلودرغه موفق بولوب اوچ یل قدر اشله تکان ایدی، لکن رشوت بیرمگانی ایچون بو امتیازنی بوزدیله و باقر قازودن طوققاتدیله.

عبدالرحمن الکوواکبی، فقیر خلقلرغه مشورت بیرر ایچون دیب مخصوص بر اورنده وظیفه برله دعوی وکیلی (آدواکات) طوتادر، هر بر محتاج و فقیر خلقی، باشلرینه اش توشو برله مشورت ایچون شونده باروب کیگاش ایتهلر ایدی. کوب وقتده اوزی ده شونده اوطوره در ودعوالی کشیلر نی چاقروب کیشدروب یباره در ایدی. محکمه که بارو لازم بولغان فقیرلر نی مدافعه ایتار

باشلادم، کوکلمه علم نوری آتلوب طورغانتی سیزم « دیب سویله گانلگینی روایت اینترلر.

«اسلام دنیاسی اویغانا باشلادی، علم وهنرکه رغبت اینکانلری کورله» دیب سویله نگان بر مجلسده: « صحیح، اسلام آغاچند آزغنه یاشل یاپراقلری کورله، لکن بو یاپراقلر اسلامنگ قوتلی وقتندن قالوب کیلگان یاپراقلری بوقسه یاگا یاشاروب چیقارمی؟» مضمونده جواب بیرگان ایدی دیلر.

عبدالرحمن الکوواکی غیبت سویله می، کشیلردن استهزا قیلمی، عصف، ادب و انصاف غه منافی عادتلدن پاك، عمرینی بوش غه صرف ایتمی، معناسز آدملر برله صحبت قیلمی، کرگان اشنده یالقوب طوقتامی، امیدسز بولمی، نیندی زور قضا کیسه ده جزع و فزع قیلمی، اوزینی یاخشی طوتا، هر کیمنگ عقیننه قاراب سوز سویلی، تلی و قلمی برله کشی رنجتمی حتی اوزینه دشمنلق اینکان شیخ ابوالهدانی ده سویله می، سیاسی آدملر یاننده ماهر بر سیاسی، سوداگرلر یاننده مقتدر بر سوداگر، ایگونچیلر یاننده ایگونچیلرننگ شیخزاری، عالمرلر یاننده علامه ایدی. مجلسنده اوطورغان کشیلر اوزندن آیرلاسیلری کیلمی، الوغ و متفکر آدم ایکانلگی ما گلاینده یازلغان ایدی.

عبدالرحمن الکوواکی سید جمال الدین قیلندن بیک الوغ و بیک فائدهلی بر آدم ایدی لکن اسلام دنیاسی موندن استفاده ایته آلمادی، علم چیشمه سی آغوغه محیط مساعده ایتمادی. اگرده مصرغه باروب بر ایکی یل طورماغان بولسه ایدی، بتون فضیلتی و کالاتی اوزی برله برلکده دفن ایتوله چک و دنیاغه کیلمگان روشننده بولاچق، اسمی جسمی برله برلکده اونوتولاچق ایدی. آز آراده بولسه ده مونی بلوب قالوچیلر، بر ایکی اثرینی باصدروچیلر بولدی، شول سببلی اوزی وفات بولسه ده اسمی قالدی. مونگ اسمی اونوتولاچق اسملردن توکل. علم و فضل اهللری بتاسه عبدالرحمن الکوواکی اسمی ده بتماز انشاء الله.

بار کشیلرینی ضائع ایتوچی قوملرننگ بتون اشلری کشی یوقلقدن زارلانوب اوتهدر. موندن اون و یکریمی یلدر مقدم یازلغان اثرلرینی تیکشروچیلرده تورکیا و سوریه ده، عربستان و الجزیره لرده کشی یوقلقدن شکایت برله طولی بولغانلغینی کوردلر.

عبدالرحمن الکوواکی ۱۳۲۰ - ۱۹۰۲ نجی یل ۶ نجی ربیع الاول (۱۲ نجی اییون) ده مصرده وفات ایندی.

بوردی، بتون عربستانتی تیکشروب چیقدی، هندستان و باشقه بیک کوب مملکتلرده گیزدی. سیاحتینی تمام ایثار ایچون جزائر، فاس و تونس مملکتلرینه سفر قیلورغه یورگان وقتنده بو اش که اجلی مانع بولوب وفات ایندی.

جزیره عربده دوه اوستنده اوتوز بیش کونلر طوتاشدن سفر ایکانلگی و بیک کوب نرسه لر تیکشروگانلگی، بیک کوب تاریخی اثرلر تابارغه موفق بولغانلغی روایت ایتولسه ده اوشو سفرنگ نتیجه سی بو کون که قدر معلوم بولمادی، سیاحتی حقیقده غی یازولری نشر قیلغانلغی ایشتولمادی. برر اورنده صاقلانوب طورالرمی، بوقسه تلف بولدیلمی؟

مصرغه بارغاندن صوگ «سجل ام القری» هم ده «طبائع الاستبداد» اسمنده ایکی اثر نشر قیلدی.

«سجل ام القری» نی اوقوغان کشی «مونگ مؤلفی بتون عمرینی اسلام تاریحینی، اسلام عقیده سینی، اسلام علملرینی، اسلام ادبیتی تیکشروب اوتکارگان» دیب ظن قیله چقدر.

«طبائع الاستبداد» ایسه اوز باندنه نظیرسز بر اثر ایکانلگی معلوم. بر مسلمان عالمی طرفندن موندی کتاب یازولونی کوبسنگان آدملر، مذکور اثرنگ ایالتیا فیلسوفلرندن برینگ اثرندن استفاده قیلنوب یازلغانلغینی دعوی قیلغانلر ایدی. لکن بو دعوی درست توکل. عبدالرحمن الکوواکی ایالتیاده طورماغان، فیلسوف اسمینی آماغان بولسه ده علمی، فکری، اقتدار و معلوماتی ایالتیاده طورغان و فیلسوف اسمی آغان ذاتلردن توبان درجه ده توکل ایدی. عبدالرحمن الکوواکی، فرنک علملری اثرلرندن استفاده قیلورغه بردن عربجه، تورکیجه، فارسیجه دن باشقه تل بلیدر ایدی، ایکنچیدن «طبائع الاستبداد» اسلام مملکتنده یاصالغان تجربهلرکه بنا قیلنوب ترتیب ایتولگانلگی معلوم. خلاصه: «طبائع الاستبداد» چیشمه سینگ باشی عبدالرحمن الکوواکی کوکره گندن باشقه اورن توکل. اگرده خلقلر «طبائع الاستبدادنی فیلسوف بولماغان کشی یازا آماز» دیب اصرار ایتمه لر اول وقتنده «آلی بولسه عبدالرحمن الکوواکی فیلسوف بولسون» دیرکه مجبور بولورمز. سید جمال الدین حضرتلری الوغ مقصودلر آرتدن یورگان وقتنده وفات بولوب هر بر اشی یولده قالغان کبک عبدالرحمن الکوواکی ده اوزینگ زور اشلری آرتدن یورگان وقتنده وفات ایندی. و هر بر اشی یولده قالدی.

مصرغه بارغاندن صوگ: «الله تعالی ننگ فیضی، الهامی حر مملکتلرکه آرتقراق بولورغه اوخشی، تورکیاده کی حالم برله مصرده غی حالم آراسنده زور فرق بار، مونده کیلگانمندن صوگ ذهنم آچلدی، فکرم اوتکونله نندی، بلمی طورغان مسئله لرمنی بله

مقاله

حلب خاطره‌ری

شرق خانه‌سزده .

بهاالدین بك امیری زاده برله مصاحبت .

«حلب» نك شرق اصولی برله زینتله نگان خانه لرندن بره رسن کوررگه تله گانگمینی زکی افندیگه سویله گان ایدم . مینم شول آرزومنی ایسنده طوتوب اول بر کونی مینی حلب نك ایك مشهور «شرق اویلرندن» بولغان برسینه آلوب باردی . شرق اصولی برله زینتله نگان اویلرنی کوره سی کیلگان سیاحلرده شول اوینی زیارت ایته لر ایکان .

کررگه مساعده صور اوومزغه قارشی خانه صاحبی اوزی طشقی ایشککه چغوب استقیال ایتمدی . اوینگ باقچه سی و حوضلری یانده رعونت یاصالوب یاتقانلقدن آدن یاخشیلاب قاراب بولمادی . اوی صاحبی مونگ ایچون اعتذار بیان لیتوب اوی اجینه کرومزی اوتدی .

اوی و آنک اجنده گی نادر زینت اسبابلری تماشا ایتوب بتکاج چغوب کیتهرگه تلهومزگه خانه صاحبی مساعده ایتمی یانده بر آز اوطوروومزی اوتوب درحال قهوه لر کیتوررگه قوشدی . خانه صاحبی محمد بهاالدین امیری زاده نامنده حلب نك اشرفندن وایسکی مبعوثلردن بر ذات ایکان . تکلفس و آچیق قه بر کشی بولغانلقدن سوز بیک تیز باشلانوب کیتدی . اول استانبولده وقتده بزنگ هلال احمدده خدمت ایتهرگه بارغان طوناشلرمنی کورگان ایکان . آرنک آچیق یورولرن تنقید ایتوب اوطوردی . «روسیده حجابسز یوروچیلر کوبه یه باشلاغان ایس . اول ایسه مناسب بر اش توگل . شول سایه ده فحش کوبه یور» دیدی . مین اول اعتراضه قارشی سویله نه تورغان عادتی سوزلرنی سویله ب: «اگرده خاتونلرنی فحش که ارتکاب ایتودن صاقلانده شول

یتلرینه یاقان بر نیچه قارش قارا پرده دن باشقه بر عامل وقوت بولماسه ایکنلر کز بلدکه توغری بولور ایدی . لکن تجربه کورسه ته که ، حجابلی خاتونلر آراسنده ده فحش اوچاقلری بولغان شیکلی آچیق یوروچیلر آراسنده ده عفت صافلقنک مثال مجملری کوب . بزنگ فکرچه عفت و فحش عامللری اوستده گی یابوده ، یتده گی چوپره کده توگل قلبه در» دیدم .

سوز تورکر برله عربلر آراسنده غی سیاسی مناسبت که کوچکاج بهاالدین بك: «عربلرنگ حکومتکه قارشی دوشمانقلری: و کینه لری یوق . آلا ریا لغوز عدالت تلیر . تورک مأمور ظلم ایسه آلا رنی عادل عرب برله ؛ عرب مأمور ظلم ایسه عادل تورک برله آلسدیرونی تلیر . آلا ر: بزگه مأمور تله سه کم بولسون ، لکن عادل بولسون ، دیلر .

بر ناحیه ده گی بر ایکی عرب مأمورنی اوستلرندن شکایت بولو سیلی حکومت آلسدیغان ایدی . شونک ایچون فوق العاده شادلانیدیلر . ایکنچی بر اورندن بر عادل تورک مأمورنی بیارگانلر ایدی ، شونک ایچون اهالی فوق العاده متأثر بولیدیلر . عربلرده تورکرگه قارشی ده و آلا رنگ حکومتلرینه قارشی ده دوشمانلق حسی یوق . مین مونی اوزم عرب مملکتنده اوسوب عربلرنگ احوالن یوروب تیکشروب آغان تجربه مدن باهمن» دیدی . مین اوزمده عرب مملکتنده بر نیچه یلدن بیرلی طوروب عربلرنگ حکومتکه و تورکرگه قارشی بولغان وضعیتلرندن خبردار بولغان بولسه ایدم ، بهاالدین بك نك سوزلرینه بر آز قیمت بیرگان بولور ایدم . لکن اوزم سوریه احوالنه بر آز مطلع بولغانلقدن بهاالدین بك نك ذکر ایکان خصوصی واقعه [частный случай] لرینگ مینم ایچون کوب اهمیت یوق ایدی .

شولای سویله شوب اوطورا تورغاچ بهاالدین بك کینه ندن کنه: «افندم ، مساعده ایترک آلی ، سزدن بر مسئله حقنده آزارق صوراشیم . بو کونده دولت عثمانیه نك اورطه دن بوغالوون بارلق

طانشدر درغه طرشوب دید ککزر جمعیتلرنی تشکیل ایتو شرفینه نائل بولدیلر. آلارنک صداقت و خلو صیتلرینه استدیککزر بر طرزده تأمینات بیررگه ممکن. اول ذاتلرنک حکومتینه قورال بولولری نیچک ممکن بولسون که آلاز سیاسی معیوب بولوب دن کیتهرگه مجبور بولغان کشیلر

بهاالدین بک: «درست، استانبولده حاضر ملی جمعیتلربار. لکن آلاز باریسیده شول تورکلک جمعیتلرینگ تأثیری آستنده میدانغه کیدیلر».

صوکره. سزنگ آرا ده باشقه بر حکومت منفعتینه قورال بولوب یوروجی آدملر بولسه اول سزنگ بتون ملتکه یوز قارالغی توکل. آلاز آقچه برابرینه اوزلرینگ شخصی منفعتینه خدمت ایتلر. عربلر آرا سنده ده آندیلر کوب. استرسه کز «یروت» ده اجنبی آقچهسی برله اسلامیت علیهنه طرشوب یا توچیلرنی اسملری برله صاناب بیریم» دیدی.

استانبولده ملی جمعیتلرنک تاریخ تأسندن خبردار بولماغانلغمدن بهاالدین بک نك برنجی جوائینه قارشی سوز نهیته آماغان ایدم. استانبولده یوسف افندی آقچورین برله مصاحبت ایتکانده استانبولده ملی جمعیتلرینگ «تورک یوردی» واهمالی جمعیتلردن بیک کوب سنه لر مقدم میدانغه کیلگانلکلرن آگلادم. اگرده مونی وقتنده بلگان بولسم البته بهاالدین بک که سویله گان بولور ایدم.

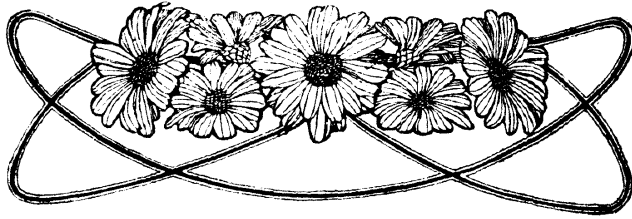
ایکنجی سوزینه قارشی مین: عربلر آندی حرکته بولسه لر آلاز آقچه قربانی بولالر. آلارنک حرکتلری آرتنده شخصی منفعت توکل عمومی ایدیال طوره. عربلر آرا سنده مصر، سوریه و عربستان برله شدروب بر عرب خلیفه لگی میدانغه کیترو فکری بارلغن یاشروب بولمی. مذکور آدملرنک مقصدی عثمانی دولتی نك بر قسمینه بو کون استقلال آلق و آندن صوگ خلیفه لک میدانغه کیتورمکدر. بزنگ آندی بر اشکه اقدام ایتومز ایسه خلیفه لکنی تورکلر قولدن بیارمک دیک که، اول بزنگ ایچون مدار افتخار ایدی. دولت عثمانیه سیاستن بوروب بورتورگه بزنگ اقتدارمز یوق. بناء علیه دولت عثمانیه نی تشکیل ایتکان ملتلرنی برله شدروب یولنده بزنی اشلی آلیق؟ دیدم.

بهاالدین بک موگا جوابا دیدی: «هئلا مأمورلرنک اکثری تورکدن بولماسون. بلکه کم مستحق بولسه شول بولسون. عربلر آرا سنده ملی مقتدر آدملر عرب بولغانلقلردن مأموریتکه قوبولیلر. ایکنجی رسمی لسان تورکچه گنه بولماسون. بلکه مکتبلرده محلی لسان استعمال ایتلسون. منه بولار اشله نسه تورکلر برله عربلر اسلامیت میداننده برله شه آلاچقار».

آوروپا دولتلری تلی. بو تله کده بالخاصه آله طوره. اول دولت صوگهی یلدرده تورکلر برله عربلر آرا سنده ملیت اساسلرنده اختلاف چغاروب آلارنی اوز آرا طلاشدر درغه و تورکیه دولتی نك ایک مهم ایکی عنصری آراسینه صالحونلق توشروب آتی آیاقهه باصا آلماسلق بر حالگه کیتروب قالدردغه طرشا باشلادی. «تورک یوردی»، «تورک اوچاغی» جمعیتلری آقچورا اوغلی، آغایف، کاظم بک لر طرفدن شول مقصدقه مینی تشکیل ایتلگان ایش. مذکور ذاتلر مسلمانلق میداننده برله شوب اتفاقه کیدلگان تورک و عربلر آرا سنده ملی حس اوسدروب شول یول برله آلارنی طلاشدر درغه حکومتی طرفدن مأمور ایش. حتی اوتکان یل آقچورا اوغلی نك سوریه که سیاحت ایتویده شوک مقصدقه مینی ایش. عجباً شول حقارده سزنگ خبر کز بارمی؟» دیدی.

برده کوتولمه گان بو سوال، بیگره کده آقچورین و آغایفر حقنده آندی بر فکر مینی حیرانغه قالدردی. شولایده مین صحبتده. شیمه اول فکر نك میدانده غی بر آز واقعه لرگه اچکی بر سبب ازله و دن گنه کیدلگان بر خطا ایکانلگن آگلاندم. دورست، استانبولده «تورک یوردی» واهمالی جمعیتلربار. لکن آلاز سیاسی مقصد برله، دولت عثمانیه ده غی ملتلر آراسینه افتراق توشرو نیق برله توکل علمی بر مقصد برله تشکیل ایتلدیلر. بزنگ ماضیمزنی، تاریخیمزنی، اجتماعی احوالیمزنی، بو کونگی موقعیمزنی اوگره نورگه حقیمز بار. هر ملت ایچون مشترک بولغان بو مقدس حقوقدن استفاده ایتهرگه طرشونی تفریق عناصر تشبیه ایتوب تلقی ایتهرگه برده یول یوق. آندی جمعیتلر تورکلر آرا سنده غنه توکل، باشقه ملتلر ده بار. استانبولنگ اوزنده عربلرنک ده «الشیبیه العربیه» اسمنده بر جمعیتلری بار. حاضر ملیت دوری، ملیت عصریدر. هر ملت آرا سنده بر ملی حس، بر ملی جریان بار. بو «انسانیت» دورنده ملیت حسن تجلی ایتدرو احتمال کیلشمه گان بر اشدر. لکن اول «کیلشمه گان اش» که ارتکاب ایتوده تورکلر هر حالده بیک آرتده طوره لر.

دنیا نك ایگ مدنی ملتلری حتی لزومندن زیاده بر تعصب برله اوزلرینگ «بز» لکلرن آله سورگان بر دورده تورکلر ایچون اوزلرینگ «تورکلکلرن» تجلی ایتدرو، نی جهتنن قباحت بولسون؟ استانبولده کاظم نامنده بر روسیه لگی نك بارلغندن خبرم یوق. آقچورا اوغلی برله آغایف ایسه روسیه مسلمانلرینگ ایگ وجدانی و عالی طبیعتی فردلری، و تورک دنیا سینگ ایگ اخلاصی خادملریدر. آلاز تورکلکگه خدمت ایتوب تورکلرنک قوه علمیه و ادرا کیلرن کوناررگه و نیچه میلیوندن عبارت بولغان تورکلرنی بر برسینه

مکتب و مدرسه لرده حفظ صحت مسئلهسی

حفظ صحت مسئلهسی نفس الامرده بیک ایسکی مسئله بولسه ده انسانلرنک آثارغه اهمیت برولری بیک اولقدر کوبدن توگل. درست، هر بر سماوی دینلر حفظ صحت مسئلهسینه قاعلوب اوزغانلر، آنی کیره کسنگانلر؛ لکن اول وقتلرده انسانلرنک فکر و توشونچهلری بیک توبه ن بولغانغه کوره آنک اهمیتن تقدیر ایته آماغانلر. ذاتاً مدنیت یقندر یوقاری کیتسه حفظ صحت که اهمیت بروده شول نسبتده یوقاری کیتکان و بالعکس مدنیت باسحقینه باصماغان قوملرده هر وقتده اوگی حالتده تورغان.

۱۴نجی عصرده یاوروپاده ۱۳۴۶ دن ۱۳۵۲ که قدر (یدی یلده) ۲۸ میلیون خاق چومادن قرلغان. شوندن سوک یاوروپا خلقی حفظ صحت مسئلهسینه اهمیت بیره باشلاغان حتی بتون—بتون شهرلر خلقدن بوشاب قالولر یاوروپا خلقن یاخشوق آیتقان. شوندن سوک آلا هر بیرگه «قاراتین» لر قویا هم لازاریتلر آچا باشلاغانلر. لکن بوتدییرلر آلا رغه بیک آز فائده بیرگان. چونکه خلق (یوقاریده نه یتدکمچه) مدنیته توبه ن بولغانغه کوره بوندی تدبیرلرگه باش ایسهیلری کیلمگان. قاراتین هم لازاریتلردن قاچو کبک اشلر بیک کوب بولغان. ایکنچیدن خلقنک فقیرلیگی ده اشکه بیک زور مانع بولغان. هر اش آقچهغه توقف ایتمگدن بیک کوب تدبیرلرنی فعلیتکه چغاررغه ممکن بولماغان.

۱۸نجی عصرده خلقنک آکی بر آز ترقی ایتمکان هم خصوصی شخصلر حفظ صحتکه اهمیت بیره باشلاغانلر. «هر کم اوزینک سلاه تلگن صاقلارغه تیوشلی» دیگان بر فکر اویانغان. لکن بوهر کمینک اوزاوزن صاقلارغه غنه طرشووی جمعیت انسانیه نی هلاکتدن قوتقاروب قالورغه خدمت ایته آماغان.

۱۹نجی عصرده فوق العاده قوتلی وبا (خالیرا) آوروی بولغان. بو وبا خلقغه بیک بیوک تشویش توشرگان هم بیک زور آدوم آله آنالولرینه ده سبب بولغان. شوبله که: یاوروپالولر بو مشوم واقعدهن سوک بیک یاخشی آکلاغانلر که، آیرم شخصلرنگنه اوز اوزلرن صاقلولری عمومی فلاکتتی توقتانای آلی بلکه عمومی فلاکتتی توقتانورغه بتون انسانیت جمعیتینک طورمش قاعده لرن باشقارتورغه تیوشلی» دیگان بر فکرگه کیلمگانلر.

مین: «بولار بزنگ قولدن کیله تورغان. نرسه لر توگل. آلا ربارسی ده حکومت اشلی. هم اول آلا رنی قسما اشله بده یاتا. مستحق مأمور قویو اساسینه یا شقانغه کوره که مأمورلرنک کوبره گی تورک بولوب چقان. تورک لرده تربیه سیاسی ننگ عربلردن آله بولغانلغن انکار ایتماسه کز کیره ک. تورکلر انگلیز، فرانسوز، نیمسلرگه نسبتاً البته آرتده واقتدارسز، لکن عرب و ایر انیلرغه نسبتاً آلا ر فرانسوزلر اورنن طوتالر» دیدم.

یوسف آقچورین و آغایفار حقدغه غی فکرنگ منبعی حقدغه صوراشوب قارادم ایسه ده آچیق بر جواب آلا آلامدم.

سوز آراسنده بهاءالدین بک «طین» غزته سن ده تقید ایتمک اوطوردی. چونکه اول غزته «تورکیا» لغظن استعمال ایته ایتمش. شول میدانلرده تاغن بر آز سویله شکاچ التفاتی و ضیافتی ایچون بهاءالدین بک که تشکر ایتمک، و مصاحبتمزنی مطبوعاتده نشر ایتهرگه مساعده سن آوب چغوب کیتدم.

صافماری.

شعر:

یراق ایلملردن

(کیسکن خیال اچنده)

مجالم یوق؛ یانوب طورغان بو دردکه،
کوکلتی جایلاسام کیلمی ارده تنکه
اوزاق قالدی آچلمای بو ایشکلر،
یتیمدر اچده تیره ننگان ایشکلر
کوکل سوداسی اونکن میدان آلی،
عمر شمعم هنوز یانمی - یانالمی،
محببتدن ده چیتله شدم یراق مین،
قارا اورمانده آداشقان قوش صماق مین
کورنمی، نه لده ایزگی طا کده کعبهم،
یلهم، مک دردکه مانچلغان بو نغمهم،
سیزم، نغمهم اچنده دیگرمزنی،
بتونله یگه شوکار کومدم اوزمنی
امید بولدلرزم ده شونده بالقی،
مگر سیزمس و بلمس دنیا خلقی.

واقف جلال.

اسلامده الك ظهور ايتكان اختلاف واسماعيليه مذهبي

یو غاروده سویله دگمز چه اسلامنگ قوتن صندران برنجی سبب، خلافت حقهده غی اختلاف ایدی وشولایوق اسلام عقیده سینک تورلی خرافه لر بله قاتناشوب اوزینک قدسین یوغاتووی ده شولوق خلافت امامت مسئله سن شعار ایتوچی اسلام دوشمانلرینک اختراع ایتدکاری، طریقتلر واسطه سی بله بولشدرد. اسلامده ظهور ایتکان حسابسز کوب مذهب لرنگ، طریقتلرنگ ایك یوک شعاری اماملق در. شیعیلر، علویلر، زیدیلر، اسماعیلیلر (بتون شعبه لر ی بله) امامیه، جناحیه، کرامیه، کاملیه، بنانیه، علیائییه. منصوریه طاغن نه الله نیقدر مذهب لرنگ همه سی «جلی» می، «خفی» می استمه نیچک بولسون بر امامغه دعوت ایتد ایدیلر. بزنگ موضوع بحثمز بولغان معتدل شیعه لرده امامت نی دیننگ ایك مهم ارکاندن صاناغانه امام و خلیفه ننگ امتنگ بیعت و اختیار ایتووی بله تحقق ایتوونی عقللری صیدرمیدر ایدی. بونلر امامت، وصیلک یولی بله امام علی گه و آننگ بالارینه عائد برحق اعتقادنده بولورلرایدی. رسول اکرم حضرتلرینک ابو بکر نی خلیفه تعیین ایتوونه (جمهورنگ دیدگنچه خلیفه تعیین ایتونی شوراغه - اجماع امتک تابشروب قالدروینه) راضی بولمیلر و رسول اکرم حضرتلرینک شولوشینه قناعت ایتمیلر ایدی.

شیعیلرنگ آله کیتکان بر طائفه سی، خلیفه علی حضرتلرینک امامانی حقهده نص بارلغن، فقط ابو بکر، عمر، عثمان حضرتلری قرآن کریمنی حیغان وقتلرنده شول «سوره» ننگ آنلر طرفندن بالقصد توشلوب قالدراغانلغن دعوا ایتلر. بو طائفه بزنگ یوغاروده سویله دگمز «امامیه» لدر. بونلرنگ دعوالرینه بناء حضرت علی، رسول اکرم حضرتلرندن صوگ بتون انسانلرنگ افضلیدر. آننگ نسلی ده اوزی کبک اوک فاضلدر. امامته آننگ اولادندن اون ایکی آدمگه منحصردر، که بو کونگه قدر اول اماملرنگ اون بری کیچکهن بولوب اون ایکنجیسی، قیامت آلدنده بتون دنیا ظلم و حقسزلوق بله طولغان وقتده ظهور ایتوب دنیانی عدل بله طورتر اچقدر. و اهل اسلامیده اوزلرینک زلتلرندن قوتقاره چقدر. بونلر آلدنده کمبلرنگ امام بولووی بزنگ اوچون اهمیتی بولماغانه اماملر نی صاناب طورمادم. امام منتظر آتادقلری اون ایکنجی امام «محمد بن حسن العسکری» حضرتلریدر. بونلرنگ امام منتظرلری بزنگ

بو وقتلرده مدنیته چه ایك اوستون ملت، انگلیزلر بولغانغه کوره آلا هر قایوسندن آله اشکده کرشکانلر. ایك اول آلا صو مسئله سینه اهمیت بیرگانلر. هر بر صو بوللرن آرچتدرگانلر. صوغه تورلی چوب - چار و تورلی حشرات قاتناشوبک نرسه لر نی قطعاً بترگانلر. ایك مهمی قانالیزاتسیه یاصاغانلر. نتیجه سنده شول قانالیزاتسیه یاصاتقان و نظافتک رعایه قیلغان شهرلرنده آورو هم اولو بیک کوب درجده کیموگان. بو ۱۹نجی عصرده طبیعتنی بیک انقلاب تفتیش باشلانغانغه کوره بو فوق العاده اهمیتی فن حفظ صحت مسئله سینه ده غایت بیوک یاردم ایتکان. شوندن صوگ حفظ صحت مسئله سی «شخصی» لکدن چغوب عمومی - فنی بریولغه کروب کیتکان. درست، آننگ فنی بر یولغه کروب کیتکانینه بیک کوبدن بولمه سده شوگا کوره اول بیک یش بر فن بولسه ده حاضر ایدی اول بیک تارماقلانغان و کوندن کون تارماقلانا ویا کیدن یاکی تجربهلر چغوب (کشف ایتلوب) اول نغاندن نغی، بتون جمعیت انسانیه ده اهمیت بیرگاندن بره بارادر.

بو بیوک مسئله نی ایك اول فنی بر یولغه قویوچی کشی میونخین پرافیسوری «ماخ» دیگان کشی. اول نه یته: طبیعتنگ شوندی زاقونلرن اوگره نورگه کیرهک، که قایسیدر کم بتون جمعیت انسانیه ننگ حیاتی هم مماتی شول زاقونلرغه تابع. منه شول سوزی آننگ بتون انسانیت دنیاسینه بیوک انقلاب یاصاغان. شوندن صوگ هر بر ضررلی نرسه ننگ نیچک ضرر ایتوون اوگره نور ایچون انسانلرنگ نیچک یاراتلشلرن اوگره نورگه احتیاج توشکان. شوندن «علم تشریح» Anatomia دیگان فن کیلوب چققان. اعضالرنگ معلوم روشده تورلی خدمتلر ایتولرن بیلگیلی تورغان فن گه: علم وظائف الاعضاء فیزیولوگیا دیلر. منه بوفنده البته شولایوق احتیاجدن کیلوب چققان.

کمال الدین فخرالدین -- «قوزنیتسکی».

شعر:

«شیطاندن فایده اولماز»

بر زمان شیطان لعیندن بر ایلیک کورمه دم
کورمه دم، کوردمسه کوردم هر زمان بن بر ضرر؛
آ گلادم دردی بنی یاقماق جهنم اودیله
بو سببله اوکا هیچ اویمایه ایتدم قرار؛

باغچه سارای زنجیری مدرسه طلبه سندن:
آق مسجدلی عمر لطفی حاجی عبدالله.

معتبر تاریخ امام لرندن مشهور «ابن خلدون» حضرت تلوینک بیانیه بنا امامیه لرندن بر طائفه هر کون بو مغاره نی زیارت ایتله و محمد بن حسن نگ یا کدن چغوون کوتله ایکان.

امامیه لرنگ عنعنه سینه بنا امامت ایکی دورگه بولینگن؛ بری «عنیت صغری» دوری در که بو دورده امام اوزلینگ و کیلیری واسطه سی بله خلق بله مناسبده بولغان بولا. بو دور سنه هجریه بله ۲۶۶ دن باشلاب ۳۳۹ نجی سنه که یعنی عباسیلردن «راضی بن مقتدر» زمانیه قدر صوزلغان در، که باری ۷۳ سنه لك مدت دن عبارتدر. شوشی ۳۳۹ سنه دن اعتبارا «عنیت کبری» دوری باشلانادر. ایندی بو دورده امام بله خلق آراسنده مناسبت اوزولگن آنک ظهوری ایندی قیامت آلدنده غنه بولاچقدر.

امامیه لرنگ اسلام غه ایگ زور ضرر لرندن بری حدیث وضع ایتولریدر. یالغان حدیثلر توزوده ایگ آغه کیتکان طائفه شبهه یوق امامیه لردر. اسلام طائفه لری ایچنده حدیث وضع ایتوده بولر قدر مهارت کورسه تکن هیچ بر طائفه کوررگه ممکن توگل. واقعا امامیه لرده شیعیلرده اوزلرینگ اولگی دورنده جمعیت اسلامیه دن آیلوب چغودن باشقه زور بر خیر کیترمه گن ایدیلر. اول وقتلرده ۴می بولرنگ عقیده سی ده بیک آز نرسه نی استثنا صو کونده صاف اسلام عقیده سی ایدی دیهرگه ممکن. فقط آلرنگ ایگ زور ضرر لری عقیده اسلامیه نی چغاروب هر توری خرافه لر کر توجی مفسدلرگه بیک کینگ یول آچولری بولدی. اسماعیلرنگ ده اولگی دورلری شول یولده بولووی، اسماعیلر حقه ده غنی تفتیشلر من دن آ کلاسیسه کیره ک. واقعا شیعیلرنگ شولای بولووی طبیعیده در. چونکه آلرنگ باشنده طوروجی ضریقت رئیس لری، ایران ملتچیلرینگ ایگ فدائی، ایگ قزو باشیلری ایدی. اوزلرینگ کوز آلدنده طوتقان مقصدلرینه یونه لکاری وقت یول اوستلرنده کورلگن هیچ بر توری آورلق و مشقتلر بولرنگ غیرتن قایتاری، بلکه آندی نرسلر بولرنگ قوتلی عزمی، ثباتی آلدنده یوق بولا ایدی. واقعا ایران ملتچیلری، اوزلرینگ مقصدلرینه تابا آتلاغان هر آدمی لرنده بر مانع کوره لر ایدی. امویلرگه، غلبه صو کونده عباسیلر بله، صو کرده بیک اوزون وقتلر ترک طوائف ملوکی بله طارتشور غه طوری کیلدی. بیک کوب غیرت صرف ایتاب بیک کوب قانلر تو گلگه نندن صو کونغه «اردبیل» شیخی «صفا الدین» نگ اولادندن «شیخ جنید» نگ اوغلی «اسماعیل صفووی» نگ غیرتی سایه سنده سنه هجریه بله ۹۰۵ ده ایران دولتی تاسیس ایتلیدی. شول سنه دن اعتبارا ایراندیلر اوزلرینگ ملی تله کارینه ایرشکن بولدیله. فقط آلرنگ شول یولده اشته گان اشلری سایه سنده اسلام قوتی تمام صندرلغان، عقیده سی ده توری خرافه لر بله بلچراغان بولدی. درست

کوتوب یاتدیغمز «مهدی» بله بر نرسه در. ذاتا سنیلرنگ مهدیلری بولرنگ شول عقیده لرینگ قوییه سیغنه در. اسماعیلر ایسه آنی امام منتظر آتامیچه بزنگچه «مهدی» آتیلر ایدی. امام منتظر یا که مهدی عقیده سی یهودیلرنگ مسیح نی، نصاری لرنگ باراقلیت نی کوتولری بله بر توسلیره ک عقیده بولسه ده آنک اصلی ایرانشگ ایسکی عقیده لرندن «هرموز» حقه ده غنی عقیده لرنگ قوییه سیدر. زیره زردشت مذهبه بنا خیرنگ خالق بولغان هرموز، قیامت آلدنده، بتون دنیانی ظلم، جور باسقان وقتده ظهور ایته چک آدمی لر آراسینه عدالت برله شدره چکدر.

(بولرنگ دعواسینه کور خلفا راشدین حضرت لرینگ قرآن کریدن توشروب قالدراغان شول سوره نگ اولندن بر آزن واورتدن بر نیچه آیت یازوب عمومگه عرض ایتهرگه مناسب کوردم) سوره بودر: «یا ایها الذین آمنوا آمنوا بالنورین انزلناهما یتلوان علیکم آیاتی ویخذرانکم عذاب یوم عظیم. نوران بعضها من بعض وانا السميع العظیم. ان الذین یوفون بعهد الله ورسوله فی آیات لهم جنات نعیم. والذین کفروا من بعد ما آمنوا (خلیفه نر مراد) بنقضهم میثاقهم وما عاهد هم الرسول علیه یقذفون فی الجحیم. ظلموا انفسهم وعصوا الوصی الرسول (وعصوا وصی الرسول بولسه کبره ک) اولک یسقون من حمیم مثل الذین یوفون بعهدک انی جزیتهم جنات النعیم. ان الله لذو مغفرة و اجر عظیم و ان علیا من المتقین و انالنفویه حقه یوم الدین ما نحن عن ظلم بغافلین و کرمانه علی اهلک اجمعین فانه وذریته الصابرون. و ان عدو هم امام المعجرمین

یا ایها الرسول قد جعلنا لك فی اعناق الذین آمنوا عهدا فخذه و کن من الشاکرین. ان علیا قانتا باللیل ساجدا یخذر الآخرة و یرجو ثواب ربه قل هل یتسوی الذین ظلموا هم بعدای یعلمون.

امامیه لرنگ قرآن دن صانادقلری شول سوزلر بلاغت جهتدن قاراغانده قرآن کریم بله قیاس قبول ایتمه سلك درجه ده توبه ندر. قایده بلاغت؛ آنک جمله لرینگ ترکیبی ده بتونلای عربی اسلوب که مخالفدر. درست آنک ایچنده قرآن ده معروف سوزلر تابلقانغه قارا خلق نظرنده قرآن کریم کبک تانیلورغه ممکن، فقط اول سوزلرنگ واضی عربی اسلوبدن بتونلای خبرسز بر آدم بولووی جمله لرنگ تزلشندن بیک آچیق آ کلاشلوب طورادر.

محمد بن حسن العسکری نگ امامیه لر طرفندن امام المنتظر تانلووینگ تاریخ نگ کورسه تووینه بنا سببی، عباسی خلیفه لرندن المعتمد زماننده محمدنگ آتاسی حسن العسکری نی «سامرا» شهرینگ حبس خانه سینه یاقانلر ایدی. اول وقتده نه لی همان ۵ یاشلک گنه صبی بولغان محمد، آتاسن ازله راوچون چقغان ایکان بول اوستنده بولغان بر مغاره گه کرگن و کرگن یرندن چقماغان ایدی. (میلادی ۸۷۹، هجری ۲۶۶)

بونلرننگ عنعنه سینه کوره «الله تعالی حضرتلری بر انسان صورتده اولوب باشینه نوردن بولغان بر تاج کیگه ندر. دنیا یاراتورغه تله گن چاغنده «اسم اعظم» بله سویله دی و انسانلرننگ یامان اشلر اشلویه چکلرن بلگه ج آنی فوق العاده بر آچو باصدی و آچووندن تبرله دی. الله ننگ تبرندن ایکی دیگگر حاصل بولدی. بری نورانی و طاتلی دیگگر، ایکنچسی قارافی توزلی دیگگر ایدی. الله نورانی- یاقتی دیگگرگه قاراغان ایدی. آنده اوزینک صورتن کوردی. بو کوله گه دن بر مقدار نور آلوب آی بله قوایشنی یاراتدی. اوزینه شریک قالماسن ایچون کوله گه ننگ قالغان قسمنی ده یوق ایدی. سوگره طاتلی دیگگرندن مؤمنلرنی، توزلی دیگگرندن کافرلرنی یاراتدی».

بونلرننگ شول عنعنه لری زردشت دینینک عنعنه سینک اوزیدر. زیره، مغیره لرننگ کشی صورتلی الله لری زردشتنگ «زه روان» ینه، طاتلی دیگگرلری «هرموز» ینه، قارانفو دیگگرلری «آهریمان» ینه اوخشا شلیدر. فقط تقلیدلرگه بیک اولقدر موقیتلی چقماشدر. بزنگ آرازده معتبر وعظ کتابلرنده خلقت عالم مبحثلری آراسنده مذکور عنعنه لرمز زردشت دیندن آلونغان مغیره عنعنه سینک بر شعبه سیدر. درة الناصحین، دقائق الاخبار کتب کتابلارغه مراجعت ایتله.

جناحیه، خطایه، هشامیه، منصوریه، یونسیه، کرامیه، مفوضیه لرننگ مذهب لری حقنده آرتق سوز سویله مهیه چک بولدی. چونکه بونلرننگ سوزلری ده باشقهرتی کبک اولک نه ده علمی ونه ده فنی بر قیمتتی مالک توگلدن.

اسلامنگ صحیفه سنده قارا تاب بولغان شول هذیانلر اهل اسلامنگ ذهنلرن اشغال ایتوب تورلی مناقشه لرن، مناظره لرنه یول آچمش و جمعیت اسلامییه اوزه دینه کترگن تخریباتی ده تصور ایتلمه سلک درجه ده زوردر. بونلردن قالغان اثرلرنی بو کون روسیه مسلمانلری آراسنده کوررگه ممکن بولغان کبک عالم اسلامنگ هر پوچماغنده کوررگه ممکندر. بر اسلام فلاغی آستینه جیولغان وکله شهادتی شعار ایتکان بیک کوب مسلمانلرن، مذکور مذهب لرننگ میلرگه بیرگن تأثیری سایه سنده بر برینه قاراشلری بر مجوسکه یا که یهودگه قاراشلرندن یامانرا قدر. قبول ایتکان مذهب لرننگ، طریقته لرننگ منفور عنعنه لری دین علاقه سنده، ملت قایغوسنده وطن محبتنده اوزگن، ایسی زمانتنگ اساطیر و خرافه لری مسکین مسلمانلرنی اوزینک قهرلی ترناغی آستینه آلغان، آنلرنی استه گه نهچایزه و بر برن ایزدررگه قدردرغه باشلاغان. شول خرافه لرننگ تأثیری بله اوز اوزینه اوشانچ بکنه، غیرت سونگن، حیات محاربه سنده ردیل صورتده مغلوب بولوب باشقهرلینه اسیر قالغانلرن.

ایرانلرننگ اوزلرننگ ایسی شوکتلرن، ایسی استقلاللرن قایتارو خصوصنده اشلگان اشلری تقدیر ایتلورلک بر اشدن. فقط بو خصوصده طوتقان یوللری غنه بیگوک معقول بر اصول توگل ایدی. چونکه آنلرنک مسلکینه سلوک ایتکن بیک کوب شیخلر اوزلرننگ قورصاقلرن طوترو ایچونگنه غیرت اینه ایدیلر. بیک کوب اسلام دوستانلری ده آنلرنک شول مسلکلرندن استفاده ایتوب، اسلامنگ توزه لمه سلک حالده بوزلووینه خدمت ایتدیلر.

شیعلک پرده سی آستنده فساد اورلنی چه چوچی اسماعیلی شعبه لری حقنده بر ایکی سوز نه ایتوب کترگه تیوش کوردم: بونلردن «کاملیه» فرقه سینک رئیس ابو کامل اوزمده هیینک اساسن شول یولده توزوگن ایدی: امامت بر کشیدن ایکنچی کشیگه کوچوب یوری طورغان بر نوردن، که بر شخصده نبوت صورتده ظهور ایتسه ایکنچی شخصده امامت صورتده تجلی ایتهر. کاملیه ننگ شول عنعنه سی قدما ننگ تناسخندن آلغان بر لوحه در. فقط آنلرجه روح بر تهنندن ایکنچی تنگه کوچه در، کاملیه لرنجه ییغمبرلک، اماملق شولای بر تهنندن ایکنچی تنگه کوچه در. آرازده معروف بولغان نبوت نورینک اشقالی مسئله سی کاملیه لرن کورگن بر خرافه بولسه کیره ک. زیره بزنگ شول عنعنه مزگه کوره محمد علیه السلام ننگ نبوت نوری آدمندن عبدالله بن عبدالمطلب که نسلدن نسلگه کوچوب کیلگان بولادر.

بونلردن «بنایه» طائفه سینک عنعنه سینه کوره «الله تعالی حضرتلری انسان صورتده در. لیکن آنک ذاتیغه موجود بولوب ذاتندن باشقه باقی بولغان هیچ بر صفتی یوقدر. روح الهی باشلاب علی گه، سوگره آنک اوغلی محمد حنفیه گه، سوگره ابو هاشمگه، ایگ سوگره بنان بن اسمان الشهدی (۱) گه حلول ایتکن بولادر. «علیایه» فرقه سینکده مذهبی شونارغه یاقدر. فقط بونلر علی (رضی الله عنه ننگ الله بولووینه قناعت ایتکارلی کبک محمد (علیه السلام) علی طرفندن رسول ایتوب بیه رلووی فکر نده لردن. بونلرنکده استه سه الله روحی ننگ علی گه کوچو، استه سه طوغرودن طوغرو علی ننگ الله لغی مسئله سی ایسی دینلرننگ روخندن آلونغان بر عقیده در. بونلر نظر نده گی «علی»، ایرانلیر ننگ «میترا» سنگ، سینک عیندر. بوشیخلرننگ شول یولده غی حرکتلری اسلام اسمی بله ایسی خرافه لرنی ترگررگه طرشولرن آگلا تمقده در. خصوصا «مغیر بن سعید العجلی» ننگ تأسیس ایتکان مذهبی بتونلای دیهرلک زردشتی لک ننگ بر نارماغیدر. بونلر ایرانتک ایسی دینی بولغان زردشتیلک نی آچقندن آچق ترگررگه کرشک نلر. سویله، که:

(۱) بنان بن اسمان شول مذهبنگ مؤسسدر.

مطبوعات و ادبيات.

صوڭ سەئزده عمومي تورك مطبوعاتي، تل وشيوه جهتندن خيلى برله شوب وتوزه لوب، بر ازدن وبر آئمدنراق آغا باشلادى. فقط، نى سېيدندر قازاق مطبوعاتي غنه بو آئمنه قوشلمى طوراً. اول، تل بابنده اوزينه باشقه بر يول طوتتا.

درست، مطبوعات، ملتنگ امامى، خطيبى - يولباشچى سېيدر، بس، مخاطب وحاضرون تلى بلهن مطبوعات تلى بر بولو لازم. او قوجيلر آڭكى طورغان تل بلهن يازلوى مطلوب.

لكن مطبوعات، بر صنف خلقه غنه خاص ائەس. آنى تعقيب ايتوچيلر ئەلله نيچه تورلى تل وشيوه لنگ بولنەر. بر قوم وقبيله ننگ مطبوعات وادياتندن، حيات ومميشتندن باشقه لنگ ده قائنده لانا سېلرى كېله. شولاي بولغاچ، بو نقطه نى ده بتونلهي ايسدن چغارماي نيچه قلمنى عمومي وادى رەك روشده تېرە تو كېرەك ايدى.

بزده ئەلى آئسزده؛ تاتارلق، قازاقلق، صارتلق كېي «جنس» تفرقه لرى حكم سوره. قرده شلك و محبت طويغوسى يوغالوب، «جيت كورو» تازالو، طوزان كېي طوزوشولار دوام ايتە.

آرامزده بولغان شول «صووقلق» نى بتروب، كوكلمزده قرده شلك حسى طودرر ايچون ايگ برنجى واسطه مطبوعاتمز بولاچقدر.

خصوصاً حاضرگى زمانده قازاق خلقى ايچون بيك اهميتلى مسئلهلر آله چغوب طوراً. قازاق افكار عامه سى بلهن تانوشاسى كېلگان كشيلىر بولوونده شېه يوق شول مسئلهلردن برى اداره شرعيه مسئله سېيدر. قازاقلر بو حقه نى اوپلى طورغانلردر. آيروم بر اداره شرعيه تاسيس قىلو بولار ايچون خيلى آغراش ايكانى معلوم. «شولاي بولغاچ بولار اوزلرينه ياقنغه طورغان اورنبورع محكمه شرعيه سېنه قوشلورغه اوپلاميلرمى ايكان؟» ديگان سؤال كوكل گه كېله.

خير، بو مسئله نى قويوب طوروب، مطبوعات حقه غنه سويله شيك ئەلى.

تور كستان طرفلر نده تورك تاتار مطبوعاتي سويلوب او قوللا وباخشيفنه تارالوب ده بارا. قرغر قازاق مطبوعاتي ايسه مونده هيچ كورنمى. «قازاق» غزتمسن قوليمه طوتوب «مونه» قازاقلر ده غزته چغارا باشلادى، بيك هيت يازا» ديب بعض كشيلىر گه تقديم

اهل اسلامنگ ايگ بيوك مرشدلر ندن صانالغان شول آدملىر ننگ اسلام ايچون اشله گان اشلرى بو بولسه موبدن صوڭ ائندى «اسلام دينى، الله حضرتلر ننگ انسان جسدى كېك جسد بله جسدله ننگ نلگن اثبات ايتە ديوچى غرب علماسينه نى ئەيتورگه قالا؟» «اسلام عقيدة سى چغرنندن چقان. بونى اولگى حالينه قايتاررغه لازم» ديوچيلر نى دهريلك، اعتقاد سزاق بله حكم ايتوچى مسكينلر اوزلر ننگ، اسلام اسمندن يهود و باشقه لنگ عقيدة لرينه اوز عقيدة سى ديب قاراب شولوق اسلام اسمندن هندستان و ايران غننه لرينه طابنوچى و عبادت ايتوچيلردن بولولرن توشنمە ولرى تأسف ايتەرلك حاللردندر. علوم، معارفنگ ايگ شدتلى صورتده حكم ايتگان بر وقتنده آرامزده شول خرافه لرنى تاراتوب؛ عقللر مزنگ كچره بويونه خدمت ايتوچى قورصاق قولى مرشدلر ننگ بولووى بيگرەك آياچدر. ذاكر آيوخانف «كوز نيتسكى».

شعر:

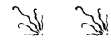
تليمن

خدايغه يغلاب تليمن تلهك:
بله ككه - قوت، يوره ككه - جرات

اوطلى پار كېك صولش تليمن،
ذوالفقار كېك... تليمن.

قابسون دنيا، بر نورسەم «ئوف!» ديب؛
طابسون ميگا آردها! غيضرىت!

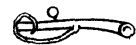
شيخ زاده بايج، «اوقا».

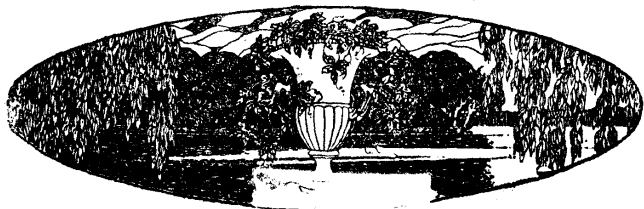

قطعه

صادق كورينور كسوده ارباب خيانت
مرشد صايلور وهله ده اصحاب ضلالت
اكشر كشيگ صورتە سېرتى اوپماز
يارب بونه حكمتدر بونه حالت؟! . . .

ضيا پاشا.

مرجانی (۱)

من الناس ميت وحى بذكره
وحى سليم وهو فى الناس ميت

ملتزم، مزارقده ياشاگان وغرغر يوقلان، اوزلرينك ضررلى برله فائده لرن آبربلودن عاجز بروقتلرنده، بر ذات ايتمشلى: «اسلام دنياسنده علم تنزل ايتووندن، همدمدقق فاضلار، مدقق عالمرنگ هجرتلرندن صوكت آنلرنگ اورنلرينه مسماسز اسملر، روحسز جسملر اوتورديقلى بر وقتده روسيه اسلاملى آراسنده ظهور ايتوبده انصار واعوانلردن محروم، جاهل وحاسد غدارلرنگ حسد وظالملرينه دوچار اولديغى حالده، مثلى كورلمه. گان دينى و علمى خدمتلر كورسه تكان فاضل مرجانى حضرتلرينك، دنيان كوجولرينه يكرمى يللردن آرتديغى حالده، شول خدمتلى برابرينه، تشكر ومنتدارلىق يوزنندن، نهده ترجمه حالى ونهده خدمت اثرلى حقتده، بر رساله چككنه بولسون يازلميجه تورو، عموم ملتزم ايچون زور بر كيمچيلك ايدى.

بالاخر فاضل مرجانى حضرتلرينك وفاتينه يكرمى بيش ولادتينه يوز يل طولو مناسبتى ايله، شاگرد ومخلصى محترم صالح افندى عبيدالدين جنابلرينك مادى جهتنن بيوك همتى ومرجانى حضرتلرينك مخلصلى بولغان بر طاقم حرمتلو ذاتلرنگ معنوى اجتهادلرى سايه سنده مرجانى حضرتلرينك ترجمه حالى وخدمتلى حقتده يازلغان، خلفلرمزگه قدرلى بر بولهك بولغان قيمتلى بر «مجموعه» نى كوررگه موفق بولدى.

يكرمى بيش يلدن بيرلى ملت طرفدن وجودكه چفا آلمان بولاش صانلرى بيك آز عدد تشكيل اينكان، همت وعزم ايلرلرينك اجتهادلرى سايه سنده شكرلر بولسون ميدانغه چقدى. (هممة الرجال تقطع الجبال) بو «مرجانى» مجموعه سى نك وجودكه چغوونيه مادى ومعنوى جهتلردن اجتهادلر صرف ايتكان محترم ذاتلرنگ بارچه سينه تشكر ايتمك البته برنجى بورچمزدرد. (جزا هم الله باحسن الجزاء). بو ذكر ايتديكمز «مرجانى مجموعه سى» اوز بابنده مثلئسز

(۱) بو مقاله ده شهاب الدين مرجانى حقتده ترتيب ايتولگان «مرجانى» نى مجموعه سى انتقاد قيلنه در. سزق آستنده بولغان حاشيه لرنك هر برى مقاله صاحبينك بولوب مقاله وحاشيه لرى حقتده بز بى طرفىز. «شورا»

قيلوب يازدورلرن تلب بورسه مده مشترى تابولمادى. سببى ايسه: قازاق جريده لرننگ چبجى اورام تلى، عوام اسانى بلن يازلووى بولدى. چنلابده قازاق مطبوعاتى، قازاكنك اوزنندن باشقه خلق ايچون اوقورغه آغردر.

قازاق مطبوعاتى نك املاسى بوزوقلقدن، رقملرنگ روسچه قولوونندن شكايه قيلوچيلر بوگا اچى پوشوچيلرده بار.

يا كاغنه وجودكه كيلوب طورغان قرغز قازاق مطبوعاتى حقتده اول قدر نچككله ب طوروغه وقت يوق ايدى. نيجككنه بولسه ده آنى دوام ايتدرو مطلوب ايدى.

منه ايندى وقت كيلدى؛ قازاكنك اوزنندن عالمر، محرر واديلر چفا باشلادى. شايد موندن صوكت املا وشيوه جهتلرى ده توزه تله باشلار. عمومله شورگه وعمومى تورك مطبوعاتى بلن بر ازدنرئك باررغه طر شور.

چونكه ايشتلرنگا نچه يازغانده مطبوعات تلى نك برله شو احتمالى يوق.

آغزندن ايشتلرنگا نچه يازغانده شيوه لريمز مونه نيجك اوزرگه لر:

تاناچه: كيله - كيتيه - اول - بو، آنده - مونده. قازاقچه: كيله جاطر - كيتيه جاطر، آناو - موناو، آن جبرده - مون جبرده. اوزبكچه، سمرقنده: كيلياتى - كيتياتى، او - شو، اويتته - شويتته. فرغانه چه: كيلياتى - كيتياتى، آيتته - مونيتته. تاشكندچه: كيلواندى - كيتواندى. اوتته - بوتته. . .

موندى ارزرگه رولر هر سوز وهر جمله ده بولوب طور او. توركستانده چفا تورغان «آنا»، «صدى توركستان»، «صدى فرغانه» جريده لرينك املا وشيوه لرى هر كمگه آكلار شياورلىق در. اگر توركستان مطبوعاتى هم قازاق مطبوعاتى كيك آغزندن ايشتلرنگا نچه يازو اصولينى اختيار قيلغان بولسه آنك قازاق مطبوعاتندن ده آغر ومجهول بولاچغى يوغا ريدنه يازلغان مثاللردن معلوم بولسه كبرهك.

خلاصه. مطبوعاتمى نى تل و املا جهتلدن برله شدره باشلارغه كبرهك وباشلادى. بوگا، قرغز قازاق محررلى كنه اعتبار ايتمى طوزالر. ايندى آلا رغه ده وقت يتدى. مطبوعات تلى برله شمه گانده مقصودلريمى نى آكلانو، مى اجتماعى اشلرده بر نقطه غه جينالو ممكن توكل. زمانمى مطبوعات زمانيدر. مطبوعات واسطه سيله سويله شو تاشو ممكن. فقط مطبوعاتمى نى عمومى بر تل بلن دوام ايتدرو كبرهك. بولماسه تورك ملتى، جيل چقغانده جبرطلغان يون قابچيغينه (مامق ياستق غه) اوخشاش بولور. . .

نو شيروان يوشف.

انتقاد ایوب، خصوصاً حضرت عثمان حقیقده غی، ملا جلال حاشیه‌سندگی بعض محققین دن نقل ایکن سوزلرن، فضول کلادن صانیلر. بوکا باشقده اثرلرنده انتقاد ایتهرک موضوعلر بولور» (۱).

مرجانی حضرتلرننگ، اثرلرنده، انتقاد ایتهرک موضوعلر البته بولور؛ مونی بزده انکار که قالفشاجق توکلمز. مسئله مشارالیه ننگ اثرلرنده، انتقاد ایتهرک موضوعلر بولوب بولماوده توکل بلکه شول انتقاد ایتهرک موضوعلرنی تعیین ایتوده، آندی موضوعلرنی تابا آلوده در. اگرده مرجانی نی انتقاد ایتوجیلر، شول حضرت عثمان حقیقده غی محض حقیقتدن عبارت بولغان سوزلری ایچون (آنی تقدیر ایتسی اورنده) انتقاد ایوب شغله‌نسه لر؛ آندی منتقدلرغه، منتقد اسمی بیوررکه توکل، بلکه مقلد اسمی بیوررکه تیوشلی بولور.

حضرت عثمان ننگ محترم بر صحابه، عشره مبشره و خلفای راشدین ننگ اوچنجیسی بولغانلغن، مالی و باشقه جهتلری برله اسلام و اسلامیتکه بیوک خدمتله ایتکانلگن تصدیق و اعتراف ایتهرکه تیوشلی. بو البته شولای کیرهک. لکن شولای کیرهک بولو ایله برابر، آننگ سیاست و دنیا اشلرنده گی بعض بر یا کشلرون یاشررکه، آندن کوز یومارغه طرشوغه نی سبب بار؛ موندن نیندی فائده مأمول بولاجق؟

بعض بر عالملر، پیغمبرلرنکده رسالت (الله ننگ امر و فرمانلرن) امتکه تبلیغ ایتودن. باشقده (دنیاوی امرلرده) معصوم توکل ایکانلکلرن سویلیلر. بز بسوزلر که کیرهک اشتراک ایتیک و کیرهک ایتیمیک، عصمت ننگ یالغز بر الله تعالی ننگ اوزینه گنه، مخصوص بولوب «اوزندن باشقه- لرغه لازم توکل ایکانلگن اعتراف ایتمه سک ممکن توکل. پیغمبرمز علیه الصلوة والسلام حضرتلری، ابن ماجه‌ده غی اوزون بر حدیثینک بر اورنده «اتم اعلم باموردنیا کم» دیگان بر جمله روایت ایتوله در. پیغمبرمز حضرتلری مونگ ایله، اوزینک دنیا طوغرو سنده همه کیچیلکلردن معصوم بولماوی ده ممکن ایکانلگنی بلدرتمکده در.

رسول اکرم حضرتلری، دنیاوی امرلرده، اوزینک یا کشلورغه ممکن ایکانلگندن خبر بیروب تورر ایکان، نی ایچون ویندی مجبوری سببیل حضرت عثماننک، امر واقع بولغان دنیا و سیاست طوغروسنده غی بعض کیچیلکلرن یاشروب قالدردرغه؟ موکارغه نی نرسه داعی در؟ تقوا، زهد و برائت بویولری برله بویارغه کوچلانوب تاریخقه نی ایچون جنایت ایتهرکه؟. احتمالکه بولای و موندی اشلرلرنکده معقول بر وجهسی باردرد؛ فقط بز موکارغه توشونه آلمادق.

(۱) «مرجانی مجموعه سی» ص ۱۲۲

بر خدمت، بیوک بر همت بولو ایله برابر، ملتزم طرفندن مرجانی حضرتلری حقیقده اشلر نه چک اشلرننگ منتها سی توکلدر. شبهه یوق، «مرجانی مجموعه سی» نی وجود که چفارو قدرسی ده البته بیک زور بر خدمت، بو حقه نزع بولورغه ممکن توکل. فقط، شونگ ایله برابر مرجانی حضرتلری حقیقده اشلر نه چک اشلر مزینک طاغنده بیک کوب ایکانلگنده انکار ایتهر حال یوق. مثلاً: مشارالیه حضرتلرننگ کوز نورلرن، عزیز وقتلرن صرف ایوب تألیف قیلغان «وفیه الاسلاف» نی و باشقه غیر مطبوع اثرلرن طبع ایتدرو، وفیه الاسلاف و آننگ مقدمه‌سندگی، و باشقه مطبوع و غیر مطبوع اثرلرنده گی مهم بابلرنی، قیمتلی فکرلرنی، انتخاب ایوب اصولی برله بولسه ده، اوز شیوه مز که ترجمه ایوب باصدرو، مکتوبلرن و مخابره ورقه لرن حیویوب بر رساله شکلنده نشر قیلو، حقیقده اولغان مرثیه و شعرلرنی جمع ایوب بر رساله شکلنده طبع ایتدرو اگر امکانی طابولاطورغان بولسه، کلیات آثارینی باصدرو، ملتزم ایچون اوتو تیوشلی بولغان بر بورچدر. مرجانی حضرتلرننگ اسمینه چن معناسی برله یویلیلر یاساو، دارالعلوم لر تأسیس ایتو، ولادینه ۱۵۰ - ۲۰۰ یلر طولمیچه بولا آماز. لکن یوقاریده ایتولگان اشلرنی تدریجاً بولسه ده اشلی تورو، البته ملتزم ننگ برنجی بورچیدر.

بو حاضرنده، میدانغه چقغان «مرجانی مجموعه سی» حقیقده ده، آلی بره رفات کوزدن کیچرو قدرگنه جزئی بر اشلر اشلر بکنه قالو البته تیوشلی توکلدر. اقتداری بولغان ذاتلرغه «مرجانی مجموعه سی» ننگ لازم اورنلرن هیچ کمدن قورقمیچه انتقاد ایتهرکه، کیچیلکلکی بولسه شونی اعلان ایتو اقتداری ذاتلر مزینک برنجی بورچاری بولسه کیرهک.

غایت صاغوب الدینغمز «مرجانی مجموعه سن» کتاب بازارینه چفو برله نوک آلوب مطالعه ایتدک. فرصت - تابقاندن همانده اوقومقدمز.

«مرجانی مجموعه سی» ننگ، ترجمه حال و باشقه قسملرنده ده کیچیلکلر، یتوشمه گان اورنلر، البته بولورغه ممکن. موندیلردن معصوم و منزله بولونی شاید یازوچیلری ده دعوا ایتمه سلر. مرجانی حضرتلری شیکلی بر ذات حقیقده یازلغان بر مجموعه نی انتقاد ایوب تورو، مینم اقتدارمدن خارج ایتسه ده بعض بر ملاحظه- لرمی عرض ایتهرکه جسارت قیلم.

فاضل عالملمزدن تونتاری نجیب حضرتلری، مرجانی حضرتلری حقیقده یازغان مقاله‌سندگی، مرجانی حضرتلرننگ، بعض بر کیچیلکلرن صانامقچی بولوب؛ بعض شیلر ذکر ایتکانگ سوکنده بویله دیه در: «بعض بر مسئله‌لرده یخشوق

شعر لرن اوقوب اوزینہ تسلیہ بیرسہ حقی بار .
نجیب حضرت کبک فکری آچولغان بر عالمزنگ قلمندن،
موندی بر سوز صدور قیلوغه تعجب ایتدک .
خلفای راشدین حقندہ بیٹک کوب اجتهاد، تدقیق وتبع برله
یازلغان؛ یاش عالمزمزدن محترم صنعہ اللہ افندی حضرتلرینک پیش
یوز صحیفہ دن آرتقراق نادراوجود بر اثری تیزدن میدانغہ چغوب
افکار عامہ آلدینہ قوبولاچقدرد . بو قیمتدار اثر برله علم اهللرن
تبشیرایتسہم حقم بار . هیچ شکسز شوگا تورلوق بر اثررد .
بویلغی ۱۸ نجی عدد «شورا» ده «اسلاملر ده تفرق»
عنوانی تحتندہ باصلا باشلاغان، محمد صادق صاراطاوی جنابلرینکده
مقالہسی «اگر اولی برله آخری متناسبه کچسہ کوزل بر نرسہ
بولور شیکلی کورینہ .

(۲) ہادی افندی مقصودی مقالہسینک آخرندہ اوشبو جملہ بار:
نظری مثلہلرگہ ذہنلری ایرشمہو سبیلی حضرتکہ اول
زماندہ عوام آرتق تعدی قیلماغان، علماغہ هجوم قیلغان؛ عوامدہ
قاتشاجق اصول جدیدہ مسئلہلرندہ قوزغاتقان بولسہ بلکہ
حضرتنک حیاتی تہلکدہ بولور ایدی .

شہاب حضرت و آنک تشبث ایتکان نرسہلری، قوزغاتقان
مسئلہلری، آندندہ بیگرہک، شہاب حضرتنک احوال روحیہ (پسیخدا
لوغیہ)سی برله، آزغہ آشنا بولغان کشیلر، موندی قیدسز سوزلرنی
مینمچہ سویلہ مسکہ تیوشیلیر ایدی . شہاب حضرت قوزغاتقان
مسئلہلردن عوامنک حسیت وحمیتتہ تہرلک بولو طوغروسندہ،
قایسیسی، اصول جدیدہ (یعنی ایجکنتی طاشلاتوب، «خواجہ صبیان»،
«معلم اول» «یاکہ» «سوادخان» اوقوتا باشلاولر) مسئلہسی
قدرکنہ بولور ایکان؟ روسچہ اوقوننی لازم صنایمی؟ بخارا
تعلیملرن انتقادیمی، ثلہ احتیاط ظہر مسئلہسون قوزغاتوبومی؟
بولار و بولار شیکلی نیچک و شونک ایلہ برابر دین رنکی آغان
مسئلہلرنک قایسیغہ عوامنک حسیتنی قوزغاتو طورندہ اصول
جدیدہ - مسئلہسون قوزغاتو قدرکنہ بولور ایکان؟

شہاب حضرت حقندہ، موندی برسوز، مشارالیہنک احوال
روحیہسی برله هیچ بر وقتدہ توافق ایتہچک توکلدر . احمدہادی
افندی، اوزی اصول جدیدہ مسئلہسنی باشلاب چفاروچیلر وشول
یولده خدمتلری سبقت ایتکان ذاتلر جملہسندن بولغانلقدن اوزینک؛
خدمتتنہ آرتقراق قیمت بیرہسی واوزن شہاب حضرتکہ کورہدہ
جسور و بہادر کورسہتہسی کیلوب، موندی حقیقتدن بعید بولغان
بر سوزنی یازغاندر . اوز خدمتکہ تیوشلی قیمتتی بیرہ بلو، نشاط
وغیرت آرتوغہ، مایوسیتکہ توشمہوگہ سبب بولغانلقدن، یاخشی

حضرت عثماننک خلیفہلگی وقتندہ ظہور ایتکان چوالشونک
کوکلسز واقعہلرنک، یاش سبب وعامللری کملر ایدی؟ احتمالکہ
بو طوغروسودہ، حضرت عثماننی معذور یاصارغہ ممکن بولور . لکن
همانده عثمانده یاگشلاق بولوننی سلب ایتہرگہ امکان تابولاجق
توکل . شونک ایچون مرجانی حضرتلرینک، محیطی شول قدر
توبان بر «درک» ده بولا توروب، آنک اوستینہ خلقمزنک
سویہ اداراکیہسی بتولای یوق دیب ایتورلک بر وقتدہ، ظہور
ایتوبدہ، شولارنک برسیندہ التفات ایتمہسدن، تاریخنن غایہ
بولغان حقیقت آچووی ایچون مرجانی حضرتلری برله، روسیہ
اسلاملری اقتخار ایتسہلر اورنی بار .

اصل مرجانینک مزیتی ده آندہ شوندی نقطہلرنک کوب
بولوندہدر . اسلام دنیا سندنہ ہر بر روایت و حکایہنی حقیقت
وحقیقت توکلگینہ قارامایچہ . نقل و جمع ایتہ بیرون عبارت
بولغان مؤرخلر، ویوغرافلر، احتمالکہ مگہر ایلہ اولمشدر . اما
مرجانی شیکلی، تدقیق وتفتیشکہ، تحقیق وتحریرک بنا ایتوب
یازوچیلری، بولوطلی توندہ بالتراب قالغان یولدزلر قیلندن آز
وسیرہک بولغانلقندہ شہہ یوق .

بز حضرت عثمان رضی اللہ عنہ نی محترم برصحابہ وحق خلیفہ
دیب اعتقاد ایتدیکمز حالده آنک حقندہ غی شہاب حضرت
سوزلرنی ده چیت کورمیز . افندیمز علیہ الصلاة والسلام
حضرتلرینک اصحاب کرام حقندہ سویلہگان «اصحابی کالنجوم
بایہم اقتدیتم اهدیتیم (۱)»، «اکرموا اصحابی فانہم خیارکم»
(۲) . «لاتسبوا اصحابی فان احدکم لوانفق مثل احد ذہبا مابغ
مداحد ہم ولا نسیفہ» (۳) حدیثلری حدیث کتابلرنده ذکر ایتور
ایسہدہ، بولارنکده حضرت عثمان رضی اللہ عنہنک معصوم بولو-
چیلغینہ دلائلری بولماسہ کیرہک . صحابہلرنک قایوسینہغہ بولسہدہ
ایہرگان وقتدہ، ہدایتکہ کونلومکن ایکانون «اصحابی کالنجوم» .
حدیثی خبر بیررر ایسہدہ موندن مراد، آخرت ہدایتی، دیننک
توب اساسی بولغان وحدت الہیہگہ آشنا بولو طوغرورراق ایتوب ایتکان
وقتدہ موقت سعادتلر مراد بولمیچہ بلکہ ابدی سعادتلر، بولسہ کیرہک .
حضرت عثمان رضی اللہ عنہ حقندہ، موگارغہ قدر هیچ بر
کنک کوکلیندہ کیلمہگان بر حقیقتنی آچوب بیرگانلگی ایچون
انتقاد ایتولہ تورغان بولسہ؛ مرجانی حضرتلرینک موندی خلقلر حقندہ:
وکم من عائب قولاصحیحا - واقته من الفہم السقیم
ولکن تأخذ الاذان - منه علی قدر القرائح والعلوم

(۱) رواہ الدارمی و ابن عدی .

(۲) رواہ النسائی

(۳) رواہ البخاری و مسلم وغیرہما

ایدی. مرجانی شاکرداری بو طوغروده، البته کوب نرسه اشلی آلمادیلر. احتمال مقبول عذرلری ده باردیر. بزده تلگه آلوب سؤیله رلك حرکت و عمللر کوبرهك، ۵-۶ نجی یلمردن صولگ بولدی. یازو- صزو، چنلاب مطبوعات طوغدررغه طرشا باشلاوردده شول مذکور یلمردن صولگ غنه بولدی. تأسفکه قارشى مرجانی حضرتلرینک یاخشیراق شا کردلرینک کوبسی، اول مذکور یلمرغه قدر دنیادن کوچوب بتدیلمر. اول یلمرغه قدر مطبوعات فلان ترقی ایتمه و سبیلی، خاطرلر یازوب طوراً آلمادیلر. بیک مهم و قیمتی خاطرلری اوزلری برله برکه، یر آستینه دفن ایتولدی. اول زماندهده سینه کرشکان کشیلرکه، خاطرلر، ملاحظه لر یازوب نشر ایتیرکه چاره لر یوق توکل ایدی؛ هیچ بولماغانده نی ایچون مستقل رساله لر یازوب طاراتمادیلر دیب اعتراض ایتیرکه ممکن. احتمال مرجانی شا کردلرینک، بارسنده بولماسهده کویسنده موندی اویلمر، فکرلر جریانده ایتکاندر. فقط، کوبسی نك مادی جهندن قسقیلقلری و باشقه چه انصار و اعوانلرینک یوقلغی سبیلی «ماکل یتمنی المرء بدرکه - تجری الزیاح بالاتشهی السفن» شعرینه مصداق بولدیلمر.

دنیا، آدم بالاسنی حرکتکه کیتیرکه سبب بولو طوغر و سنده «احتیاج» قدر تاثیر اجرا ایتکان بر نرسه بولماسه کیرهك. احتیاج، آدم بالارینی حرکتکه کیترو طوغر و سنده مؤثر القریقندنده تاثیر- لیره کدر. شونک شیکلی، مرجانی نی مطبوعاتده ذکر ایتوب نام عالیترینی تکرارلاب خاطرلرکه توشروب توروجیلر نك کوبسی چیتلر و غائبانه مخلصلری بولونک احتمالکه نقلی سبیلی احتیاج یوقلقدن شولای بولغاندر. چیتلر حتی که مرجانی غه الدخضم بولغان ذاتلر نك شاگرد و اتباعلری آنک درجه و خدمتلر نك تقدیر ایتوب اعلی علین که کوناره باشلاولری چیتلر نك باخصوص خصملر نك شهادتلری دخیده مقبول دیب، مرجانی شا کردلرینک بیک مستریحانه بر روده، سیر و تماشا ایتوب تورولر نغه موجب بولغاندر.

مرجانی حضرتلری حقنده کوتکان قدر خدمت کورسه ته آلماو- لری برله مرجانی شا کردلر نك تعیب ایتیرکه اورن بار، بوقدرسن البته انکار ایتیرک توکلمز. لکن مرجانی حضرتلرینک شا کردلرینده بولغان عیب، عموماً ملت و هیئت اجتماعیه مزدهده یوق توکلدر.

رشیدرضا حضرتلرینک، عبده حقنده بولغان خدمتلرینی، مرجانی شا کردلرینک خدمتلری برله چاغشدررغه یارار، شول وقنده بز نك ملت و هیئت اجتماعیه مز نك، شهاب حضرت حقنده اشله گان اشلی، مصر و مصریلر نك عبده حقنده کورسه تکان خدمتلری بر درجهده بولسه رضاالدین حضرت نك اوزی ایتمشلی: «اوزلری مورجا یاقلرینده اویولوب یاتوجی، تاراقانلردن فرقسز حالد یاشی تورغان

بر خصلت ایسهده لکن حسیانکه آرتغراق بیرلوب کیتو درجه سینه ایرشکانده مونگده مذموم بولاجغی معلوم بر حالدر.

احدهادی افندی طاغنده: «آنک (یعنی شهاب حضرت نك بولا) وفاتندن ایکی سنه صوکره باشلانغان اصول جدیده مسئلهسی ایچون عواممز، هله شوا کیه توکلمی؟» دیب قویا.

شهاب حضرت ۱۸۸۹ نجی یلنک، ۱۸ آپریلده وفات ایتکانلکدن، هادی افندی ایتونجه، اصول جدیده نك باشلانوی ۱۸۹۱ سنه دن اعتبارا بولغان بولادر. وحالآنکه اصول جدیده نك باشلانوی ۹۱ نجی یلدن اعتبارا غنه بولمیچه، اول تاریخدن بایتاق یلار نك باشلانغانغی معلوم. شول قدر بدیهی و معلوم بر نرسه نی یا گلشدروده نیندی سرلر باردیر؟ بزمونی آکلی آلمادق. سوزنک خلاصه سی: شهاب حضرت نك، اصول جدیده مسئله سن قوزغاتوب قوزغاتماوی، عوام فلان دن قوزقانلغی ایچون توکل ایکانون، آچق آکلار ایچون اوزگرنی بر محله امامی ایتوب فرض ایتوگرده، محله اهالی سینه مسجد منبرندن احتیاط ظهر نمازن اوقوماسقه قوشونی ایسوزگره توشرکز. شوندن صولگ مسئله اوز اوزندن آکلاشلور.

بر شهاب حضرتی مگه یارمقچی بولالرمی؟ فقط، وقت یتیمیچه چه چکه یارلمی. شهاب حضرت حقندهده مونی ایسهده طوتارغه نیوش.

•••

۳) رضاالدین حضرت «مرجانی» مجموعه سینه درج ایتولگان مقاله سنده، استاذلرینک شهرتلرینه خدمت ایته آلماولرون انتقاد ایتوب، مرجانی شا کردلرینه یخشسوقغنه تبايق اوچی تیگروب اوزغان. کوب عالمر نك شهرتلرینه شا کردلری سبب بولغانلغی، شول جمله دن، محمد عبده و شا کردی رشید رضا حضرتلرینک، شوشی طوغر و ده غی حاللر نك ذکر ایتکاننک صوکلده: «بوکونگه قدر استاذلرینک شهرتی حقنده مرجانی شا کردلریندن لازم بولغان قدر خدمتلر کورلمدی. مرجانی نی خیر ایله ذکر ایتوجیلر و نام عالیترین مطبوعاتده تکرارلاب خاطرلرکه توشروب طوروجیلر کوبرهك چیتلر و غائبانه مخلصلریدر. اگرده درسارینه و مجلسلرینه ملازمت ایتکان شا کردلری، استاذلری حقنده خاطرلر یازوب طورغان بولسه لر ایدی بو کونگه قدر بیک کوب نرسه حاصل بولغان بولور ایدی» دی.

بو ملاحظه مناسبتیه ایتسه سی سوزلر بار.

درست مرجانی حضرتلرینک درسارینه و مجلسلرینه ملازمت ایتکان شا کردلری، استاذلری حقنده خاطرلر یازوب تورغان بولسه لر ایدی شبهه یوق بیک کوب نرسه لر حاصل بولغان بولور

لقد كنت اخشى عادى الموت قبله - فأصبحت اخشى ان تطول حياتى (۱)
 ديب اوزينه نى درجدهه تأثير ايتكانلگن بلدرتديگى شيكللى ،
 بكي الشرق فارتجت له الارض رجة - و ضاقت عيون الكون بالعبرات
 ففى الهند محزون و فى العين جازع - و فى مصر باك دائم الحسرات
 و فى الشام مفجوع و فى الفرس نادب - و فى تونس ما شئت من زفرات
 بكي عالم الاسلام عالم عصره - سراج الدياتجى هادم الشبهات (۲)
 ديگان غايت معنالى و تأثيرلى شعرلى برله بتون اسلام دنياينه،
 عبده و فاتيگ نى روشده آور تأثير ايتكانلگن آجق روشده
 آچوب پره در. اما بز، شهاب حضرت حقنده بو سوزلرنى سويلى
 آلو توكل ، آنك اولومى بزنگ ايچون نى درجدهه تورغانلغنى ده
 حس ايتة آلمى قالدق .

شكرلر اولسون حاضرگى بر طاقم اجتهادلى ياشلرمنگ
 همتملى سايه سننده مرجانى مجموعيسى ميدانغه چغوب مرجانى
 حضرتلرنگ هيچ بولماسه اوز آرامزده غنه بولسه ده طانلوب
 كيتويته سبب بولورلق بر اش اشله ندى . اكرده ، حاضرگى بر
 طاقم ياشلر شونى اشله مگان بولسهر مرجانى حضرتلرنگ اوز
 معاصرلى طرفندن بو طوغر وده ده بر حركت كوروله چك توكل ايدى .
 مرحومنگ شاگردلرن نى قدر خورلا ساقده ؛ كينه آلا ،
 باشقه لرغه كوره ، مرجانى حضرتلرنگ نامنى احيا طوغر و سننده
 آدانراق يتوشديلر .
 مرحومنگ بعض خدمتملى استانبول مطبوعاتده طارالوغه
 شاگردى عباس افندى سيبجى بولغان ايدى . «مرجانى مجموعيسى» ن
 چنار شو طوغر و سننده آلا بوش قالماديلر . بيك مهم خدمتى
 مرحومنگ شاگردلى اوته دى . الك آور ياغى بولغان مادى مصرفى
 كوته روجى مرجانى شاگردى محترم صالح افندى عبيدالدين
 جنابلى بولغانلغى شيكللى ، بايتاق شاگردلرنگ ، «مرجانى
 مجموعيسينه» اشتراك ايتولر ندى باشقه مرجانى شاگردى عبدالرحمن
 حضرت عمرى جنابلرنگ بايتاق خدمت و معاونتلى تيگاملىگى ،
 هيئت تحريريه اعضالى اوزلرى «مجموعه» نك مقدمه سننده ذكر
 ايتلر .

(آخرى بولور)

عبدالحميد المسلمى .

خاقلر آراسنده كجرچه مرجانى شاگردى ده بولسونلر نيگنه قىلا
 آسونلر ، نينديگنه خده تار كورسه ته بلسونلر ؟ محمد عبده وفات
 ايتكاج ، مصر ليلر ، و مصر مطبوعاتى آهلرن عرشلرگه آشدرديلر ،
 موك و زارلرى برله هوالر نى يا كغراتديلر . مصرنگ برنجى
 درجدهه عالم و فاضلر ندى باشلاب عادى بر پوچته كاصه سننده
 اوتور و چيلرينه قدر عبده حقنده زار يغالديلر ، آنك حقنده
 مسئله نيندى يوره كركه ياروب كركلر مرثيه لى سويلاديلر ، تعزیه
 و مقاله لى يازديلر . ئالله نى چاقللى زمانغه چه مصر مطبوعاتى عبده
 حقنده يازلغان مقاله لى برله طولوب طوردى . بو اشلىرى برله
 ياوروب مطبوعاتينه قدر تأثير اجرا ايتوب آنك حقنده آنى آنده ده
 يازدرتديلر .

اما بز ، مرجانى حضرتلى وفات ايتكاج نيندى كنه عمل و
 حركتلى كورسه تديك عجباً ؟ «ترجمان» ده يازلغان بر ايكي اوز
 سوزدن باشقه ، مرجانى حضرتلى حقنده «ترجمان» نك كچكنه
 صحيفه لرنده يا كه جيتلر مطبوعاتنده بولسه ده ، بره نرسه يازوب
 باصدرته آلدقمى ؟

رضاالدين حضرت اوزى و مرجانى حضرتلرنگ مصاحبه
 و مجلسلى برله مشرف بولغان و اوزينگ اقرارلى بونجه حال
 حياتده ايكان و قدوق آنى چن معناسى برله طانوغان حسن عطا قاضى
 و عالم جان حضرتلرنگ ونى سببلى برتورلى ده حركت كورسه ده ديلر ؟
 مونى استانبول ياخود مصر مطبوعاتنده نشر ايتدرونك كوب بلاسى
 اون تينك ماركه ايدى بيت . كوب ملتلى اوزلرنده يتوشكان بيوك
 آدملرنى ، ترى و سلامت و قتلرنده تقدير ايتة آلماسه لرده وفات
 ايتولرى بله آلارنى تقدير ايتة باشليلر ، اوزلرى ترك و قتلرنده
 بيرمه كان قيمتلرن «لا يعرف القوم الفتى الا اذا مات فيعطى حقه
 تحت الثرى» مصداقنجه اولگانندن سوك اوق بيره باشليلر ، اما
 بزنگ ملت ايسه شول قاعده و دستوردنده خارج بر ملت در .
 مرجانى حضرتلرنگ وفاتى روسيه اسلاملر نغنه توكل بلكه بتون
 اسلام دنياينه بيوك بر مصيبت اولغانى حالده بزنگ حسسز خاتمزه
 مرحومنگ وفاتى جاباتاچى شفيع الله آغاي وفاتى قدرده تأثير ايتة
 آلمادى . شولاي بولا تورغان بولسه بر مرجانى شاگردلى كنه
 توكل بلكه بتون محيط و هيئت اجتماعيه مز ، ملت و خفلمزنگ
 بتونسى عيبيلر

مصر ليلر ، عبده حقنده زار موكلرون ، آم و آهلرن شول
 قدرگه يتكوزديلر كه برسى :

أذا ما بكى بك بمصر لفقده - اجاب صدها فى الشام وفى الهند (۱)
 روشنده نيچك يلاغانلقرن بلدرتسه ، ايكنچى برسى :

(۱) تاريخ محمد عبده ج ۳ ص ۲۷۱

(۲) تاريخ محمد عبده ج ۳ ص ۲۷۱

(۱) تاريخ محمد عبده ج ۳ ص ۳۳۳

گوزه لاک - ماتورلق، نورانی محبت

یر یوزنده یاراتلمش حیوانلرننگ ایگ ماتوری انساندر. ماتورلق: طبیعی و صنی اوله رق ایکی تورلیدر. طبیعی ماتورلق یاراتلمشده بولغان ماتورلقدر. صنی ماتورلق: بیزه نو، کینو کیبی ظاهری زینت لری ایله کوچانوب یاصالمش ماتورلقدر. کوزلرنی قاماشدروچی، کوکلهری اوزینه اورلدر وچی ماتورلق ده طبیعی یاراتلمشده بولغان ماتورلقدر. بیزه نو، کینو کیبی یاصانو ایله گنه بولغان ماتورلق هیچ کمئی اوزینه جلب ایتماز - تارتماز. تارتور ایسه ده وقتلی غنه بولوب تیزدن یوغالور. یاصانو ایله گنه بولغان ماتورلقغه عقل ایهلری آدانماز.

ماتورلقننگ نیگری: باشنک اوک بولکی بولغان یوز بولوب ماتور یوز: کیگ ما کلائی، حاذبلی - ماگنیتلی کوزلر، قارا، قیغاج، قلیچ کیبی قاشلر ایله قاره کرفکلر، اورته چه توزوک بورن، آصو یا کاکلر ایله قزل ایرنلر، اینجو کبک تزلمش آده غی آق تشاردن عبارتدر. ماتورلانو غه میل و محبت ایرلر که قاراغانده خاتون قز طائفه سنده آرتق کورلور. بوده آلابنک حقیدر. چونکه خاتون اسمی ایشلدلده گوزهل، ماتور بر مخلوقنک کوکله کیلماوی ممکن توگلدر.

کیره ک ایر و کیره ک خاتون بولسون ماتور بولماقنی سویه در. خاتون ایر که، ایر خاتونغه ماتور کورنو ایچون اجتهاد ایته. بیزه نو یاصانو کیبی نرسه لرنی قیله. حاصلی: جعلی بر ماتور بولور.

حاضرگی مدنیت عصرنده بیزه نو، یاصانو ایله بولا تورغان ماتورلقغه شول قدر اهمیت بیردیلر و افراط درجه سینه کیلدیلر. عادتده بریزنمه گن خاتوننک ماتور بولماوی ایله حکم ایته له در. لکن بو بارش، بوگمان یالغش، خطا بولسه کیره ک. یاراتلمشده ماتور بولوب سیوکلمی، کیلشلی بولماغان خاتون یا که ایر هر نی قدر بیزه نسه ده هیچ کمئی اوزینه جلب ایته آماز. توگل بر یا ایکی کشی قاشنده محبت تودرو بلکه بتون عالمی اوزینه مسخر، جلب، اوزینه تارتا تورغان اوچونچی بر ماتورلق بار. بو ایسه اخلاق توزوکلمگی، علم، معارف نوری ایله یاقوتورمقدر. بر آدم ظاهر قارالشدغی ماتورلق ایله ماتور بولماسه ده اوشبو اوچونچی قسم ماتورلقغه مالک بولسه بتون دنیا کشیلری آنی یاراتور، آکا محبت میل ایدر. اگر علم، معارف ماتورلغینک یوغاری درجه سینه

یتسه بتون کچک، الوغار آکا باش ایهلر.

«اخلاق» ده ایگ نیگر بولغان نرسه «عفت» در. ناموسنی صاقلاب، شرعا، عقلا قبیح بولغان اشلردن صافلانه آغانلرغه عتیف، عقیفه دیلر. عفت: بر معناوی جوهر و آدم بالالرننگ قیمتلری اولچانه تورغان بر بیوک میزانددر. خاتون قز طائفه سینک ایگ بیوک، ایگ قدرلی، قیمتللی، زینتی، ماتورلغی - «عفت» در. عقیفه بر خاتون مادتا فقیر، صورت ایله یه مسز بولسه ده معناوی قیمتی بیگ زور بولوب هر عقللی قاشنده ممدوح - ماقتالمش بولور. ای محترم نساء طائفه سی! مویندر کزده غی آتونلر کزنی، قوللر کزده غی آماسلرنی، کسه طولی جوهرلر بیرر ایسه کزده «عفت» صانلوب آتماز.

شعر:

یوق دیمن والله! یوقدر هیچ کم سیوکلمی دنیاده
الا بارددر نور، معارف هر کشی کوز آلدنده
ایگ قدرلی، ایگ سیکوملی، ایگ ماتور اول بر گنه
نور یوزینی کورمک ایچون هب یوره کز جیلکنه.

•••

محبت مقدس نرسه اولوب شهوانی توگل بلکه روحانی هم نورانی بولورغه تیوشلی. شهوانی محبت، آدمی اعتدالدن چغاروب بتون بتونه اشسز لیک که، سفاهت که صالیدیگی کیبی، نورانی محبت بالعکس آدمکه کوکل طویغوسی، کوکل نیچکه لگی، نزاکت، هر ایشده دقت، ثبات، غیرت بیرر. محبوبینه ایرشو یولنده کورگن زحمت، مشقتلر هر قابوسی برر، برر راحت شادلق اولدیغندن آدمی، مشقت و زحمتلر که تحمل یولینه کوندروب آدمی تریه ایثار.

روحانی محبت، اخلاق توزوکلمگینه، کونچیلک، تکبرلک، اوزینی تانوماوچیق کیبی ناچار خلقلرنک کوکلدن کیتماگینه سبب بولور. بر گوزل که محبت ایتونک خاتون قز طائفه سی برله معامله ایچونده فایده سی بار. حقیقی محبه سی بولغان کشی باشقه خاتونلرغه باقدقه انصاف کوزی برله باقار، ایسی کیتماز هم بتون نساء طائفه سینه احترام کوزی برله باقار. توبه ن کوز برله باقماز. آنلرنی انسان بلکه انسانیتده یوقاری درجه که منوگه لیاقتلی ذاتر دیب بلور.

بوندی دنیانک توزوکلمگی محبت کوله گه سنده در. بر عائله ده ایر ایله خاتون آراسنده محبت بولماسه اول عائله ننگ مسعود، راحت یاشی آماوی معلوم. شولای بولغاچ تورلی عائله لردن تشکیل ایتولگان دنیا، یاشامایه چقدر. اگر ایر برله خاتون آراسنده حقیقی محبت عائله ده بولسه ایدی بتون ایر، خاتون طائفه سی سفاهت، یمان خلقلردن پاک بولوب کورکام و یاخشی خلقلر ایله گنه یاشارلر

مسلمانلارڭ اسلاميته نظري

شبهه يوق، ير يوزنده هر بر مسلمان «اسلام» ديننه محبت كوستر، حقلغنه، پاكغنه اقرارايدر. فلاح نجات ديني يالكر اسلام ايدكني سويلهر، بعضا اساسلي دليلاره بنا ايدوب، اكثر يا مجرد تقليدكنه قيلول اسلامڭ ير يوزنده وار همه دينلردن عاليلگنه اوستونلگنه اشانور هم شونكله افتخار قيلولر، اوزنده وار ذلتي، اسارتتي ديننده وار فضيلته قابلامش كي اولوب كوڭلي طنجلانور، راحت اولور.

آغزلردن دعوا صورتده مجمل روشده سويلغش سوزلرنه، اقرارلرینه باقار ايسهك سوز يوق اسلام حقنده مسلمانلارڭ قسقه نظري، ايماني شولايدر. گوزلدر، اسلامڭ حقيقتده كالتتهده موافقدر. يالكر شو نقطه دن قارار ايسهك عموما مسلمانلرده گوزل بر «دين» وارلغني گمان ايتمك، شو كوڭلي مسلمانلارڭ عمومته «مسلمان» سوزيني اطلاق حقيقتدر ديمك ممكن كي كورنور. لکن حياتده دين يا معيشت ناميله اختيار ايتمش يولارنه، اسلامده ديني قاعدهلري و شرعي فرمانلري بيان ايدر كتابلرنه، مسلمانلرده شو كوڭلي ذلتلرڭ اسبابنه دائر يازلمش مقاله لرنه، عموما دين حقنده غي فكرلرڭ تفصيللرنه دقتله قارار ايسهك كورنور كه «مسلمانلرده دين وارد» گمانده بوشدر، مسلمانلارڭ اكثر نه «مسلمان» سوزيني حمل ايتمكده يالكر بر مجازدر. همه عقیده لري همه فكرلري اسلامڭ حقيقتنه، علويته تمام موافق كلور بر طائفهده شو كون اسلام دنياسنده يوقدر.

شو اوج جمله دن هر بری بره دعوادر. شو كين اسلام دنياسنده وار ايكي طائفه نني بعض بر عقیده لري، حركتلري آرقلي قارار يا خود كوستر ايسهك او دعوالرڭ هر بری دعوالكدن چغوب انشاء الله برهانله ثابت حقيقت اولورلر. كيليك او ايكي طائفه دن برنجيسنه.

جمعيت اسلاميهده ركنلگي دعوا قينوبده اكثريني تشكيل ايتمش بو طائفه نك عقیده لري، معامله لري اسلامڭ يالكر علويته گنه دكل بلكه اصلي قاعده لرنه، صريح فرمانلر نه اكثر يتله تمام مخالفدر. بو طائفه، قرآن عظيمده ديتك اڭ بيوك اڭ ضرور اساسي اولمق صفتيله تعليم قيلمش توحيد قاعده سنيده ابطال ايدرلر. نفع، ضرر، شفاعت، تصرف، استعانه هم استمداد كي الوهيت خاصلر نده بعضا اوزي ده ايماني ده معلوم دكل. شيعلرڭ،

ايدى. لکن طبيعت حكمي بويله بولمغان. بولسه ايدى بيك ياخشى بيك گوزل بولور ايدى.

محتك جن- حقيقي بولوويني بلور ايچون ميزان - اولچاوي محبوبه تله گان نرسه كه ممنونيت، رضالق، شادلق بلدرمك وقينووي ممكن بولغان نرسه نني جن كوڭلي ايله قيلمقدر. شوشي اش بولسه حقيقي محبت بار؛ يوقسه يوق.

محبت ايچون محبوبهده هر جهندن ماتورلق ده شرط توگلددر. بعض آدم بر صزلغان قلعج كبي قارا قاشغه و بعض آدم اوتكون قارا كوزگه مفتون بولور. بعض آدم تولقونلانغان قارا ساچني سويه و بعض آدم آصو ايرن، آصو بيتلرني ياراتور. بعض آدم لطيفانه جلمايوب كولوني آده طوتار.

بو صاناديعمز ماتورلقلر، ظاهر يغه سيبدر. اصل محبت معشوق كوگندن عاشق كوگلينه صالتمش بر نور الهيدر. بوني آكلامق، بلمك ايچون معناوي محبتدن تم، لذت تاتيمق كيرهك. لذت آماغان كشي محبت نرسه ايكانييني بلماز. شهباني محبت ايله نوراني محبت نرسه ايدكني آبرماز. آيرا آلماديغي ايچون ده نوراني محبتني ياراتماز، حتى سوگهر. بنده نك اوزي آكلي آماغان نرسه كه دشمانلغني طيبعييدر.

عوام ادبياتده: «عشق طوتو عيب توگل، ييغمبرلردن قالغان» ديگان بيتني چغاروچي كشي ده روحاني، معناوي، نوراني محبتدن تم، لذت آغان كشي بولسه كيرهك.

محبت نور الهيدر. بو معناوي محبت البته اختياري بولماز. كسبي ده توگلددر. اتفاقا بر كشيده بولسه قدريني بلمك، مقدس نرسه ني مقدس تومتق تيوشدر. محبوبه بولغان ذات ده اوزنده نعمت الهيه بولغان نورالهي بارلغينه شكر ايدوب عاشق ايله كوركام معامله ايتمك تيوشدر.

شعر:

بعض آدم زحمت چيگر كوب مال ايچون بعضلري كوز بويوي شهرت ايچون

مينم فكرم: بو زحمتلر باري لافدر

الا بولسون بر طاسملي گوزل ايچون

ئولگن يورهك دواسي محبتدر

محبتمز كشي كوڭلي قارا تاشدر

آجيله در: ياشرون سرلر طبيعتدن

محبت نوريه كوڭل يولغاچدن.

معلم: احمد كريم مقصودي.

بونلر، شو آیت قرآنه حکمندن، تهدیدندن قوتولا بلورلرمی؟ هیچ!... شو حماقتلرینی، جنونلرینی یا شرمک، بویامق غرضیه بونلر، «قرآن کریم معناسنی آگلامق اوتکان عصرلرده ایسکی عالمه گنه نصیب اولدی ده شوندن سوک اولمایاچق ایمش» کی الک یالان سوزلرینی هیچ اوتانمازدن سویلرلر. «کبرت کله تخریج من افواههم ان یقولون الا کذبا».

۳) قرآنده یا سنتده خصوصی یا عمومی برره اصلی کله مش شیلر «اشلر» مطلقا رد قیلنمق، دینی اولماق قطعاً ضرور ایکن بونلر تبیل، احتیاط ظهر، تپسی شلطاراقتق وسائره کی شریعتده «نه عمومی نه ده خصوصی» هیچ بر اصلی کله مش، سلف صالح ده ده وجودی کورلمه مش نرسه لرینی دیندن صاناب عبادت نامیله قیلورلر. اسلام جامعلرنده اسلام منبرلرینه منوب مسلمانلره اسلام تریقاتندن، قرآن هدایتلرندن درس ویره چک وقتلرینی غایت مهم ساعتلرینی احتیاط ظهر اوتهمک، یوزه مگه واق طاش صانامق کی بدعتلره ما طاشوب ضائع ایدرلر. مسلمانلره ایرشمش آفتلرک خورلقلرک سبیلرینی تیکشروب دواترینی آرامق کبی دینی خدمتلی قیله چق یرده بونلر تکیه لره، تنبلخانلره یوصوب غفلت یا طاغنده، بطالت توشه گنده او یورلر، طریقت برده سنه صوفیلق لباسنه بورکه نوب طوزاقلر نه اله کمش نادانلرک مالارینی ده ایمانلرینی ده سویارلر، او ماللرینی، ایمانلرینی بوری کی آشاب سیمروب لاشا کی او بودقدن سوک طریقت قاعده سیله کیف، صفا قوروب اونارلر. «ولقد ذرأنا لجهنم کثیرا من الجن والانس لهم قلوب لا یفقهون بها ولهم اعین لا یبصرون بها ولهم اذان لا یسمعون بها اولئک کالانعام بل هم اضل اولئک هم الغافلون» آیت کریمه لری هم ده «من تبیل فلیس منا» حدیث شریفلری شوندی آدملرینی تهدید اوچون نازل اولشلردر.

۴) خدایک قدرت قاهره سنه، عظمت الهیه سنه کون کبی آچق صورتده دلالت ایدر طبیعت دیناسنده فکر بوروتک، طبیعت سرلرن خزینه لرن کشف هم استخدام بوللرنده کون تون طرشمق، قرآن عظیمک حسابی یوق آیت کریمه لریله غایت قاطی صورتده انسانلره فرض قیلنمش ایکن، بونلر شو فریضه لرینی تهور لسانیه تحریم ایدرلر، طبیعی آیتلرینی الهی قانونلرینی دنیا تسمیه ایدوب دنیادن اعراض لازم دیرلر. شو تهورلری شو حرکتلریله هم قرآن هم طبیعت آیتلرندن هم ده ریاضی، طبیعی همه علوملردن اسلام بالارینی تمام بیزدروب ایمانندن، دیندن بالکیله انخلاع بولنه اونده لرلر طر شورلر. اللهک سماوی یا طبیعی آیتلرندن یوز دوندرمش حریفلر حقیقده قرآن عظیم، طکلا کر، نه دیمش: «ومن اظلم ممن ذکر بآیات ربه فاعرض عنها وانسی ما قدمت

اولیالرک «بالذات یا خود توسط طریقیله» شرکتلرینی اعتقاد ایدرلر، قدرتی تصرفی آسته همه عالمی جمع ایتمش الله تعالی حضرتلر نه گنه مراجعت قیلوب همه حاجتلرکی یا لکزر آندن غنه صورامق «توحید» قاعده سیله ضرور ایکن بونلر قدرتی دگل اکثریا جانی ده یوق، ایمانی ده مجهول اولکلره. شیخلره مراجعت ایدرلر، آنلرک اسملر نه، رضالر نه قربانلر چالوب «یا شیخم ویر» کی ندالره مدد، حاجت صورارلر، آنلرک قبرلر نه واروب طوفراق شریفلرن سورمه ایته لرلر، ایزوب اچهرلر و باشقه انواع قباحتی قیلورلر یا خود بله طوروب سکوت طریقیله شو یله شرکلرینی، قباحتلرینی استحسان ایدرلر. «سبحان الله عما یشرکون»، «ایشرکون مالا یخلق شیئا وهم یخلقون ولا یستطیعون لهم نصیهم ولا انفسهم ینصرون»، «مالکم من دونه من ولی ولا شفیع افلا تذکرون».

۲) بونلر، کوررسک، اللهک محکم کتابنه، مقدس قرآنه تمسک ایده چک یرده معصوم دگل ذاتلرک خطادن پاک دگل کتابلر نه یا بشورلر. شرعی حکملرینی او کتابلردن برره عباره کوچررده اثبات ایدرلر. قرآنک طشیننی، قاطرغاسنی تعظیم ایدرلر ایسه ده مقدس حکملرینی، عالی فرمانلرینی اهان ایدرلر، آرتلر نه آطارلر. حتی فضائل الشهور، دره الناصحین، تعبیرنامه کبی باشدن سوکنه قدر خرافات و اکاذیب سویله مش کتابلرینی شرعی برهان کبی یوروتورلر ایسه ده مقدس قرآنی شرعی برهانلک درجه سندن توشورلر. اللهک مبارک کتابینی، شریعتینی فضائل الشهور، تعبیرنامه لر شیکلی الک دون، الک ردیل شیلردن ده توبه ن ایندرلر. بونلر ده خدایک عمومی رحمتیه احسان قیلنمش «عقل» نیچون او قدرطو کمش، آگرایمش عییا! . الوهیت یا خود نبوت لسانیه سویله نمه مش ایکن، «همه سوزی حق ده اولسون» هیچ بر کتاب، هیچ بر رساله هیچ وقت هیچ کمله هیچ بر صورتله شریعت اولاماز. مؤلفی نه قدر عالم ده، فاضل ده اولسون هیچ بر وقت شارع اولاماز. شرعی حکملردن برینه بر بر سوزله استدلال قیلماق، التزامی صورتده او سوز خدا طرفندن نازل دیمکلر. کافرلرک حاللرینی بیان مقامنده خدای تعالی قرآنده دیمش: «وان منهم لفریقا یتنون السنتهم بالکتب لتحبسوه من الکتب وما هو من الکتب ویقولون هو من عند الله وما هو من عند الله ویقولون علی الله الکذب وهم یعلمون». شو آیت کریمه اچندن بونلره صادق اولماز بر کله یا خود بر حرف طابولا بلورلرمی؟ هیچ!... «شوری» سورمه سنده ظالملر حقیقده خدای تبارک یه نه دیمش: «ام لهم شرکاء شرعوا لهم من الدین مالم یأذن به الله ولولا کلمة الفصل لقتلی بینهم وان الظالمین لهم عذاب الیم».

قيبح عقیده لری سويله او بیچاره لری او محترمه لری فضیلت، کالت، علم و انسانیت میدانلرندن عقلسز حیوان روشنده قووارلر. سوررلر. گوزل اخلاق، بیوک روح، صاف دین او بره تمک، عموم برلکده الله رب العالمین حضرتلر نه عبادت قیلحق کبی مصلحتلرله بنا ایدلمش مسجدردن؛ اسلامیتده گی عید، جمعه، استسقا کبی غایت اهمیتی اثرلی جمعیتلرندن، عبادتلرندن او مکرمه لری منع ایدرلر، چقارلر. «ومن اظلم ممن منع مساجد الله ان یذکر فیها اسمه و سعی فی خرابها اولئک ما کان لهم ان یدخلوها الا خائفین لهم فی الدنیا خزی و لهم فی الاخرة عذاب عظیم» کبی قرآنک غایت شدتلی تهدیدلرندن یا غفلت ایدرلر یا بورون کوتارلر.

٧) شریعت اسلامیه فرمانلرنجه غیبت، عتاب کبی شیر غایت قاطی تحریم قیلنوب همه انسانلرک عرضی، ناموسی، کرامتی شدتله محفوظ ایکن، بونلر، صلاح نجات یوللر نه ملتی چاقور یوکلرنی، اسلام مدینتندن، قرآن اصلاحاتندن درس ویرر مصلحتلرنی، نفاقسز غرضسز حقیقی سوبله حقیقی ایرلرنی، عموما اوز هولر نه، شخصی غرضلر نه موافقت ایتمز ذاتلرنی غایت فاحش سوزلرله علی التعمین طوتوب سوگورلر. تبذیع تفسیق ایدوب، جهنمه آطوب غایت ادبسلرک یولیله، تماما خولیلانلر ازیله حرکت ایدرلر.

الحاصل بو طائفه سماوی، طبیعی همه آیات الهیه دن یوز دوندرلرده، نیندی بر انصاف بله در، تلرلیله «دین» استرلر. «جهنم سین جهنم» کبی سوزلرله دیگرلری قورقورلرده، نیندی بر جرات بله در، جهنمه دوستلق عقد ایتمش مجوسلک دینسلرک یولیله کیدرلر، یورلرلر. ظلم، استبداد، شرک، خیانت، حسد، عداوت، طمع، کسالت، صغار، حیانت، عتاب، غیبت، نزاع هم نفاق کبی حماقتلر ذالتلر بونلرله تمام اوبالامشدر. شونک اوچون بونلرده روح اولمش، آک بولمش، فکر سوغش، عقل طوگش، ناموس بتمش، عزت ایزلمش، امید اوزولمشدر.

شو کون کوزمز کورر، عقلمز بلورکه شو طائفه اللهک عدلیله قدریله کون بکون صنمقده، آزیامقده در. هم شبهه یوق بوندن سوکده صوب، دها آزیاب نهایت تیز کونلرندن، عدم دنیاسنه، زوال چوقرینه ده اینه چکدر. یاخود لا اقل اوزاق عصرلرجه اسلام دنیالرنده حاکم اولاکلش فسادلری ظلملری هولری بوندن سوکده یغلوب دوشوب ریاست کرسیلر نه اسلامیت قرار ایده چکدر. رسمی اسلام دنیالرنده ده حقیقی اسلامیت حاکم اولاچقددر. شو حقیقت همه شبهه لردن اوستون غایت قطعی همه ده غایت یاقن بر حقیقتدر. غایت یاقنلاشمش شو بیوک حقیقته یعنی تیز کونلردن غلبه عرشلر نه، ریاست کرسیلر نه مقدس اسلامیت

یداه انا جعلنا علی قلوبهم اکنه ان یفقهوه و فی آذانهم و قرا وان یدعهم الی الهدی فان یهدوا اذا ابداء». اگرده شو حریرلر، انسانلرله مدینت ترقیات سرمایه لرن حاضرله مک، سعادت، دیانت یوللرن حسی برهانلرله کوسترمک کبی بیوک حکمتلرله یازاطلمش طبیعت دنیاسنی دنیا دیمه یوب بلکه سعادت دیانت برهانلرن آطار ترقیات سرمایه لرن خدا نعمتلرن واطار، ظلم فساد اورلقلرن دین بویاویله بویاب ساتار مکار ایشانلرنی، کذاب شیخلرنی، دینسز صوفیلرنی دنیا دیسه لرده شولردن اعراض قیلسلر نه اولور ایدی. ٥) بونلر قرآن، طبیعت کبی اک واضح الهی برهانلرنی، مشرکک مجوسلک کبی اک آجق همه ده اوزلر نه اک یاقن بطلانلرنی آکلر کورر قدر عقلدن کوزدن بوشلر ایکن، الهی بر حجابله انسانک عقلندن مستور، معلومیتی ده یالکر بر اللهغه محصور، عقل بشردن غایت یراق عیب عالمندن بحث ایدرلر. وزن حشر، حساب، عقاب، قیامت کبی غیبی امرلرک شریعت سکوت ایتمش کیفیتلرندن لاف اوروب، بورچاق آطوب سمدان وحی یاخود تیلیگرام آلمش کبی غیب خبرلن ساتارلر. حتی اللهک اوصافینی توزه تمک جسارتلر نه ده یتوب زیاده سسی، عینیقی حقتده طالاشولر، ذات الوهیت ده تصرف ایدرلر. نه قدر وقت، نه قدر سوز، نه قدر قولقلرنی تهور یوللرنده بیهوده یرلرله صرف قیلوب اسراف ایده لرلر. عقلک سیاحت ایده چک میدانی، یالکر شریعتله طبیعت صحرالیدر. غیب دنیالرنده انسان عقلی حرکت ایده چک بر میدان، قرآن حکمیله، قطعا اصلا یوقدر، حرکت ایدر ایسه ده آداشور، عبت و اسراف غرور هم تکبردن باشقه بر فایده ده ترتب ایتمز. عقلک اجتهادی، سیاحتیچون شارع حکیم طرفندن قولمش بیلگی لشمش حدود، یالکر شریعت، طبیعت صحرالرنده طوقار، جیکله نور. غیب صحرالرنه برگنه آرشین قدرده کرمه ز، اوتمه ز. «تلک حدود الله فلا تتعدوها و من یتعد حدود الله فالئک هم الظالمون».

٦) اسلام شریعتی، شارع اکبر الله تعالی طرفندن بوتون انسانیت دنیاسنه اصلاح، تزکیه اوچون کلش عمومی بر دین ایکن بونلر دینک شو عمومیلگینی واطوب جمعیت انسانیه ده اک بیوک اک مهم رکنلگی تشکیل ایتمش خاتون قزلر طائفه سنی ایمانله، دینله مکلف دگل مجنون یا که حیوان درجه سنده اعتبار ایدرلر. یازو، اوقو، بلو، تریه کبی دینک اساسلرندن صیولمش فضیلتلرک تکلیفلرک او طائفه حقتده لزومنی، وجوبنی انکار ایدرلر. بشریت دنیاسنده صلاحک، فلاحک، سعادتک اک باشی اک اساسی قزلر تریه سسی ایسه ده بونلر «قزلر تریه سنده فتنه دن فساددن باشقه بر شی یوق» کبی غایت قبا، اک یالان بر اعتقادده بولنورلر. شو

« بلك يورطى » حقنده.

بر اشكولا ايچون تاتارچه كتابلر صايلا رغه كيرمك بولغا نلقدن تاتارچه ئەلله نيقدر مکتب كتابلرن نيكشروب چغارغه توغرى كىلدى. هر يلىنى كوزگه طابا غزته ييتلرن طوترا تورغان غير متناهي قرائت كتابى اعلانلرى، ايندى قرائت كتابلرينه بايلغمز حقنده شهبهله ندرمىلر ايدى. لکن بزنگ بو بايلغمزده باشقه بايلغمز كىي بايلق ايكان.

بزده بيت بايلر كوب، برسى پچهن بازارنده ئەلله نيقدر كهله پوش بلهن چيتككه خواجه بولوب يانا، ايكنجيسى شولوق كهله پوش بله چيتكىنى پرالومنيده ساتا. . . ولى قومغان توزه تورگه اويره نسه، على ده اويره نه. أما ولى بلغمگان اشنى على ده بلغمى، باشقه لرده بلغمى.

بو - بزده كى بايلقنگ مثالى، « هنرمز » نمونه سى. قرائت كتابلرينه بولغان بايلغمزده شوندىن آيرمالى توكل ايدكن، شولارنى آقاروب ئەلله نيقدر وقت او طورغاچ تصديق ايتەرگه مجبور بولدم. مطبوعات دنيا بزده غى ۷۵ تورلى تجويدنگ منبعى « قره باش » بولغان كىي، بو حسابسز كوب قرائت كتابلريده بر منبعدن آلونغان. بارده بر طرزده، بارده بر روحده، بارده بر سوزنى سولوى. تيك برسى حكايه ننگ باشينه « يش تيين خراب ايتدى » ديب قويغان بولسه، ايكنجيسى شوكر « اوغريلق ننگ ضررى » ديب قويغان ده، شوندى جزئى اوزگه رتولر آگار اوز اسمندن مستقل بر قرائت كتابى چغاررغه حق بيرگان. (استثنا ييك آر).

تاتار كيتلىرى آراسنده يوروكانده « بو بيچارلر نيگه صوگ بارده بر تورليكنه نهرسه ساتا، باشقه نهرسه ساتارغه ئەلله بولارغه حرام ميكان! » ديب اويلا نا ايدى. بو قرائت كتابلرن كورگچده « نيگه ديب بو قرائت كتابلرينه بو قدر تورلى قلم نهرم ايتله؟ نيك بولار بارده بر توسلى، نيگه بره وده يا كالىق... او كغايلىق كورسه قى؟ » ديه رگه مجبور بولاسك. تلمزده نهدم ره تلى بر روسيه تاريخمز يوق، بالار آكئى بلهن متناسب تاريخ انيا و اسلامز يوق. تاغن ئەلله نيقدر درسلكلرمز يوق... صوگ نيگه بو قلملر شول « يوق » لرغده بر التفات ايتمىلر؟..

كتابلر آراسنده كوب خدمت كر تلگان، باي مندرجه لى، زور كوله ميللىرى « يا ك ادبيات » بلهن « بلك يورطى » خريستا ماتلر بيدر. « يا ك ادبيات » حقنده مطبوعات مزده ايندى جدى

قرار قبول مبارك « اسلام »، حاكم اولاجغه بن. قرآنك صادق وعدهلريله قطعا ايمان ايدرم. لکن شوبله ايسه ده، صناچق، اينه چك، بته چك ايسه ده بوگون شو طائفه رسمى اسلام دنيا سنده « موقت كنه ايسه ده » كوبلگى تشكيل ايتمشدر. اسلام دنيا سنده بوگون اكثر تيق قابلامش طائفه لرك حاللرى - عقيدهلرى، عمللرى شوبله اسلام عليه نده، قرآن خلا فنده ايسه، بزم مقاله باشنده غى اوج دعوا دن برنجيسى هم ايكنجيسى بره انله ثابت حقيقت سره سنه كرديار ديمكدر. ايندى بزم يالكر بر بورچمز قالدى. اوده شو كون اسلام دنيا سنده اسلام علوتته همه فكرلرى موافق كلور برگنه طائفه ده يوقاغنى اثبات قيلمق بورچيدر. بونك اوچون كوچه يك ايكنجى طائفه گه. (مونسى كيله چكده). شاه كمال صالحى - قازباي.

شُر:

..... نى توغان كونى بلهن تبريك

ايتهم تبريك - توغان كونگ بلهن، مين، قيام جرأت، ادب سزلك ديسه گده، « سوزك ناقص، تلگ عاجز؛ يوغال! » ديب قبول ايتهمز ايسه ك ايركك ئوز گده. يوره ك يانغان، عذاب چيگم بله مسك؟ ميكا تبريك نصيب توكل ئوز كنى، بوته نلر قوطلاغاندا، مين، سيزه مسك؟ اويالغاندن كوته رمه دم كوزمنى. ياوا حسرت نيچو كدر مين توزه من، كوروب توردك، مينم حالنى، آرادا، سينگ ده قاراشكنى سيزه من، سيه لر بارسى ده طوزنى يارا كا؟! تمام چندن عفو ايتمه كلگ كنى، اوتهم مين شوشى سطرلرمله، بوته نيچه احترام ممكن توكلنى - بله سك بيت! جانم كيفك كيتهرمه!

۱. خان.

اول املانی توزه تورگه۔ برله شدررگه توگل، جو والتورغه، تورلیله۔ ندررگه طرشقان کپی، کتابنده املا قوراماسی یاصی. مونده هر تورلی املا طرفدارلرینگ املالردن «نمونه» کوررگه ممکندر: باشقلردن آلتوقان پارچهز املا بلن بر قاط کوچرلوب چفرغه ایرینلگان، قایچی بله ننگنه کیسلوب مطبعه غه بیرلگانگه اوخشی. مؤلفنگ اوز سوزنچه «بایناق کوچ و خدمت صرف ایدلگان» بو اثرگه، بوتون ماتریال نی بر قلم۔ بر املا بلن یازو کپی ایگ ییکل بر خدمته کر تلگان، بولسه، مؤلف أفندی بو زور گناهدن قوتولغان بولور ایدی.

فنی قسمی، «ابتدائی صوگنی، رشدی اولگی - نف» بالاری ایچون آور بولوراق بایناق بیرلرن استثنائاً ایسکانده یاخشی موفقیتملی چقغان. لکن صوگنه طابا مؤلف فنی مقاله لرگه ادبی تعبیرلر قاطشدررغه، «شاعرانه» یازارغه آزابلانو ب یاگشاق یاصاغان. فنی بولم نیچک ممکن شولای ساده و آگلایشلی یازورغه تیوش. ابتدائی مکتب شاگردینه شول قدر فنی معلوماتنی آگلاتوب یتکرو اوزیگنده ییک چیتن خدمت؛ آنک اوستینه «أدیله شدرو» مقصدی بلن قینلاشدرو بوتونلهی آرتقدر. فن بولمی ایگ آچق ایگ ساده روشده توزلورگه تیوشدر.

بو اورنده عموماً قرائت کتابلرمز حقنده شونی نه یتوب کیتو اورنسز بولماسقه تیوش: بزنگ قرائت کتابلرمز کوربره ک روسیچه کتابلردن ترجمه (حتی کویا) بولوب، روسلرننگ 3-й и 4-й годъ обученія دیگان سوزلرن کوروب «ابتدائی صوگنی صنفلرغه مخصوص قرائت کتابی» دیب آطاونی، قرائت مؤلفلری عادت ایسکانلر. لکن بزنگ مکتبلر بلن روس اشقولالری لرینگ обьемъ لری آراسنده بر نیچه جدی آیرمالر بار، که آلا روس ابتدائی اشکولالرنده بلدررگه ممکن بولغان هر بر فنی معلوماتنی بزنگ مکتبلرگه کورتورگه رخصت بیروب بترمیدر. بزنگ الفبا و املا اوقولرمز ییک زور مشقتلر بلن بولا. آنک اوستینه تلمزگه کرگان عربی و فارسی سوزلر بلن بالالرنی طانشدرو و باشقلر .. روس اشکولالرنده بولماغان آرتق خدمتلرنی تشکیل ایته لر.

روس اشکولالرنده دین درسلی فقط آطنه سینه ۲-۳ ساعت بولوب، اولده ییک یومشاق نظارت اچنده بولا، دین معلملری نگ بعضلری حتی آیه بر مرتبه ده اشکولاعه تشریف ایتمی یورگه لیلر. شوکا کوره آنده باشقه درسلرگه وقت کوب قالا هم باشقه درسلر مهمردک اورون طوتالر. مونه روس اشکولالرینگ شول پراغراماسینه قارالوب ترتیب ایدلگان درسکلرده ممکن قدر فنی معلومات بیرو فکرن آلا طوتالر هم آنک پراغراماسی موکار ایرک بره. أما

تقدیر بولوب اوزغانغه، مین «بلک یورطی» توغروسنده غه اوز ملاحظه منی نه یتوب اوزماقچی بولام.

«بلک یورطی» نگ مرتبی ریکلامالی بر مقدمه بلن اشک کرشه. شویله که: خریستاماتیانی ترتیب ایتوده اوزینه بولشلاق ایسکان فرح الدین احمدف آدلی ایدده شن «یهش عالمز مدن، علم موالد ثلاثه ده تتبع صاحبی» دیب تقدیم ایته. مین صوگنی اون یل ایچنده مطبوعاتقه چقغان تاتارچه اثرلرنی قالدرمی اوقوب باروچیلردن بولدم خالد، میکا فرح الدین احمدف دیگان «یهش عالم» بلن اوچراشورغه توغری کیلگانی یوق ایدی. خاطرمده بالغش قالغان بولماسه، بر یانی «شورا» مجموعه سنده علم موالد ثلاثه گه عائد ییک ابتدائی معلوماتلردن عبارت بولغان مقاله لر آستنده شول امضا کورنگه له دی شیکالی. لکن بوغنه آنک تبع صاحبی ایدکن اثبات ایته آماغان کپی، «یهش عالم» درجه سینه ده ایرشدره آلمی نه لی. اگر حلیم أفندی که گنه معلوم یهش عالممز بولا ایکان، بز آگار، البته سو بونه مزگنه، لکن شولایده موندی آرتق مدحیبلر کتاب باشنده اورنسز کیک تیه ...

کتاب بر نیچه بوللمرگه بولنب، برنجی بولم «ادبی پارچه لر» غه ییدگوله ننگان (بولورغه تیوش)، که مونه بو بولمده بالالر آکشی بلن حسابلاشماغانغه توگل، ادبیات معنی سن تیکشروبده مشقتله۔ نلمه گانگه اوخشی، بالالر احوال روحیه سندن چاقروملرچه یراق، ادبی دیگان سوز اچینه صیماسلق «پارچه» لر کوب کر تلگان. اوزینک «بولدز» ده غی بر مقاله سنده آگلاتوونچه، بر مکتبده ادبیات معلمی بولغان، هم ادبی تقدیرلر آستنده امضاسن کورسه تورگه یارانقان حلیم أفدیگه موندی اؤکوس سز صایلاو عفو ایتمه سلک گناهدر. ادبی بولم یاصا «ادبی» کالیکسیا جیو توگل، تورلی امضا کورسه تو بله ننگنه اول تکمیل ایدلمی. ع. احمر فنگ تاریخی مقاله سی بلن، ش. شرفدن آلتوقان سیر نبی نگ ادبیات بلن نیندی مناسبتی بولورغه ممکن ده، نیندی کانترا مارکا بلن آلا ادبیات بولمینه کرتیله لر؟ ظ. بشیری نگ:

اینتگوب ایسکی لایاصده قش کیچرگان «حیوانات»

قرغه چغوب آشاسونلر «کوک» تولن ترب قاماش...

ی، نرسه دیگان سوز؟ اگر بولار چنلابده کیرمکلی سوزلر بولسه لر، بولرنی بالارغه آگلاتو ایچون نیچه کونلک مقدمه یاصارغه احتیاج بولور ایدی؟ «قویاش باغانده» دیگان به یتده نه درست نظم یبار، نه بر معنی! لکن مونک مثاللری کوب بولغانغه، بره مهب تیکشروب چغو کوب اورون اشغال ایته چکدر.

املا مسئله سنده حلیم أفدینک گناهی یگره ک زوردر.

كوجەلر مقالەسى) «اشتراك ايتەر ايدى» ديهسى اورونە «قوشالار ايدى» دىيلىسە، نىندى معنى بوزولور ايدى؟ شوندى ماتور وحلال اوز سوزمىزگە خىيات قىلوب (измѣна) ياصاب) چىت سوزلرگە بەيلەنو حقانیت بولماسە كىرەك. . . كىتابدە مونك مثاللىرى بىك كوب. بو ئەلى دىگژدن بر تامچىغنە دىسەم بلىكە مبالغە بولور، ھر حالدە «يورط» دن بر چرا دىيورگە مكن . . .

مؤلف اُندى «كوز كونى» عنوانى مقالەسن چات تاتارچە يازا آغان. بر آز غرىبەرەك بعض سوزلر بولسەدە اول بىك ماتور چىقان. شونى يازغان قلم، اگر تەسە، باشقەلرن يازغاندەدە كوب خىدمت كورسەتە آور ايدى، دىب اويلانا. اُصلدە اوز سوزمىز بولوب، لىكن صوكىندن اونوپولوب حاضر بزرگە ياطلاشقان غرىب سوزلر بو كىتابدە باىتاق اوچرى. بر يىلى حسن على بلەن ھادى اُتلاسى اُندىلر شوندى سوزلرنى «شورا» دە بىك كوب كور-سەتكانلر ايدى. آلارنى آكلادو ئەللە نىندى عرىچە فارسىچە سوزلرنى آكلادون فرقى توگك. اول سوزلرنى بزرگ قدرلى ماللرمز، بزرگە عزىز بولولرندە شىبە يوق. لىكن ئلك آلارنى قاط قاط يازوب، تلردە سويىب اوزلەشدررگە، عومومىلەشدررگە، معروف سوزلرمز رەتىنە كرتورگە كىرەك. شوندىن صوكىغنە بالار ايچون يازغان درسلىكلردە استعمال قىلو يازار .

« بلك يورطندە » مقامە مناسب ياخشى وخبلى موفقىتلى سايلانغان رسملردە بار. لىكن دوگىز صورەتى افراط اورنسىز وكتابىنگ بختىمىزلىگىنە قارشى كرگان بر خطادار .

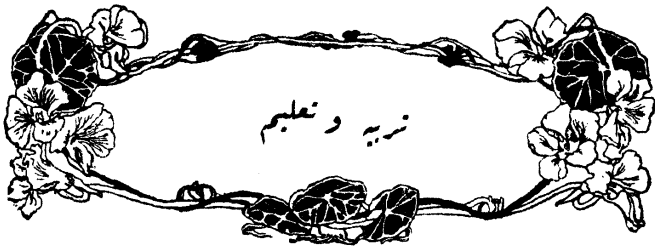
بر مکتب كىتابى يازوب باصدررغە يوروجىدن، كىتابىن رسمسىز باصدرروونىگ سىبىن صوراعاچ «مىن كىتابىنى كوب ساتو ايچون توگك، كوب اوقتو ايچون يازدم. تەرەزە رامكاسندن قورقوجى تانارنىگ بالاسىنە رسملى كىتابلر طوتدرو ايرتەرەك ئەلى» دىگان ايدى. بو اُندىنىگ سوزندە بر آز مبالغە بولو بلەن برابر، اساسا بو فكرگە اشتراك ايتەسكەدە مكن توگك. باشقە الفبا كىتابلرندن بعض ارتقىلقلرى بولدى حالدە، ميداندىغى رسملى الفباىرنىگ باشقەلر قدر طارالا آماولرلىنگ سىبى شوشى بولسە كىرەك. ھر حالدە مؤلف اُندىنىگ شول قدر خىدمت كرتىنگان كىتابىنە دوگىز رسمى كرتوب، خالقنىگ فكرى بلەن حسابلاشورغە تەلمەوينە معنى بىرو چىتىدرو. حتى اسمن ئەتورگە چىرەنە طورغان نەرسەسىنىگ صورەتن «كىتاب» قە توشروب آنىگ بالاسىنە طوتدرو كوب كىشىلرنى رەنجىتو احتالى بار، دىب اولىم مىن. اول حيوان بزدە آصرالى دە، آنىگ بلەن او قوجى طورمشىدە بر تورلى دە مناسىتدە بولى. شونىگ اوستىنە آندە آىرم بر ماتورلىق و خودوزستوادە يوق. بەس اول، نەرسەگە كىرەك بولدى ايكان؟ . . .

بزدە بىت بوتونلەى باشقە بزرگ مکتبلردە دىن درسلىرى - علم حال، قرآن و تجويدلر . . . ايگ زور اورتنى اشغال ايتەرلر. اورتا حساب بلەن بزرگ كوب مکتبلرمزدە دىن درسلىرى كونىنە ۲-۳ ساعت حسابلاشورغە مكن، كە بو - روس اشكولالرن نەدىغى دىن درسلىرىنە قاراغاندە اُتلى قات كوب دىمكدرو.

مونه شوندى زور بر آيرما، بو ايكى مکتب آراسىندەغى آيرمانى آچق كورسەتە، كە مونه بو آيرما آلار ايچون ترتيب قىلغان قرائت كىتابلىرى آراسىندەدا بر قدر آيرما بولونى لازم ايتەدر. يعنى، آلار مکتبىندە فى دىرسلرگە قالغان وقت كوب - بناغلىه آلار مفصل فى دىرسلر بلەن (مثلا روسچە قرائت كىتابلرن نەدىغى سىبىرىبا وكافكازلر حقىندەغى مستقل مقالەلر) شغلا نە آلار. اما بزرگ مکتبلر سىدرا آغان فى معلومات بىك ابتدائى بولورغە تىوشدر. اگر بىز ابتدائى مکتب دە بالطىق بولرى، طوندرالر . . . فلانلر دىب جغرافىانى تفصىلى باشلاساق، نىقدرگنە طر شىساقدە جغرافىانى اول تفصىلاتى ئىلە بلدروب بىروموشبەلىدرو. - ضرر يوق، بىرمەسەك قالغانى رشىدلىردە بىر - دىب كىلەك اعتراض اساسا اصول تەلىم قاعدەسىنە خلافدر. چونكە مکتبىنىگ ھر بر قىسمى (ابتدائىمى، رشدىمى) اوز درجەسىندە بتون معلومات بىروب چىقارغە تىوش .

اگر « بلك يورطندە » درج ايدلىگان نەرسەلر مستقل بر فن ايدلوب تەلىم ايدلسەلر، درست، صىفنىگ عومومى بارشىنە قاراب معلم طر فندن قصە رەتلوى ياكە اوزايتلوى مكن. لىكن سوز بالار قولىنە بىرلەچك قرائت كىتابى حقىندە بولغانە، بودرسلىكدەگى فى مقالەلرنىگ زورلىغى اورلىغى بلەن مئشەگە تىبىجە بىررگە توغرى كىنە.

خرىستاماتيانىگ نلى توغروسندە سكوت بلەنگنە اوزوب بولى. حلىم اُندىنىگ «بولدز» غزەتىندە كورلىگان مقالەلرندن آنىگ عرىچە سوزلرگە محبتى و تكلفلى تلگە مىلى معلومدر. حتى اول بعضا شوندى «سجى» لى عبارەلر ياصى، كە اختىارسىز ايسكى كىتابلرنىگ دىباچەلرن ايسكە توشورەسك . . . مونه اول ابتدائى مکتب اوچون درسلىك يازغاندەدە شول اوز طرفندن ماتور دىب طا بلغان تلدن آىرلورغە تەمى. لىكن ادبىات متخصصلرى نظرىنە عرض ايدلەچك غزەتە فىلىەتونى بلەن، ابتدائى مکتب بالاسىنە طوتدرو لاجق قرائت كىتابى آراسىندەغى بىر بلەن كوك آراسى قدر آيرما، معلم حلىم اُندىگە ھر كمدن ئلك معلوم بولورغە تىوش ايدى. اوز كدە يوقلقدن - اختىارسىز چىت سوزلر قولالانو، ابكىنچى مئشە. اما مكن بولا طوروبدە اختىارا تانار وزلرندن بىزەرگە نىندى رخصت بار؟ مثلاً اشتراك دىگان سوزنى آلىق. (قرغىز

مکتبلی ایچون علم حال درسلی کیرهك

بر نیچه یلردن بیرلی مکتبلر مز بلن برابر درس کتابلر مزده یاخشینه یولغه صالئوب بارمقدهلر. درست، بو ییل مکتبده اوقلغان بر کتاب، کیله چک یل یتوشسز تابلوب درس کتابلری آراسندن چیقارلا، لکن بوسی مکتبلر مزده درس اصوللری یاخشیلانه وفائدهلی صورتده اوزگارا بارغانلقدندر. آنک اوستینه بزده ملی پیداغوغیا (اصول تعلیم و تربیه اطفال) نی تمام بلگان، درس کتابلری یازوجی پیداغوغلرده آز. شولای بولسه ده صوگ یلردن تاریخ اسلام، ملی تاریخ، جغرافیا و قرائت کتابلرندن بایتاغنه افادهلی کتابلر وجودگه چیقارلوب مکتب درسلیر نی ماتورلادی، شاگردلر مزده انشاء الله بو کتابلردن بقدر الحال فائدهلنه چقلر. لکن هر بر ابتدائی مکتبلرده بالارغه ایلك کوب و ایلك تلك اووقولوب کیلگان درسلر جمله سندن بولغان علم حال کتابلرینک یوقلغی مکتب درسلیر ایچون ییک زور بر کیمجیلک بولوب تورا. هر ییل کیمجیلکری تابلوب اوزگارتلوب کیله تورغان باشقه درس کتابلری بلن برابر بو علم حال کتابلری ده یاخشیرا باررغه و ممکن قدری افاده لیرهك ترتیب قیلنوب، حاضرگی علم حال کتابلری ده کوبدن اولك ایندی درس کتابلری آراسندن چیقارلوب تاشلانورغه و آنلر اورینه چن علم حال کتابلری، درس کتابلری قطارینه کروبو اوطوررغه تیوشلی ایدی. بو کونگه چه مکتبلرده اوقولوب یورولگان علم حال کتابلرینک علم حال درسلیر نی اوتی آماولری سیبلی بز بونلردن ییک آرزغده فائدهلنه آماقدق. فقط ناشر افندیلرگنه ۵ ر ۶ مرتبه باصدروب یلینه نیچه سوملر بلن فائدهلونوب کیلدیلر. بو علم حال کتابلری I II III IV V جزئ لرگه بولنوب هر برسی ابتدائیهك بر صنفی ایچون ترتیب ایتلگان بولسه لرده بو کتابلرده بالارنك یاش روحلرینه ایمان و اعتقاد مادهلرن سیبهلرک بر نرسده یوق. بونلرک ایچنده کی طولی معلومات فقط ایسکی وعظ کتابلرندن چوبلهب یازلغان دعالردگنه عبارتدر.

شولایوق بونلرک کوبسنده اعتقادی واجب توکل نرسه لرنی اعتقاددن صانالوب (خیالی تصوردن قورالغان بنی اسرائیل قصه لری بلن) قرآن و حدیثلرک هیچ برنده یوق سفسطه لرنی اعتقاددن

کتاب ایندی کریمف حسینف نگ اوفا مطبعه سنده گنه قالغان به مسز حرفلر بلن باصلغان. «حسام الدین منلا» حکایه سی دنیاغه چقغان یلرده بلنکه بو حرفلر دنده کوزلر یاطسنماسلر ایدی. اما حاضر بز مونه دیگان ماتور حرفلرگه مالکمز. ماتور حرفلی مطبوعات او قورغه عاده لنگان کوز، آندی حرفلرگه ایندی پراتیستوات اینه، جبر سنبرهك اوقی.

درسلك (اوچینیک) لرنگ تیخنیکا و طشقی باغنده غی ماتورلقده، ممکن بولغان قدر، آله طوتلورغه تیوشدر، که بو، پیدا گوکیانك التفاتن جلب ایکنان مسئله در.

«بلک یورطنده» علم وظائف الاعضا، تاریخ، جغرافیا، نباتات و حیوانات علملرندن باشقه ملی تاریخ مزغده بر بولم تخصیص ایدلگان. البته موفقیتلی صایلانغان هم موفقیتسز کرگان پارچهلرده بار. عموما تل و طرز انشاء غی چووارلق نق سیزله، املا چووارلغن نه یته سی ده یوق. آنده غی آورلقلر جیگه یتلورگه تیوش، شوگرچی مین بو کتابنی مکتب بالاری قولینه طوتدررغه یارقلی دیب نه یته آلمیم. ع. خطی.

شعر:

غملی کون.

(جهی خاطره سی)

یا، بو گون نیندی کوگلسز... نیندی چله حالبوکه؛
چورناب آلمان یر یوزن بر اچ پوشورغچ غملی کوی.
تال توبنده اولطروب قاریم بوگونگی دنیاغه:-
کوک یوزی صورغلط بولوط، به مسز طومان کوکنک جیتی.
بیر صووق، گللر، اوله نلر، چه چکلر - بارده بویوق؛
موگلانوب کوزلر بوگون کوگلمده گی غمنی اوقی.
آنده - صانده واقغه یاگفرغه تورلوب بورکی قار،
کوزگی صالقون حیل کبک بر حیل ایسوب غمنی بوطنی.
یلغه چق یغلاب آغا یاندن، آغاچلر شاولیلر؛
شونلری طگللاب قولقلر کوگلمه غملر طوقی.
یغلاشوب جری آلا محنت، ظلم، وحشت کوبن...
کوزده شفقت بورتوکی... اچده یانا حسرت اوطنی...

تال باشنده قارغا «قار- قار!» دی: بوگون کون به ملی، دی؛
- به ملینی نابدک تیلی!... دیب تال توبنده مین-خی، خی!!...
س. بابیچ.

(پسیخالوگیا) بلنگان آدملر بولو تیوشدر. بو عالی اشلر بلهن صاتو ایتو هر ابتدائی معلمینگ اشی بولماسه کیرهك. حاجی احمد امیرف.

«سوزگه اوستالق»

سوزنی کیلشدروب سویلی بلو و اورنسینه قاراب سوزچغارو ئله نيقدر اوگنایلقدر کیتروپ اشنکنگ یاخشی نتیجه نوب، باشقه لر آراسنده اوزکدن کولدرمه و درجه گنک کوته رلووینه سبب بولووی معلومدر. سوز سویلی بلو نيقدری کیرهك ایکانچیلگن بره وده انکار ایتمه سده بو نعمتدن بزنگ خلقنگ کوبسی محروم. بر- ایکی کشی بر بیرگه اوچراشساق سوز تابا آلمی آبدراب طورامز، قر مرتبه صاولق صوریز، ایکی مرتبه صاولق صوریمز، همان سوز چقمی، ایکیمرتبه صاولق قاراغان، بر- برمرتنگ یوزینه قاراغنه هم بورقه مز. تیزگنه کوزنی یورتوب: «فلان صاومی، تگی صاومی؟» دیب ئله کملرنگ صاولقنر صوراشا باشلیمز، «ئه اول سلام دیگن ایدی، بیت! «وعلیکم السلام. اول صوگ نیچوگ، فلان.....» یه، برده کیره کمه گن سوزلر سویله ب اوتورامز. بورونغیراق اماملرغه اوچراساگ او ایدی علم باشده کروب کیته. چونکه آنده علم دیگر..

منه موگا سبب نی؟، نیدن بزنگ خلق سویله گانده آبدری؟ نیگه کیگه یوب بری بلهن سویله شه آلمی؟... بریاقدن قاراغانده بر- برینه اوشانماو محبت یوقاق، بر- برندن عیب ازلهرگه طر شودندر دیرگه ده ممکن. اما کوربهك- گناهمز یه شده سویله رگه اوگره نمه ودن کشی آراسنه قاتناشورغه تله می یارقدن قارومزدن بولسه کیرهك. حاضرگه قدری، بزده بالارغه کشی یانه چغارغه یارامی، شوگ اوچونده بالارمز صوراغانغه جواب بیرمی یا که مقی، مقی ئله نیلر مقلدی، نی ده بولسه صوراسه سویله گنن اوزی ده بلمی.

بو بلادن باریمزده عاری توگل. بوندن نیچوگ قوتولورغه؟ مونگ چاره لر کوررگه تیوش توگلمی؟- البته لازم. باشقه ملت بالارن قاراساگر، کوررسز، که آلاز دنیاده طوررغه صلاحیتلی- لکلرن یه شده نوک اشکارتلر. چونکه آلاز شولای تربیه ایتوله. جهی کونی باقچه لرده بر- برینه شعر و شرلر اوقیلر، تللری آچلا، کشیدن قورقماسقه ملکه حاصل ایتلر.

مین بو یل راستوف دون شهرنده بر کون کیچ بلهن «شهر باقچه» سنده اوتوروب تورغانده- ایرهك توگل بر چیتده کوبکنه بالارنگ حیولشقانلرن کورسه مده التفات ایتمیگنه قارادمده یولیمه

صانالا. عملیات باندن بولغان قسملری ده فائده سی آز نرسه لرنی باندن عبارتدر. هم بو کتابلرنگ ایگ کوب اورنلرنده ایگ کیرهك مسئله لر دن ایتوب، بالارغه سویله گن چاقده یوز قزارراق مسئله لر بلهن طوی بولا. بو مسئله لرنی کتابده کورگازلگنچه ایروب سویله گانده هیچ نرسه بلنگان آق کوگلی بالارنگ کوگلرینه شوشی اویات مسئله لرنی توشروب آلرننگ صاف کوگلرن زهرله و حیوانی لذتلرنی آکلایوب بیرو بولا. ایندی بو کتابلرده تقدیر مسئله لری ده غایت کیلشسز طرزده یازغانلر. اگرده شول کتابده یازغان ره وشی آکلایقانده بالارنگ یاش رولرن تقدیر بلهن باصدروب آلرننگ هر نرسه گه بولغان شوق- درد واستعدادلرن اولترو هم هر نرسه نی شول تقدیر دنگنه کوتوب تورولرینه یول کورگازو بولا. چونکه بو تقدیر مسئله سین مکتبده نیچک آکلانسه شوگ تاثیر اولگانچه اوزگارمی بارا تورغان بر نیگر کبی بولادر.

بو کتابلر: آورولق، سلامتک، فقیرک، بایلق کیلرننگ همه سین تقدیر آرقلیغنه کورگازوب اجتهاد، سبب کبی تقدیرنگ جزلری بولغان نرسه لر دن کوز یومالر. بولای آکلانغان وقتده بالارنگ هر نرسه نی تقدیر دنگنه کوتوب بتون حیاتلرن تهلیکه گه صالو احتماللری ده یراق توگل. ایندی بو چواچق مسئله لرنی آکلایق ایچون البته بو علم حال کتابلرندن طشقه چیقوب شاقیغنه نرسه لر سویله رگه توغری کیله. لکن اول وقت بالارنگ کتابلرینه بولغان محبتلری بتوب بتونلی کوگلسز بر قاراش بلهن قاری باشیلر.

الحاصل بو علم حال کتابلری اصلاحغه جن محتاج درسالر. بونلرننگ بو کونگه چه مکتبلرده اوقولوب یورگانلرنده، جن ایمان و اعتقاد هم ده مسلمانلقدن بولغان نرسه لر یوقدر. حسن خاق، اخوت، صداقت، معاونت، عدالت، شجاعت کبی نوع انسانیت دن بولغان فضائل بلهن ایمان و اعتقاد بر یولده بلدرلوب، هر بر سعادتکه سبب نرسه لرنی ایمان دن و ایمان اعتقاد بلهن بر کوروب و هر بر شقاوتکه سبب بولغان، نوع انسان ایچون ضررلی نرسه لرنی ایمان و اعتقاد دن چقاروب طاشلارغه کیرهك ایدی.

علم حال یازوچی محترم افندیلر کتابلرینی زمان و احوالگه مناسب فائده لی شیلر بلهن طولدرسه لر ایدی. اگرده وقتلری مساعده ایتسه بو عالی خدمتلرنی استاذلرمز موسی بیگیف، ضیا- الدین الکلمالی کبک حضرتلرن اوتور ایدک. البته بو ایمان و اعتقاد مسئله لرن قرآن و حدیثلردن تمام آکلاب و فلسفه کبی عالی علملرنی بلنگان هم یازغان کتابلرننگ تاثیر ایچون روح

بو اورنده غی حدیث حقهده جرح و تعدیل عالمترینگ سوزلری باریمی بوقی؟ حاضرنده بزگه معلوم بولمادی. اما قربان تیرسینی صتامازغه و صاتیچه فائدهله نورغه بیورغان «و استمتعا بجلودها ولا تیعوها» حدیثینی امام احمد ابن حنبل «المسند» ده قتاده بن نعمان دن روایت ایته در. (ج ۴ ص ۱۵). بعض عالم شوشی حدیثدن استدلال قیلوب قربان تیرسینی یوت ایچنده یورت خدمتی ایته طورغان (نمازلق، صو صاوتی کبک) نرسه لرلر یاصارغه قوشالر. مسئله، حدیث شرحلرنده اوزون سویله ننگانلکدن شوشی قدر برله قناعت ایته دک.

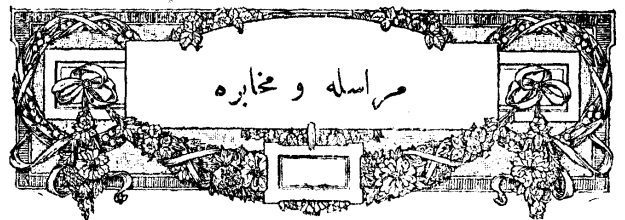
یادکمره. برنجی ایشانلق اسلام عالمنده قای عصرده ظاهر بولدی. بونی باشلاب چغاروچیلر کملر؟ بونلرنگ تعلیم و تربیه- لرینی رسول پهرورنده دییوچیلر وار. رسول الله شوشندی روشده تربیه ایتهر اییدی؟ (حاضرگی ایشانلرنگ مریدلرن نه روشده تربیه اییدو بتون دنیاغه معلوم بولدیغندن مونده سوزنی اوزایتادق). اسلام عالمنده خسته لرنی اوقو، آنلرنی اوشکرو و توکرو، وهر قورلی دعاقلرنی تاریدلرکله رغه بتوب اچرو عادتیی بار. بو اسلام شریعتی قاشنده نچوگ؟ بونی یازومزغه سبب: ۱۸ عدد «شورا» ده م. عبدالقبار حضرت اسلام شریعتی اوزی شوندن عبارت ایکان یازدی. و «شورا» ده «بیطرفاق» صاقلاب اوز طرفندن هیچ بر سوز قوشمادی. لکن بوایش مونده آغریق اوقوچی ملالرننگ روحن کوتاردی. ایندی «شورا» اوز فکرن یازسه اییدی.

احترام ایله «بیطرف»

سورا: اوشکرو و توکرو بوزون زمانده «طب» علمندن بر فصل بولوب یوریلر اییدی. بو اشنگ یهودلرده، وکلدانلرده بولغانغینی روایت ایته لر. بو مسئله نی حاضرگی فن اهللری یکشردیلر. خسته لکر ایچون خصوصاً و هم خسته لککری برله مبتلا آدملر ایچون «اعتقاد» نگ بیک زور اثری باراغینی آکلر- دیلر. اوشکرو سببلی خسته لکدن قوتولونگ حکمتی اوشکرلگان کشی اوزی: «بو اشدن فائده بولور، ترلورمن» دیب اعتقاد قیله درده شوشی اعتقاد عصبیلرغه تأثیر ایته وشوندن صوگ راحتک کیلوب سلامت بولوغه اثر بیره بولادر. عوام آراسنده چواش خاتونلرندن اوشکرتوب سلامتله نولر وچیگان، آر خاتونلرندن سحر قایتارتوب ترلورلرده شوشی قاعده که تابع دیلر. بر کشی اوزینی سحرله نگان دیب بلهسه شوشی اعتقادی سببلی رنجی، چیرلی. ایندی شول سحرنی قایتارتدم و باطل ایتردم دیب اعتقاد قیله مذکور چیری ورنجووی بته بولادر. کوب وقتده موندی کشیلر نگ چیرلری ده، ترلورلری ده اساسز و اصلسز بلکه صرف وهم

کیتدم، ایکنچی کون دخی کوبره ک بالالرنک حییلوون کوروب توزمدهم نی بار ایکن؟ دیب اورنمدن توردمده یانلرینه باروب قارادم؛ کوردمکه: ۷-۸ نهایت ۹ به شه رلک ابر و قز بالالر توگهره کله نوب تورالر. آرالرندن برهوسی چفاده شعر یا شراوقی (سویلی) یاخود بر تابشماق ئه یته، ایکنچیسسی آگرا جواب بیره یاخود بر نرسه حقهده سوز قوزغاته، منه ترتیب بلهن سویلی باشیلر، آرادن برسی رئیس کبک بولا ترتیب صاقلی. بتون خلق ئوتکه نده بارغانده شونی تماشا ایتوب تورا، همه سینگ یوزنده شادلق کورینه. مین شول حالنی بایشاق قاراب توردمده: - منه، باشقلرنک بالالری نیچک اوسه، تربیه ایله، نه بزنگ تاناربالاسی اورامده یاراماغان اش اشلهب بوزوقلقغه اوگره نه دیب فکرلدم.

مینم ته نم اسسلی، صالحون بولدی، بورولدمده دققی ایتوب یاقینده غی اورندقغه او طوردم کوزلرمدن قاینار یه شلمر آغزدم..... بالالرنی بزگه ده تربیه ایدهر که وقت در شاید!؟ اسماعیل خان سومر.

زبانده. بو طرفده بر امام قربان تیرسینی صاتو درست توگل دیب اعلان ایته و موگا دلیل قیلوب «جامع صغیر» دن «من باع جلد اضحیته فلا اضحیته له» (قربان تیرسینی صاتقان کشینگ قربانی یوق) دیب حدیث کوچره هم ده «جامع صغیر» ده برگنه موضوع حدیث ده یوق، دیب دعوی ایته در. مذکور حدیث درست می؟ جامع صغیره موضوع حدیث بوقی؟ قربان تیرسینی صاتوچی کشینگ اوستندن واجب توشیمی؟ شوشی مسئله حقهده عمر القاراشی حضرتلری «قازاق» غزته سنده یازغان اییدی. لکن بو طرف خلقی ایچون اهمیتی بولغانلقدن «شورا» ده هم برر سوز یازلسون اییدی.

سورا: عمر القاراشی دینی مسئله لرنی درست بلوچی عالملردندر. قربان حقهده نیندی سوز یازغانغینی بلیمیز، اوقو- غانمزده خاطر مزده یوق. شولای بولسه ده شریعت مسئله سینی جزاف یازماز، برر توری دلیل که بنا قیلغان بولور. محدثلرننگ شهادتلرینه کوره «جامع صغیر» ده برگنه موضوع حدیث توگل بیک کوب موضوع حدیث و صاناب بترگیسز ضعیف حدیثلر بار.

معلومات. بو ذاتك تحقیق و تدقیق قیلو برله اسمی بار. «آماسیه» شهرنده دنیاغه کیلوب «بروسه» ده طوردی. اسمی مصطفی بن حسن الحسینی الجنابی بولوب کتیه سی ابو محمد ایدی. بروسه ادرنه شهرلرنده تحصیل ایتکاتندن سوڭ «حلب» ده قاضی نصب ایتولدی و ۹۹۹ نجی یل هجریده وفات بولدی. بر مقدمه و ۸۲ باب اوزرنده ایکی جلدده «علم الزاخر فی احوال الاوائل والاواخر» اسمنده عربجه یازغان تاریخی بیک مشهور بولسه ده بوکون گه قدر باصلغانی بلنادی. استانبول کتبخانه لرینک بعضیلرنده بارلغی فهرستلردن معلوم. استانبول غه باروچی علم اهللری ایچون بو تاریخی کورو لازم اشدر. «کشف الظنون» صاحبینک «البحر الزاخر والعلم التیار» اسمی برله ذکر ایته طورغان کتابی شوشی اثرنک اوزیدر. برنجی جلدنک مصنف قلمی برله یازغان مسوده سی ده استانبولده خصوصی بر آدم کتبخانه سنده صاقلانغانی حقنده روایت بار. مصر ادیبلرندن بولغان احمد زکی اوشبو تاریخی فوتوغراف برله کوچروب آلفانلی و مصرغه آلوب قایتوب باصدر اچنی ایشتولگان ایدی. آخری نیچوک بولوب قالغانلغی بامادک. اثری عربجه یازغانلقدن شوشی جنابی «عرب مؤرخی» ظن ایتولگان بولسه ده ممکن. حقیقت حالده بو آدم عرب توگل بلکه تورک. تورکیچه شعرلری ده بار.

«مستفاد الاخبار» (ج ۱ ص ۱۳۲) ده «جنابی تاریخنده ایته در: کان من اعظم...» دیب بر خبر کوچره. بو تاریخ شوشی بز سویله گان جنابی تاریخی بولسه کبره. مذکور تاریخ. مرجانی حضرتلرنک کتبخانه سنده بار ایدیمی یا که واسطه برله کوچره می؟ بله آمادق. «مستفاد الاخبار» (ج ۱ ص ۱۳۳) ده «سید مصطفی بن احمد الحسینی الجنابی» اسمی بار. بو آدمی بز بله آمادق.

مطبوع اثرلر

اداره الرویه فی البرائح النبویه. رسول اللہنی مدح قیلوب جیقارلغان عربجه بر قصیده در. ناشری و مؤلفی بو کونده داغستانده الوغ و محقق عالمردن نجم الدین بن محمد الحزلی در (مشهور عبداللطیف الداغستانی نگ بر طوغمه سی بولسه کیرهک. عبداللطیف. ننگ بر مکتوبی «البرق الومیس» طرفنده مطبوع). «تیمرخان شورا» شهرنده میرزا ماورایوف مطبعه سنده ۲۰ یتده باصلغان. لذتلی بر قصیده بولوب عرب تیلنی و عرب ادبیاتینی بلوچیلر بها قویسه لر کیرهک. هدیه قیلوب یبارولری ایچون رحمت اوقیمز.

اثری گنه بولادر. بعصل بر آدملر بر دوقتوردن فائده له نه لر وایکنچی بر دوقتوردن فائده له نه المیلر. حقیقت حالده شوایکی دوقتور طرفندن بیرلگان دوا بر نرسه دن عبارت بولادر. بو هم اعتقاددن کیلورگه تیوشلی. عبدالرحمن جامی «نفحات الانس» ده. ایشانلق تاریخنی «صوفی» دیب آتالونک وجهستی بر آز سویلی. مگرده آننگ سوزلری علمی و فنی نرسه لر توگل. اول باری اوزی ایشکان نرسه لرنی گنه حکایت ایته در.

فرید وجدی افندی «التصوف» ماده سنده اوشبو سوزلرنی یازادر:

تصوف، بر مذهب که اسم بولوب مونلر ننگ مقصودلری اللهدن باشقه نرسه لر دن کوکلنی صافلاو و اخلاص بنده چیلک کورساتو سبیلی روحنی بلند اورنلرغه کوتارودن عبارت ایدی. مینم فکر مه کوره تصوف (صوفی) بیک ایسکی بر مذهب بولوب مونده ذکر ایتولگان مقصودلر انسانلر آراسنده مکلر برله یلر مقدمه بار ایدی. بو مذهب، اولگی استلرده ده بولدی وشول وقته محیط وادراک تأثیری برله اوزینه مخصوص بر توس آلوب شول توسده کورلدی. تصوف، هندولر و چینولر آراسنده ده بار ایدی. هندولرده مونک مختلف مسلکلی بار. تصوف، مسلمانلرغه کیلوب کرگالندن سوڭ قرآن ادبی برله ادبله نوب یا گآ توسگه کردی.

ابن خلدون «تصوف» حقنده کوب سوز سویلی. مطالعه ایتسه کر بلکه شبهه لر کر چیشولور. بزنگ اوز کیسه مزده بو حقه ده بر نرسه ده یوق. فقیرمز. ظاهر شریعت برله عمل ایته آلسق اوزمزننی بختلی کشیلردن صانار ایدک.

فورنیسکی. فرنک و روس مؤرخلری «جنابی» دیگان بر عرب مؤرخنی بولغانتی ذکر ایته لر. هر قایوسی ده: «طوغری سوزلی، باطر و تعصب سز کشی ایدی» دیلر و تاریخندن بیک کوب نرسه لر کوچره لر. واقعا کوچرلگان سوزلرینه قاراغانده اول کشینک جدی بر مؤرخ بولووی آ گلاشلوب تورا. مذکور «جنابی» قای عصرده بولغان؟ حاضرده آنک اثری بارمی؟. بولسه قایدن طابوب بولور؟ کمال الدین فخرالدین.

شورا: عرب مؤرخلری آراسنده «جنابی» دیب مشهور بولغان مؤرخ بارلغینی بلیمیز. احتمال «اندلس» ده بولغاندر. اثرلری ضائع بولو سبیلی اسلام دنیا سینه مجهول قالغان کشیلر «اندلس» ده کوب. شونلر ننگ بری بولسه عجب توگل. تورک مؤرخلری آراسنده «جنابی» بار. البته اول کشی اوز کرگه ده

مفرد

نبر مفارو ايجونه . يوكه چاچككسيني چاينيكده قايناتوب جووندرلسه و ياتقان وقتده شوني ايجوب جلي يورغان غه ياخشى تورلوب ياتولسه تير جفادر. كيكان قوراي ييله گي قايناتوب ايجود، تير چيقارر ايجون فائده ليدر.

فولوق مكلورو . فولاق چكلاوني برر تورلي خبرلي اش گه يوراوجيلر و حض بر شوملانوجيلرده بار. بو باري فولاق ايجي تازا طوتولماغانا دن يا كه صو كرگانلكدن بولوب، ايزگولك و ياوزلق برله مناسبتى يوق.

ضررلى نربيه . بركنه فيلسوف و بركنه عالم اثرلرني مطالعه ايتوجي آدم شول فيلسوف و شول عالم اثرى آستنده غنه قالوب يك ضررلى تربيه آور. شونك ايجون بربرينه خلاف مسلكدنه بولغان يك كوب فيلسوفلر و يك كوب عالمرنگ اثرلرى برله آشنا بولورغه و هر يرينك مسلكيني تيكشروب قارارغه، ممكن قدر اورتا بر يول صايلارغه تيوشلى.

بورلر بوغالدى . «فاكانكرى» اسملى بولدى بوغالدى. رصد خانلر، كوب اجتهادلر برله ازلهسه لرده هميشه تابا آلميلر. الهلال.

نيمه وصفي ايجونه . تن كه بشجه و صتقيلر چيقوب او كفايسيز لارلق درجه ده بولسه «سينكوى ماز» سورتو فائده ليدر. بو نرسه آنى كيدرده وقوتاروب توشر.

صارو قايناغانده . صارو قايناغانده صو برله بر قلاق «صودا» يوتولسه فائده سى بولا.

سرهيل بولرلى . بيك زور و آجيق بولوب «يمن» مملكتتده كورله طورغان «سهيل» يولدى، يردن الك يراق بولغان يولدىلردندر. صولك وقتده آمريكا رصد خانلرى طرفدن تيكشروب مونگ حقتده اوشبو روشده معلومات بيردليلر: سهيلنگ نوري قوياش نورندن ٤٩ مگ مهتهه كوچلي. قوياش دن برميليون

برأ التعليم . تاوش اصولى برله بالارغه اوقو- يازو اوكره تور ايجون تأليف ايتولگان بر رساله در. املا هم تربيبى اصلاح قيلنوب آلتيجي مرتبه باصلغان نسخه سى اداره گه كيلدى. مؤلفى، بتون عمرينى تعليم يولينه صرف ايتوجى معلم شاكرجان افندى طاهريدر.

المظروف لعرفه الفروى . عرب تلنده بر معناده يورى طورغان سوزلرده بولغان فرقلرنى بيان ايتكان بر رساله در. مؤلفى عبدالاول اسملى ذات بولوب ناشرى ده «تاشكند» شهرنده «اصلاح» كتيبخانه سيدر. عرب تلنده موندى اثرلر كوب بولسه ده فنى روشده ترتيب ايتولمگانلكلرى سببلى فائده لرى آز بولادر. بر كشى «مروى» برله «مروى» يا كه «رى» برله «رازى» فرقلرني بلور ايجون شوشى اثرنى قولينه آله بتون كتابنى قاراب چيقووى لازم بولاچق. شوندن صولك تابولسه بيك ياخشى، اكرده تابلماسه عمر اوتكاروبنه اوكنه چكدر. شوندى اش بولماسون ايجون موندى اثرلرني لا اقل الفبا تربيبى برله تزو لازم. بو وقتده كتابدن فائده آلهاسه كشينك عمرى ده كوب ضايع بولماز. كتاب «تاشكند» ده «اصلاح» كتيبخانه سنده ساتولادر.

سوز . اوشبو اسمده «مسككو» ده تاتار غزته سى چيغا باشلاغانلق، اداره گه كيلگان نوميرلرندن معلوم بولدى. اعلا تده اوشبو جمله لر بار: «سوز غزته سى مى دىنى مسئله لرمزده، خلقمزنك آق پاك قسمينك ترجمان افكارى بولاچقدر. سياسى و اجتماعى، اقتصادى مسئله لرده طرغريلق غه تابا يولباشچى بولورغه طرشه چقدر. مسئله لرنى ايجكله گانده، واقعه لر و خبرلرنى پارغانده، خلقمزن، ايلمزنك منفعتى ياغندن قارايه چقدر. حاضرگه يكشنبه، چهارشنبه، جمعه كونلرده چغوب باراچقدر» .

ايكى پايتختدن هيچ بولماسه برسندنه بر غزته من بولوى لازم. شونك ايجون بو غزته نك دوامنى تليمز، بعض بر اهميتلى مقاله لرنى روسچه ترجمه سى برله چيقاروونى آرزو قيله من. بللق حقى ٦، ياروم يلفى ٣ صوم. ناشرى احمد بك صالحوف و محررى ده عبد الله سعيدوف.

غزته نك رواجلى و اوزون عمرلى بولوونى، خلقمزن آراسينه كوب تارالوب كوب اوقولوونى اميدلنوب طورامز.

لرده قویبلغان .

بو مکتب باقچه سی ایدی ...

حسن افندی شول مکتبئی تاسیس ایتوچی و بیک یاخشی اوقتوچی هم مدیری ایدی .

« بویل ۱۵ نجی سنتابرده ایر بالالر ایچون ده قز بالالر ایچون ده مکتبلر آچلاچق » دیب اعلان ایتدکندن ، وقت ننگ یاقتلاشوی سبیلی مکتب که خادم یاللاب ، آنا رغه تیوشلی اشلرن کورسه توب و اویره توب و قای بر اشلرن اوزی ده اشله شوب ، باقچه ده بر قدر یورگاندن صوگ بر اسکامیه که اوطوروب تیره ن و یراق اویلا رغه چومغان ایدی .

آنی بیگره ک بورچوغان ، یوده تکه ن مسئله . معلم و معلمه هم ده آلا رغه وظیفه قایدن آلوب یتکرو ایدی . مکتب ننگ ، اولده بولووی مسئله نی تاغن برقات آورلانا ایدی . مگر کیگ معلوماتی ، اوتکن فکری ، آرمی طالمی اشله وی آرقاسنده اول ، معلملر ایچون وظیفه تابا ، یتکره ، هر قش یش - آتی صنفده ۱۴۰ - ۱۵۰ شاگرد اوقتوب کیله ایدی .

بویل ایسه بو مسئله تاغن آورایدی . چونکه معلملر عسکری خدمتکه آندی و معلمه لردن برسی ده چیتکه کیه وگه یرلنگان ایدی . البته بولار اورته یاکی معلم و معلمه لر کیره ک . لیکن معلم و معلمه دیگان اسملر یاینه « یاکی » دیگان سوز قوشلغاچ اول پوشونا ، یورده کی ئه رنوب فایغرا ایدی .

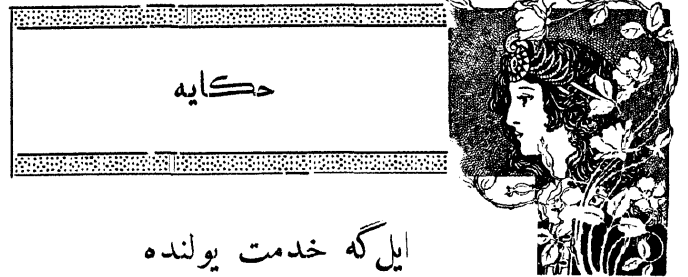
واقعا یاکی کیره ک بولو طبیعی ، لیکن بزده اول « یاکی » لر قایدن بولا ؟ قایدن چقا ؟ ۲۰ میلیون صاناب یورتولنگان توروک تاتارلریننگ قایده صوگ بر دار معلمین و معلملری ؟ قایده ملی غیمنازیهرلی ؟ ایچماسه یش میلیونغه برگنه مکمل مدرسه عالیهرلی قایده صوگ ؟ . . فقط شول مهم مؤسسه نی وجودکه چفارر ایچون یاصلغان یویلدیلرده کی طاوشلر ، قرارلر ، قایا اوجوب بتدی ؟ نینگه بو قدر بتدک ؟ دیگان تأسفلی سؤاللر ، ئالله نی قدر ، برسی آرتدن برسی کیلو سبیلی قانی قایغروب جلاب یه رر چیککه جیتوب ، کوزلرن توبه ننگه توشوروب اوطوره ایدی . . .

نفیسه توتاش ، شول آولسنگ ایگن چه چوب یاخشی غنه ترکلک قیلوچی کریم قارت قزی بولوب ، کچکنه دن حسن افندیلرده اوقوغان ، زیره ک و قابلیتلی بولووی ایله تانلغان ، رشدی صنفلرن تمام قیلور چاقده ، آنا آناسی : « بزنگ قزمز ئالله کم بولماس ، قز بالا شولای اوقچاق یتره » دیب اوقودن توقاتقانلر ایدی . ییلگی ایندی نفیسه توتاش آتالرندن باش تارتوب شهر مدرسه لرینه کیته آلمادی . درستی ، کیته رگه بیک طرشمادی ده . چونکه شهرده ده یوقاری صنفلر ایچون ، خصوصا قزلرغه قناعت قیلورلق

بکر می مگ دورت یوز مرتبه کوچلی . قویاشدن بر میلیون یکر می مگ دورت یوز مرتبه زور . نوری یر یوزینه ۴۸۹ یلده کیلوب یتته . (قازاننگ صوگخی خانی یادکار خان زماننده «سهیل» دن آیرلوب کیتکان یاقتیلق یر یوزینه همیشه کیلوب یتشمگان بولادر) . اگرده بو یولدر قویاش اورنینه کیسه ایدی . یاقتیلق سبیلی یر یوزنده گی حیوانلر همه سی اولوب یتدرلر ایدی .

◆◆

تیلیفونو آرقلی لیکسیر طکرلو . بر ژورنالده بیک کوب کشیلر جیولوب قولقلرینه تیلیفون قویغان رسم بار . آستینه « نیوبورک شهرنده گی خلقلر ، اوج مگ چاقرومده بولغان پاناماده سویله لنگان نظرلری تکلیلر » دیب یازغان . موگا کوره « عرفات » تاونده اوقولغان خطبه نی اورنورغ ، اوقا وقازان شهرلرنده تکلاب اوطوررغه کوب وقت قالماغان بولورغه تیوشلی .

ایل که خدمت یولنده

۱

ملایم و نازک طاوش بلن ؛ ایسه نمیسز ملا آبری ؟ دیدی بره و .

حسن افندی ، کینه ت اوپانغان کشی کبک ، آرغان کوزلرن کوته روب قاراسه ، نی کورسون ، کوله ج یوزی ، اویناب طورغان زه ننگه رسو کوزلری بلن طوبطوری قاراب ، قارشیسنده نفیسه توتاش طورا .

حسن افندی اوزیننگ کوزلرینه اشانماغان کبک ؛ نفیسه توتاش سز بولاسزمی ؟ عیجا ! دیدی ...

مسجدکه یراق توگل ، زور اورامنک اورتا بر یرنده گی یورطده ، اورام قابقانگ اوگ یاغنده ایر بالالر ایچون ، صول یاغنده قزبالالر ایچون ، ساده گنه بولسه ده مهابت و ماطور مکتب بنالری . قبله طرفندن کچکنه یلغه آغا . مکتب ایله یلغه آراسی ۴۰ قولاج قدر یر ، بیک کوبده نگی توگل آچاق باقچه سی . قاین ، شومورت ، بوکه هم آما آغاچلری رت رت زروب اوطورتلغان . قوم صالغان صوماقلرده یاصلوب ، اورطه بر یرنده زورراق آچق قالدربولر گلرده اوسدرلنگان . تیوشلی اورنغه ساده گنه اسکامیه .

اوقتورغه قبول قیلسه کز. مینم تلگم هم سزگه اوتتجم شول ایدی» دیدی.

بیلگیلک ایدی، نزله تابلاچق و مشقتله نوب تورلی شرطلر سوکنده غنه کیلوب اشکه باشلاچاق. آندن سوکنده مکتبئی، بالارنی یاراطوب ایله شه می، یوقی؟ کبک تورلی قورقورلر ایله تولغان حسن افندینک کوکلینه بو تصادف آرتق اوشادی و آرتق درجه ده کیفی کیلیدی ده:

— اخلاص کوکلکز برله اوقوتورغه، خلقمزرغه خدمت قیلورغه نیت فلورگه رحمت ئه یتیم، لیکن بو کون گه قدر اوقوتوب تجربه کورماوگز سبیلی هر درس گه آلدن حاضرله نوب باررغه و مینم اوگره تووم بونچه اوقوتورغه کیرهک بولور، بو یلغه وظیفه ده کوب یره آلامز... اتکا کز و اتکا کز رضا بولارمی؟... دیدی.

— مین ئه لی بو یلغه تجربه حاصل قیلوومنی زور فائده گه حساب قیلم هم وظیفه، نی قدر آربولسه ده کونهم، مگر اتکای گه سز اوزکز کوروب ئه یتسه کز یاخشی بولور ایدی.

— یارار، مین کریم آبرینی کوروب ئه یتورمن، ۱۵ نجی ستابرده بالار مکتب گه جیولاچقار، ایرته ساعت ۷ ده سز هم رحیم ایتارسز.

— بیک یاخشی، رحمت، کیلورمن، ایدی مین قایتوب کیتهم، سلامت بولکز!...
— خوش خوش!...

II

قش ناک زهرلی صالحن بورانلری یوموشارا باشلاب، قویاش ده یر یوزینه شادراق یوز بلن قاری باشلاغان — مارت یاقایغان ایدی. مکتب حیاتی هم اوقولری کوکللی گنه کیله. حسن افندی ده یلده غیچه بایتاقنه درسلرنی اوزی اوقوتوب، معلم و معلملر اوقولرینی ده قاری، تیکشره طوراً، خصوصاً نفیسه توتاش اوقوتون کوبرهک قاری، هم ده آناردن ممنون بولغان سوبلی ایدی. مگر بو یل حسن افندی ده اوتکان یلدرغه قاراغانده بایتاقنه اوزگه رو سیزله ایدی. اول حاضر آرقلانغان و بر قدر حالسزله نگان. یوزنده و کوزنده نیدر بر امیدسزک، نیدر بر تیرن قایغی می؟ یا که بر رنجو آرومی؟ بارلق بلنه باشلاغان ایدی. اولطرده شلری ده آنک بو حالن کوب اش سبیلی بر آغانلق غه حمل قیلسه لرده باشقه بر سبب بارلغزده اوبیلر، قایجغانده تورلی احتماللر سوبله. شدرلرده ایدی.

اون یلدن آرتق و قتلر، بتون وجودن، شول نادان و ایزلنگن

اوقولر یوقلغن بله ایدی. مگر اول مطالعه ایله معلوماتن آرتدررغه قرار بیرگان و شول سبیلی عوام قرأتخانه سنده و مکتب کتبخانه سنده بولغان کتابلرنی اوقوب، غزته و ژورناللردن هر برسن ممکن قدر اوقورغه طرشوب، آزغنه یورط اشلردن بوشاغان و قتلرن، باشقه قزلر کبک اویون کولکی، قوناقه، اوطورماغه، ئومه گه یوروگه ئه رهم قیلمیچی مطالعه ایله گنه اوتکوره و شونندن غنه راحت و لذت تابا ایدی.

بو یل یاشی ده ۱۸ لرگه یتو، فکری آچلو، کونه لرلو. عقلی ده یاقترو سبیلی خلقمزرنگ خصوصاً خاتون قزلرنک، اوقوده، فکری ده درجه لری بیک توبن، کوبسنچه حیوانیتدن گنه لذت و راحت تابورن بلوب نیچکده بولسه شول خلقه بر خدمت قیلو، آلارنی اوقوتو، یاقترتو اوبی کوکلنه بیک نق کروب اوطورغان ایدی. بر وقت حسن افندی ده: «مونا نفیسه توتاش کوبرهک اوقوغان بولسه بو یل مکتبمزه معلمه بولور ایدی» دیب سوبله گان، کملر آرقلی بولسه ده بو سوز نفیسه توتاشقه ایشتلگاج، اوزینک اوقوتا آلاچاغن، اوقوتورغه اخلاصن، نیچککنه ایتوب تیزرهک حسن افندیگه باروب ئه یتیم دیب جان آتقان ایدی.

بر کون فرصت تابو ایله اول حسن افندیلرگه باردی. حسن افندینی صوراعاج. «مکتب گه کیشکان ایدی» جوان ایشندی ده توغری مکتب یورطینه کروب، حسن افندینی مکتب باچقه سنده اسکامیه گه اوطوروب تیککنه طورغانن کورگاج ده قارشیسینه باروب ایسه نله شدی.

بو کوگه چه اول قزلرنک حتی قارچق و کیملرنک ده آوزلرن بورکب، قرن قاراب، آرتلارن ئه یله نوب قالورلغنه کوررگه اوگره نگان حسن افندی کوزلرینه. کینه ت و برده اویلاماغانده یاقن کیلوب، آجق و صاف ره و شده بر قزنک ایسه نله شووی بریاشن کبی کورنوب حسن افندینی بیک اثرلندردی ده و بر آز عجیله ندردی ده. شولای بولسه ده اول اوزگارمیچه گنه یوقاروده ئه یتلگن سوائی برگن سوکنده بیک شادلانوب: «یاخشی، ایسه نمن ئه لی، اوزکز ایسه نمیسز؟» دیدی، هم ده «رحمت یاخشی ایتوب کیلگانسز؛ مکتب گه معلمه کیره کلک حقنده اویلاب اوطورا ایدم، سزگه ده خبر ایتدروب اوقوتورغه تلاسه یارار ایدی» دیب اویلاغان ایدم. اوطورر ایچون شول اسکامیه ناک باشینه تابا اشارت ایدی.

نفیسه توتاش اوطوروب: «معلومکز مین بر قدر اوقغان ایدم، قابات مدرسه گه یوروب اوقوماسام ده مطالعه دن لذت آلوب کوب استفاده ایدم و بایتاق معلومات آرتدردم. اوزمه قالسه شاگردلر اوقوتورغه ده قولمدن کیلور کبک. اگر سز مکتبکزه

خبرسزلىر، آذربايجاندا علماسنه تقييد، آرمزده موداغه كرگان، آلانگده، بتون اسرار طبيعت كه توشنولرينه كملر كهيل، دين وحميتلى تقضاييله ممنوع بولغان طلاقنى بوكون مصلحت وفائدهلى كوردكلى كبك، شمه يوق كه توشنوب ييتسه لر كيله چك بر كونده تعددزوجاتنى ده قبول قيلورلر» دى ايدى .

لكن اوزى حقنده مونى تطبيق قلوب قاراوانى فكرله مى ايدى . حتى نفيسه گه ده، نى قدر ياقن وكوب يورسه ده بر اشاره يا كه كنيه يوللوده بلدرگانى يوق ايدى .

كشى كوكلنده نيلر بارن بلوب بولمى، حاضرده ايندى ۴۰ غه ياقلاغان ياشى، چا كره باشلاغان صقالى، جماعتلى بولووى، حيا، انصاف، وانسانيتى اويلاغان حتى يوره گن ياندرغان بر نرسه- سن سويله رگه ده ايرك قوتياس شول .

شوشى قشده، شاگردلرندن بر يگت، شهرده روسچه اوقى طورغان يرندن قايتوب: «جنابگره كيكش ايچون قايتدم، تصادفا بر روس قزى (لوتيرانكه) ايله طاشدق. مين آنى اول مينى چن كوكله زدن ياراتشدق، شونى نكاحلانو مصلحت بولور ميكان؟» ديويونه جواباً حسن افندى: «ياخشى بولور، بزنگ خلقنك اوزلرى ده، قزلى ده كشى سويه بلميلر نهلى. آلاز تن سويلر، مال سويلر، اوزلرن گنه سويلر. سين آلازنى سويه سن، يانسن، كويه سن، اما سويگانكنى آكلاتوب راحتله نورلك، و آلازده آكلاتوب سويلرلك، بر قابليت واستعداد كورغى نهلى، ديگان ايش ديلر .

بولاي نه يتوى درستى توگلمى آچق معلوم توگل ايندى. مگر آبريل ۱۵ لرى يتوب امتحانلر صوكلنده شاگردلرني اوزاقچا ده حسن افندينگ توسينه بر قورقو رهوشى كردى. اول معلملر بله ده حالسز و آورلق بله نكنه ايسه نله شوب آيرلدى. معلملر، آخرده نفيسه بله ن ايسه نله شوب تورغان يرنده قاتوب قالدى. بر آلاز تورغاندن صوكل چاق حال جيوب ايويونه قايتدى ده يوقو بولمه سنه كروب توشه ككه يغلدى .

خاتونينك: نرسه بولدى تاغن؟ چاى ده اچميسنگ مه الله؟ ديويونه ده جواب بيره المادى .

بر نيچه كوندن صوكل دوكتور كيلدى، اوزاق تفتيش و تجربله قلوب قاراسه ده، ايرتن بر، كيچ بر قاشق اچهره گه دارولر بيان ايتودن باشقه سوز نه يتمه دى . شولاى ده بر قدر دارولر استعمال قيلغاچ، اون كونلر صوكلنده آلازاق باش كوته ردى . ايشك آلنده، باقچه لرده، نللكى عادتنى بوينچه نه كرنگنه كويله ب، شكشوب يورى باشلادى. مكتب باقچه سينه باروب نلك اوطورغان اسكاهيه ده اوزاق اوزاق اوضروب قايتقلادى . لكن هان كفى

خلقنى ياقتورورغه، آغار تورغه صرف ايتكان، كيله چكده ده هان شول خلقغه چن فائده لى خدمتلىر قيله چق، يوزله ب يوزله ب كيله چك بوون خلقن ياقتورتا هم ياقتورتا چق بر كشينك اشدن توقتالو يا كه بتونلاى يوغالو احتمالن اويلا ب، دوستلرندن بعضلىر، تيزر دك بر ياخشى دوكتورورغه كورنورگه كيره گن ده اخطار قيله لر ايدى . لكن نى سيدر حسن افندى موندى سوزلر و اخطار لرغه كوب اهميت بيرى، دوكتورورغه كورنوني كيره كسنمى ايدى . بو وقتلر ده اول ييگره كده سلامتلك و اوزون عمر، به شه و توغورلر نده سويله شورگه ده ياراتمى . عموماده تحملسزله ننگان، تيز خفالانا، بورچولا، مكتبده بر قدر كوكللى سماق طورسه ده اويگه قايتديسه تمام باشقالانا، ده شمى، سويله شمى، آچولانغان كبك گنه طور، كيره ك يوموشنى ده اوزندن كوچ حال ايله يوموشلير ايدى .

معلوم ايندى، حسن افندينگ يورت طورمشى ده كوكللى توگل ايدى . اول زماننده ايلك تربيتلى ديگان مدرسه ده اوقوبنى تمام قيلغاچ، خصوصى رهوشده روسچه اوقورغه باشلاغان ايدى . كوب آچقه صرف قلوب دنياسى قسلوون سيزگه چده اول روسچه اوقودن توقتالوب سودا كسبه كر شوب ياخشى غنه صوما يا صاغاج، عائله لى بولورغه، اويله نورگه اويلا دى .

ديمچيلر سوزينه اشانوب، ئوزى ده تركلكگه ياردم بولور اميدى برله بر نادان باينك نادان قرن آلونى «كيره ك قدر اوزم اوقتورمن» اويى برله ن قبول قيلغان ايدى . خاتونى «باى قزيمن» ديب غرورلانو، اوز سوزللك ايتو، مال جييو، بايو، صيلا نوبفته طورورغه طرشو، آلاز باهاغه كشي لردن اش امله تو كيكلردن باشقه بر فكر، بر اوى اويلى بلمه گاننى كى باشقه توغورده سوزده آلازمى هم كيره كسنمى ده و شول سببلى حسن افندى ده عقل و فكر، سويله شو و سرله شو، شادلق و حسرتلر اور تا قلاشو كييلر ده عمر بوينه ياب يالغز قالورغه محكوم بولغان ايدى .

خاتون آيرو، آلاشدر و كبك حاللرگه، تاغن وجدانى تحمل قيله چق توگل وشونك ايچون صبر ايتهرگه، چدارغه كيسدروب قويغان، خاتونينك: «يورطك قايترميسنگ، باراسن ده شول مكتبكه دوموگه سن، خلقغه خدمت ايمش، اوزگه كملر خدمت ايتو؟ سين گنه ايندى خلقنى زه لليسن!» كبك سوزلرينه ده بر كولوبكنه قويا ايدى .

شولاى بولسه ده اول تعددزوجات مسئله سن ياراتوب سويلى، آننگ كوب مصلحتلرني شامل، طبيعت قانونلرينه ايگ موافق ايدكن فلسفه و حكمتلريله بيان ايتو، آنى انكار ايتوچى، ياراتماو- چيلر، نى قدر كوب بلگان كشي لر بولسون، قسماً طبيعت قانونلرندن

وقتی مطبوعاتمن

وقتی مطبوعاتمن: چیغا وتارالا باشلاوغه ۱۹۱۵: نچیل اوکتابرندہ اون یل طولوب اوزدی. غزتہلرمز، ژورناللرمز اوشبو واقعہنی خاطرلرگہ توشروب اوزدیلمر ومقالہلر باصوب چیقاردیلر.

بر ملتک مطبوعاتینہ اون یل طولو یلک زور حادثہلردن بولماسدہ بزنگ اوز خصوصیاتمن ومحیطمنزنی ملاحظہ ایٹکندن صوگ بو اشنی زور حادثہلردن سانارغہ اورن بار، بلکہ زور حادثہلردن سانارغہ تیوشنی.

اگرده زمان وحالر مساعده ایٹکان بولسہ ایدی بلکہ بو خاطرہ دخیہ یاخشیراق اوتکان واهمیتیہ ده آچیق بلنگان بولور ایدی.

وقتی مطبوعاتمنزغہ اون یاش طولو مناسبتی برلہ ادارهگہ «مسکاو» دن اوشبو تیلیگرام آندی:

«خلمزده آک وملیت فکری اویغانوده برنجی عامل بولغان ملی مطبوعاتمنزنگ اون یللق دوامی بزنیہ ده طوغان تل واوز خلمزنی سویہرگہ اوگرہ تدی. سویکی خلمزغہ ملی تریہ پیروب آنک مدنیت یولینہ کرویندہ ملی مطبوعاتمنزنگ خدمتی زور بولدی. امید ایتہمزکہ یاش مطبوعاتمنز موندن صوگ طاغندہ کیٹ وتیرہ نرہک بریولغہ کرووب خلمزنی بو کونگی قارانغی واور خالندن چغارر، ملیتمزنی آکلاب طوغری بر یولغہ کروومزگہ سبب بولغان ملی مطبوعات ایلہ بو مطبوعاتدہ خدمت ایتوب ملتزمگہ رهبرلک قیلغان جماعت خادملمزنی صمیم قلبدن تبریک ایتوب ملی مطبوعاتمنزنگ کیلہچکدہ طاغندہ ترقیسنی، خلمزنگ روحانی ومدنی جهتین کوتاریلووینی تلیمز.

«بر فرقه مسکاو مسلمانلری» 578

یوق، کشی براہ راحتلہ نوب سویلہ شہ آلمی. کوبسنچہ کشینی قبول ایتمی ایدی.....

ماینک ۲۰ نچی کونی بولسہدہ شمالدن آچی ییل ایسہ، خلق بارده، قراو توشوب چقغان ایگنلرنی توشوتہ سہ گنہ بارار ایدی، دیب قورقشہلر. آغاچ یافر اقلریہ ده قشترداب ہر برسی اوزینہ بر قورقغان طاوش چغارالر. چہچکلی آغاچلرنک چہچکہلری، ٹوزولہ بز، بہمز، ٹوشیمز، دیگان کبک قورقشوب جیلبردیلمر. شوندی کوکسز کون بولسہدہ حسن افندی، طایقنہ اصلنوب ٹہ کرنگنہ بولسہدہ مکتب باقچہسنہ باروب ٹہ لیگی اسکامیہ گہ اوطورغان ایدی. کینت ایسکن آچی جیل وُررر ایتدروب یافر اقلرنی سلکتہ. حسن افندیگ باسقان بیرندن قوملرنی اوچروب آلوب کینتہ، قایچاغندہ صالحن صو سیپکان کبک حسن افندیگ اوزینہ بہرلوب قولن، یتن توشوتہ ایدی. شول جیل طاوشی ایلہ برگہ «ملا آبیہ ده باقچہدہ اوطورا ٹہ لی» دیگان، اویناب یوروجی بالالر تاوشیہ دہ ایشتہ ایدی.

مونا بر وقت، حسن افندیگ اوطورغان بیرندن آلوب یرگہ یاتقانن بالالر کیلوب یورطقہ خبر بیردیلمر. بارسہلر، ہوشسز بر نرسہدہ سیزمی، دہ شہ آلمی، لکن ٹولمہ گن ٹہ لی. یورتدن آط ییگوب باروب آرباغہ صالوب آلوب قایتدیلمر، اورنغہ یاتقردیلمر. ۱۳ یاشلک قزی امینہ اوکسوب بغلاب اتکاسینگ باش اوچینہ راق وطروب یس شریفتنی اوقی باشلادی. بر سوز ٹہ تہدہ طغلا، اوکسوب یغلی ایدی. حسن افندیگ آور حالی ایشتلگاج نفیسہدہ کیلدی. قرغانوب یلک بغلادی. «ای خلق فایدہ سینہ بتون وجودن پیروجی، ای خلمزنی یاقترتو بولندہ فدا بولوجی!» کبک بر قدر سوزلر، یتوب یغلی ایدی.

حسن افندی آزراق کوزلرن آجدی. نرسہدر سویلہ گان کبک ایرنن وتلن دہ قیملداتدی، تورلی یاققہ قاری تورغاچ کوزی نفیسہ گہ توشدی دہ اوزاق قاراب طوردی. آور حالندہ سیزدی بولورغہ کردک، ٹہ کرنگنہ کلمہ شہادت اوقودی دہ - نفیسہ! دیدی. بر یلمایدی دہ فانی دنیاغہ وداع ایتدی. ایندی خلق دہ، مکتبلر دہ طنچ یوقوغہ کیندیلمر.

تیمر علی میرولییف. «قالتای»

«شورا» اورنبورغدہ اورنہ بشہ کونزہ بر مہقانہ ادبی، فنی و سیاسی مجلہ سردر.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЯ: НА 2-Й СТРАНИЦЪ ОБЛСЖКИ 30 КОП., НА 3 И 4 СТР.—20 К ЗА СТРОКУ ПЕТИТА. Адресъ: г. Оренбургъ, редакцін журн. „ШУРО“.

آونہ بدلی: سنہلک ۶ صوم، آلتی آیلق ۳ صوم ۳۰ تین. «وقت» برلن برگہ آلوچیلرغہ: سنہلک ۱۱ صوم آلتی آیلق ۵ صوم ۹۰ تین در.

”شورا، ژورنالی نڭ اداره ده
بتكان نومرلوی:

۱۹۰۸ یل - بنون نومرلری آزلاب بار.
۱۹۰۹ یل - ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۸، ۹ هم
۲۲ نچی نومرلر.
۱۹۱۰ یل - ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۴،
۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳ هم ۲۴ نچی
نومرلر.

۱۹۱۱ یل - ۶، ۱۴، ۱۹ نچی نومرلر.
۱۹۱۲ یل - ۱، ۳، ۴، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴ نچی
نومرلر.

۱۹۱۳ یل - ۱، ۲، ۳، ۴، ۶، ۱۳، ۱۴،
۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰،
هم ۲۴ نچی نومرلر.

۱۹۱۴ یل - ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸،
۱۱، ۱۲، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۳،
۲۴ نچی نومرلر.

۱۹۱۵ یل - ۴، ۹، ۱۱، ۱۷، ۱۸، ۱۹،
۲۰، ۲۳ نچی نومرلر.

اوشبو بوفاریده ایتولگانلردن باشقه ده
بعض بر نومرلر بیک آز قالغان. زافاز کیلگانچه
بتوب قالغان بولسه طابلقان قدرسیگنه بیارلور.
هر نومرنڭ حق یکریمی بیش تین. پوچنه
مصارفی دورت تین آلوچیدن.

مختصر کیمیا

اثر: عبدالله شناسی.

حاضرگی همه هنر و صناعت نڭ نیگری کیمیا ایله حکمت فنلری دیب
ایتورگه یاری. اوز تلمزده بو فنلرگه دائر اثرلر بولماوی خلقمز آراسنده
بونلر حقنده معلومات طارالوغه مانع بولوب طورا ایدی. مدرسه عالیده علوم
طبیعه و اصول تعلیم و تربیه معلمی عبدالله شناسی ائندی طرفندن اچق و هر
کم آکلارلق ایتوب ترتیب فیلقان «مختصر کیمیا» نام اثر بو بایده برنجی
آدومدر. حاضرند «وقت» ادارهسی طرفندن بونڭ ایکنچی قسسی باصلوب
چقدی. بو قسسه معدنلر، آنلرنڭ خواص کیمیویه و حکمیله لری، چغاریلو
اصوللری و سائرلر حقنده فن نڭ ایڭ صوڭ سوزینه موافق ایتوب اساسلی
معلومات بییرلمشدر. رساله نفیس روشده باصلغان و ۲۲ دانه رسملر ایله زینت.
اے نوب ابضاح ایتلگان و اسلام کیمیا گیرلری ابوبکر رازی ایله ابن جابر نڭ
رسملری آیروم باصلوب نوشلغان. آخرینه مشهور روس کیمیا گیری میندیلیف
طرفندن طابلقان «قانون دوری» نڭ جدولی درج ایتولگانلر. کیرهک درس
اوقتور ایچون و کیرهک مطالعه ایتوب فائده لانور ایچون بو اثر نڭ مقبول
کوریله چگی شیهه سزدر. بهاسی بره مله ب ۵۰ تین. (پوچنه ایله ۵۸) .

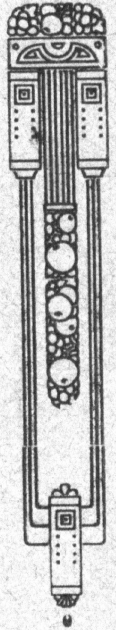
آلدرفه آدریس: "Вактъ", Оренбургъ, контора ред. газ.

۱۹۱۶ نچی یلنڭ کالیندارلی قویون دفتری باصلوب چقدی
کاغدی اعلا، طشی کورکام، اشی پخته،
توی قومی طورغان ایتوب طشانندی.
مندر جاتی: آسترخان، فزان، اوقا، تاشکند تقویملری، پوچته، تیلگراف، پاراخود،
بیبرنگله گان کیدلا پرستین و استاتسه یرانقلری، پاراخود و پویزدلرنڭ کیتو وقتلری،
اثر، بر صوه یانڭ فاضل (پراتسینت) ن بلو اصولی، هفته لک درس جدوللری، فائده لی
اول شلر، تاریخی واقعلر، هر کون و هر آینڭ کیلش و کیتشلرن، آلاچق و بییره چک
ییهی بازارغه مخصوص صحیفه لری، مکتوب و زاپیسکه لر اوچون نیشلوب کاغدلر
فولغان. هر کم یاننده بوررگه تییشلی گوزهل یولداس.
بهاسی بره مله ب ۲۵ تین، پوچنه بله ب ۳۰ تین، کوبله ب آلوچیغه زور نتریل.
هر بییره مشهور کتابچیلره، ماتلادر، زادانگه سز بیبه رلمی. نالوژ سوراغانلرغه زادانگه
آلو برلن تیز بیهریله در. یول خرچی آلوچیدن. ۱-۲ نسخه آلدروچیلر اوچون
تمام حقنی بیهر مک مصلحتدر. نالوژ فیلقانده: زاکلر، نالوژ، باندیرول خر جلری
فوشلوب بر دفتر ۵۰ تینگه توشه در.
مراجعت اوچون آدریس: Казань, поч. ящ. № 22., А. М. Умерову.

محترم اماملر دقتنه!

یاشلر قویلور ایچون
میتریکه دفترندن سؤیدینه بیرورگه
فورماسی دوزاونی صابرائیه طرفندن باصلوب
تصدیق ایدانگان میتریچسکی اسپرافکه هم
سیمیینی ویسکه بلانقه لری باصلوب چقدی
بهالری: یوز دانه سی ۵۰. پوچنه مصرفی
ایله ۸۵. نالوژ ایله ۱ سوم.

Адресъ:
Оренбургъ, редакция газ. „ВАКТЪ“.

Ш У Р О

№ 2.

ЯНВАРЬ 15 = 1916 ГОДА .

«Кتب سته و مؤلفرى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

حديث وسنت علملرى قاشنده «كتب سته» ديب مشهور بولغان صحيح البخارى، صحيح مسلم، سنن ابى داود، جامع ترمذى، سنن نسائى، سنن ابن ماجه، موطا مالك كتابلرى حقتده يازلغان بر رساله در. حديث علمى برله شغلله نوجيلر ايجون كبره كلى معلوماتلرده بار. ۱۳۶ بيتدن عبارت بو رساله نك حقى پوخته سى برله برلكده ۵۵ تين .

آدریس : Редакция газ. „Вактъ“ въ Оренбургъ.

«ابن عربى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

شيخ محى الدين بن عربى ترجمه حالى حقتده ترتيب ايتولگان بر رساله در. مونده ابن عربى نك مسلکى واوزينه خاص بولغان فکړلرندن مهملرى ذکر ايتولگان. ۱۲۶ بيتده باصلغان بو رساله نك حقى پوخته سى برله رلكده ۶۰ تين. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

«ابن تيميه»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

اسلام علملرينك ايگ مشهورلرندن بولغان ابن تيميه نك ترجمه حالى، مسلکى و فکړلرى يازلغان ۱۴۸ بيتك بر اثر در. حقى پوخته سى اينله برلكده ۶۰ تين. هر بر مشهور كتابچيلرده ساتلور. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

۳ نچى يل چغا طورغان

«اوفانك اول كون كوروشى ژورنالى» نه

(„Уфимскій Сельско-Хозяйственный Листокъ“)

۱۹۱۶ نچى يل اوچون آبوننه دفترى آچقدر .

«اول كون كوروشى ژورنالى» اوا ولايت زيمستواسينك نشرى هم روسچه «سيلسكا - خازه يستوئينى ليستوك» ديگان ژورنالنك تاتارچهغه ترجمه سى اولوب، روسچه سى كبك آيينه اوچ مرتبه چغا .

پروگراماسينه بنا، مندرجاتى - عموم حكومت حياتندن، زيمستوالر هم قاقوپيرانتيؤلر هاتندن مهم معلومات وخبيرلرنى شامل اولوب، هر نويمبرى 2 و 2 1/2 طاباق بولادر .

يلاق بهاسى - ۱ صوم، يارطى يللغى ۵۰ تيندر .

آبوننه يلى بر غنوار باشندن ايكنچى غنوار باشينه قدرگنه در .

بر مرتبه باصلاچق اعلاتنك هر يولى ۱۰ تين طور ا .

اعلانلر ادارده قبول اولنادر .

اداره نك آدريسى : Уфа, Губерн. Зем. Управа. для „Ауль-конъ кюреше Журналы“